

Załącznik Nr 1 do uchwały .../2026

Rady Gminy Mrągowo

z dnia ... 2026 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MRĄGOWO

UWARUNKOWANIA

MRĄGOWO 2026

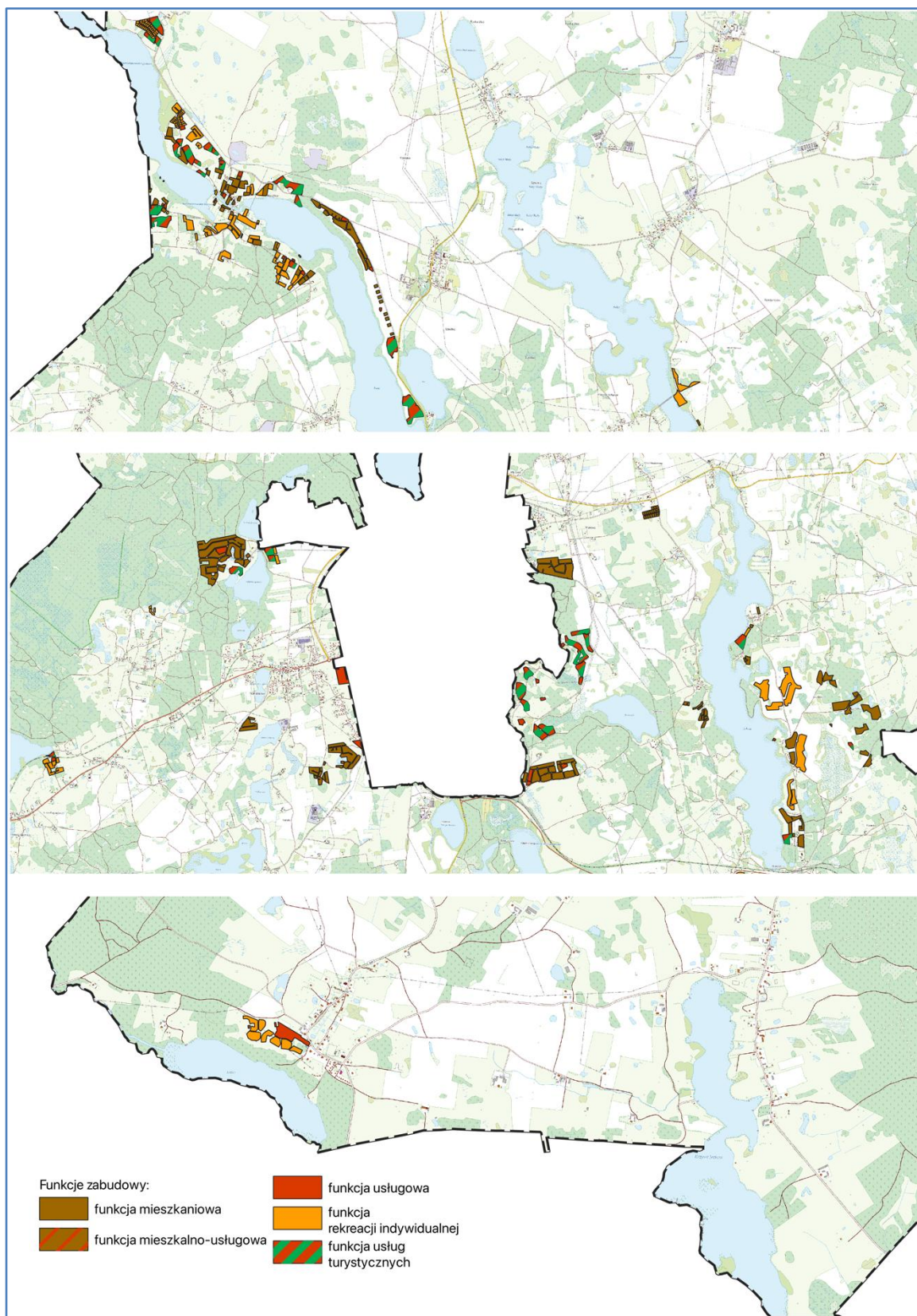
(Cała treść uwarunkowań stanowi treść dodawaną, nie ma treści usuwanych)

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

Gmina Mrągowo od 1 stycznia 2004 r. w wyniku reformy planowania przestrzennego wprowadzonej ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie jest objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który regulowałby kompleksowo zagospodarowanie większej powierzchni gminy. Pokrycie planistyczne gminy wynosi ok. 5%. Obowiązujące plany miejscowe zajmują powierzchnię od ok. 0,5 ha do nieco ponad stu hektarów i dotyczą wybranych terenów. Jedynie dwa plany zagospodarowania w obrębach Śniodowo i Kiersztanowo obejmują większe powierzchnie powyżej 400 ha każdy. Tak duża powierzchnia związana jest z objęciem ich granicami znacznych powierzchni rolnych, leśnych i wodnych. Całkowita powierzchnia gminy pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego to nieco ponad 1500 ha, średnia powierzchnia jednego planu miejscowego wynosi 27,5 ha.

Z racji na turystyczno-mieszkaniowy charakter gminy wśród wydzielen planistycznych dominują tereny lasów i innych form zieleni, a także tereny zabudowy mieszkaniowej, rekreacyjnej oraz usług turystycznych.

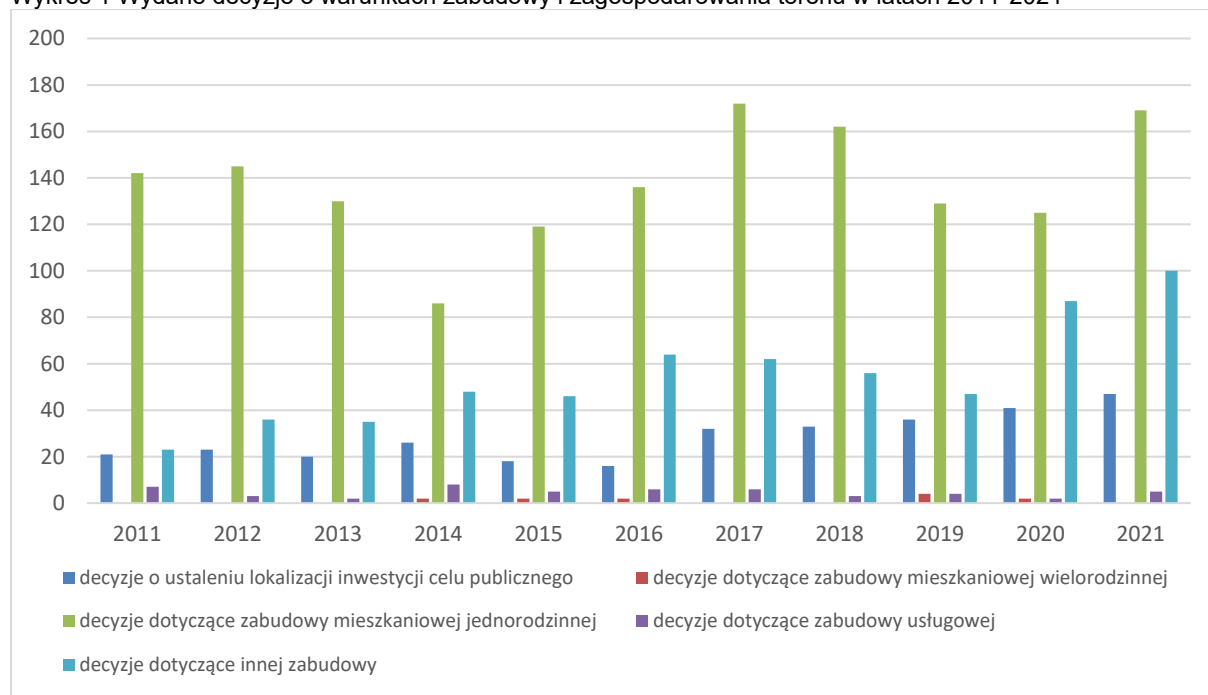
Rysunek 1 Funkcje nierolnicze terenów wynikające z ustaleń planu miejscowego

Rozmieszczenie funkcji nierolniczych koncentruje się głównie w jednostkach osadniczych, natomiast wyraźnie zauważalne jest rozproszenie terenów zabudowy zagrodowej. Przejawia się ono nie tylko w lokalizowaniu nowej zabudowy poza głównymi szlakami komunikacyjnymi, ale w oderwaniu od nich, przy drogach polnych, a niekiedy również bez wyraźnego powiązania komunikacyjnego oraz w głębi dużych działek siedliskowych. Ta tendencja historyczna wydaje się utrwalona i w dalszym ciągu utrwalana wskutek niskiego pokrycia planistycznego gminy.

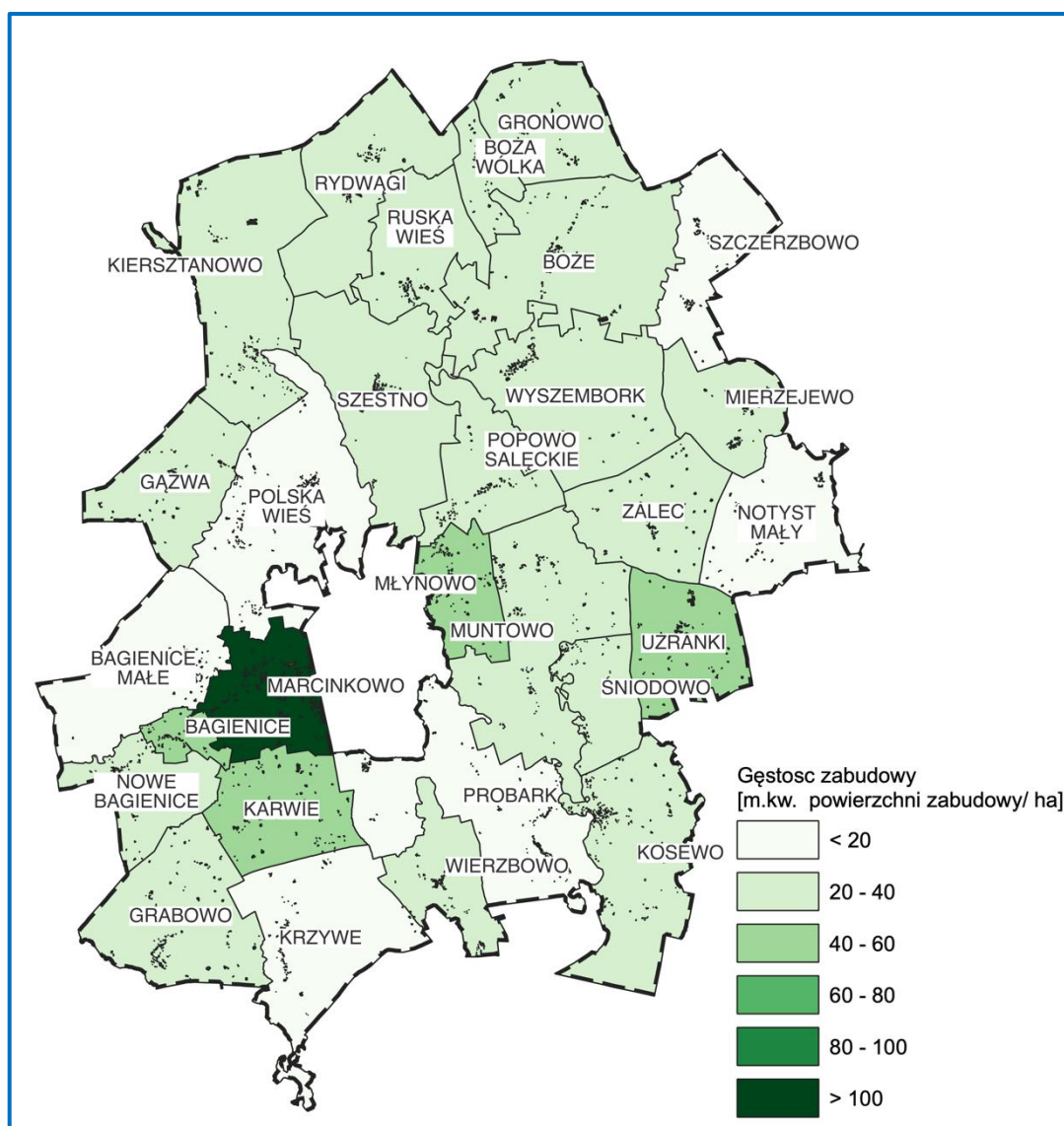
Informacje zawarte we wcześniejszej części tekstu wskazują, że większość terenu gminy nie jest objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (pokrycie planistyczne gminy wynosi 5%). Realizacja inwestycji na terenach gminy następuje więc w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Istotnym mankamentem w ich stosowaniu jest brak ustawowego powiązania z dokumentami planistycznymi gminy i jej polityką przestrzenną wyrażoną w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jak również szeroko rozumiana wykładnia zasady tzw. dobrego sąsiedztwa. Powoduje to trudności w przewidzeniu przyszłego zagospodarowania terenu, ale również w charakterystyce obecnego, bowiem fakt, że dla jednej działki można wydać nieograniczoną ilość decyzji powoduje, że „możliwych do uzyskania” funkcji danego terenu może być wiele. To z kolei wpływa negatywnie na pewność inwestowania na terenach pozbawionych planu oraz na wartość nieruchomości w gminie.

Wykres 1 Wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w latach 2011-2021

Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy podlega rocznym wahaniom. Zwiększoną ich ilość (ok. 220 sztuk rocznie) można zaobserwować w latach 2016-2018, po których następuje wyraźny spadek w roku 2019, kiedy średnio wydanych było ok. 184 decyzje, natomiast od 2020 roku zarysowuje się powrót do trendu wzrostowego. Wśród wydanych decyzji o warunkach zabudowy dominują te wydane dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (69% wszystkich decyzji), których liczba spada i wzrasta analogicznie do ogólnej liczby decyzji. Drugą pod względem ilości wydanych decyzji grupą funkcji są funkcje inne niż mieszkaniowa i usługowa – 28%. Pozostałe funkcje zabudowy – usługowa i mieszkaniowa wielorodzinna – mają udział na poziomie odpowiednio 2% i 1%. Średnio w gminie wydawanych jest 28 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego rocznie, przy czym ilość ta była znacznie większa od roku 2017 (nawet do 47 decyzji rocznie).

Rysunek 2 Gęstość zabudowy w obrębach geodezyjnych

Zabudowa w gminie występuje ze zróżnicowanym zagęszczeniem. Terenami, na których zagęszczenie zabudowy na hektar jest największe, są obszary znajdujące się w obrębie geodezyjnym Marcinkowo - jednostce osadniczej położonej przy granicach miasta Mrągowo i coraz bardziej związującej się z nim funkcjonalnie. To tam skupia się na relatywnie mniejszej powierzchni najwięcej zabudowy, co jest uzasadnione podmiejskim położeniem wsi oraz dobrym stopniem skomunikowania. Podobna sytuacja, choć w dużo mniejszym natężeniu, jest w obrębach: Młynowo, gdzie zagęszczenie zabudowy wynosi ok. 59 m²/ha, Bagienice (57 m²/ha) i Karwie (50 m²/ha). W obrębie Użranki zagęszczenie zabudowy wynosi 55 m²/ha. Mimo, że obręb położony jest w większej odległości od miasta i słabiej skomunikowany, to jego relatywnie mała powierzchnia i obecność zakładu przetwórstwa rolnego o dużej powierzchni zabudowy generują większe zagęszczenie. Najmniej zagęszczonymi obrębami są te położone w większych odległościach od miasta oraz takie, w których powierzchnia terenów leśnych i wód jest duża: Bagienice Małe, Polska Wieś, Krzywe, Probark, Notyst Mały, Szczerczbowo.

Łącznie na terenie gminy znajduje się ponad 5700 budynków o powierzchni zabudowy ponad 828 tys. m². Ilościowo największą grupę stanowią budynki produkcyjne, usługowe i gospodarcze dla rolnictwa. Jest to jednak naturalne z uwagi na wiejski charakter gminy. Tak duża ilość budynków rolniczych jest zarazem powiązana z drugą w kolejności ilością budynków mieszkalnych. Każda zagroda składa się z co najmniej jednego domu oraz kilku budynków gospodarczych lub inwentarskich – stąd te dwie wartości są ze sobą powiązane. Turystyczny charakter gminy podkreśla natomiast znacząca liczba (75) budynków z grupy, do której należą obiekty krótkotrwałego zakwaterowania, domy wypoczynkowe, restauracje, bary czy stołówki. Liczną grupę stanowią także budynki przemysłowe (ok. 60) oraz usługowe (ok. 30). Budynki o pozostałych funkcjach stanowią mniej liczne grupy, które nie zawierają więcej niż 30 obiektów.

Budynki w gminie posiadają najczęściej 1-2 (rzadziej 3 lub 4) kondygnacje nadziemne, z których druga stanowi użytkowe poddasze. Wśród budynków mieszkalnych maksymalna liczba kondygnacji wynosi 4.

Zabudowa poszczególnych wsi w gminie prezentuje się podobnie: wieś skupiająca większą ilość zabudowy i w różnych odległościach od niej znajdujące się zabudowy peryferyjne, głównie w postaci gospodarstw rolnych. Wyjątkami są tu wsie graniczące z miastem, w szczególności Marcinkowo i Młynowo, które znajdują się pod silną presją suburbanizacyjną. Ich rozwój przestrzenny opiera się głównie na podziałach rolnych i wtórnych do nich podziałach. Granice nowych działek, docelowy układ komunikacyjny czy w końcu możliwość sytuowania budynków zależą zatem głównie od kształtu i wielkości pierwotnej działki podlegającej podziałowi. O kierunku rozwoju samej wsi decyduje zatem dostępna podaż nowych (podzielonych) terenów budowlanych oraz ich ceny.

Stopień zainwestowania działek zabudowanych na terenie gminy wyrażony udziałem powierzchni zabudowy w powierzchni działki jest typowy dla gmin wiejskich. Wielkość zabudowy w stosunku do powierzchni działki najczęściej zajmuje ok. 8% powierzchni działki $\pm 7\%$. Największe wartości dotyczą terenów zabudowy zwartej wsi, gdzie udział powierzchni zabudowy dochodzi nawet do blisko 90% powierzchni działki budowlanej, najmniejsze (niecały 1% powierzchni działki budowlanej) dotyczą pojedynczych budynków związanych z rolnictwem na działkach w gospodarstwach rolnych.

2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

Znaczna część gminy to tereny rolnicze i leśne oraz wody. Historycznie zabudowa gminy koncentrowała się wokół głównej drogi w danej wsi. Ze względu na szereg niezależnych od polityki przestrzennej gminy czynników – głównie historycznych i prawnych – struktura zabudowy i jej rozmieszczenie uległy zmianom. Z analizy map historycznych¹ wynika, że zabudowania pojawiły się na drogowych odgałęzieniach od głównych tras, jak również zabudowa w tzw. drugiej linii, w głębi większych działek. Do tego doszła zabudowa kolonijna.

Obecnie zabudowa gminy to typ ulicówek, czyli wsi ulokowanych wzdłuż jednego ciągu komunikacyjnego, i owalnic i wielodrożnic. Z biegiem lat zabudowa wsi rozrastała się wzdłuż bocznych dróg, które niegdyś prowadziły do pól uprawnych. Trend ten doprowadził do sytuacji zatarcia historycznego układu wiejskiego na rzecz zabudowy rozproszonej i stale się rozpraszającej. Widoczne jest to w zasadzie w każdej części gminy, gdzie oprócz skupień zabudowy widoczna jest wyraźnie zabudowa peryferyjna, niepowiązana z układami osadniczymi. Stopień rozproszenia zabudowy jest związany z obecnością drogi dojazdowej do przyszłej posesji. Zabudowa – mimo oddalenia od zwartego układu ruralistycznego – jest najczęściej lokowana blisko przebiegającej obok drogi, co ma przede wszystkim wymiar ekonomiczny, niemniej jednak równie często występuje też w głębi działki. Układ podwórzy w gospodarstwach rolnych najczęściej stanowi wysunięty najbliżej drogi dom mieszkalny oraz położone z tyłu posesji zabudowania gospodarcze/inwentarskie. Układ posesji w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, w zależności od wieku zabudowy, może przyjmować postać wyżej opisaną (starsza zabudowa) lub lokalizować budynki garażowe w jednej bryle budynku mieszkalnego, położonego z przodu posesji (głównie zabudowa nowsza). Układ zabudowy na działkach usługowych i produkcyjnych jest różny, zależny głównie od konfiguracji działki i

¹ Topographische Karte 1:25 000 (Meßtischblatt) cz. wsch. (Ostdeutschland) /1870 - 1945, Mapster.

potrzeb inwestora, a wyrażający się w zasadzie jak najlepszej ekonomiki wykorzystania terenu.

Analizując rozmieszczenie przestrzenne poszczególnych funkcji zabudowy można dostrzec, że tereny gminy zabudowane są w sposób mieszany i trudny do jednoznacznego, jednorodnego wyodrębnienia. Obok dominującej zabudowy zagrodowej – typowo wiejskiej, funkcjonuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa czy nawet produkcyjna. Opisany stan jest czytelny i dobrze ugruntowany, więc prawdopodobnie będzie się utrzymywał do momentu, aż gmina uchwali w większym stopniu miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, ograniczających rozproszenie zabudowy. To rozwiązanie może jednak dotyczyć tylko nowej zabudowy. W przypadku zabudowy istniejącej zapewne należało będzie przyjąć stan istniejący oraz ewentualnie czekać, aż zmiany pokoleniowe spowodują jednocześnie zmianę potrzeb w zakresie użytkowania budynków. Ten proces z pewnością będzie jednak długotrwały.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY, PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY

Gmina Mrągowo posiada Strategię Rozwoju, na potrzeby której została opracowana diagnoza strategiczna. Zaznaczając, że aktualność diagnozy jest na początek roku 2021, wnioski z niej można podzielić według dziedzin:

1) sytuacja społeczna:

- w gminie widoczny jest ogólnopolski trend starzenia się społeczeństwa,
- w samej gminie liczba ludności utrzymuje się na w miarę stałym poziomie, co zawdzięcza głównie migracjom z zewnątrz,
- pozytywnie ocenia się aktywność społeczna, gmina posiada odpowiednią infrastrukturę do jej rozwoju, niemniej jednak diagnoza dostrzega duży potencjał do dalszego wzrostu,
- rośnie aktywność zawodowa mieszkańców i jednocześnie spada bezrobocie, choć tempo tych zjawisk nie jest zadowalające,
- mimo dobrej dostępności placówek oświatowych w gminie, widoczny jest trend do wybierania przez rodziców szkół w mieście Mrągowo dla swoich dzieci, które w przekonaniu rodziców zapewniają wyższy poziom edukacji,
- na terenie gminy brakuje przychodni podstawowej opieki zdrowotnej, jednak ta zapewniona jest szeroko przez w mieście Mrągowo,
- coraz mniej mieszkańców wymaga materialnej pomocy społecznej,
- mimo dobrej dostępności do obiektów sportowych na wolnym powietrzu, widoczną uciążliwością jest brak hali sportowej,

- zasób lokali komunalnych jest niewystarczający,
- mankamentem jest brak transportu publicznego, szczególnie w kontekście dostępu do podstawowych usług w mieście,
- pozytywnie ocenia się administrację publiczną i bezpieczeństwo publiczne,

2) sytuacja gospodarcza:

- rośnie liczba podmiotów gospodarczych w gminie, a podstawowa działalność gospodarcza jest związana z inteligentnymi specjalizacjami regionu,
- gmina wykorzystuje swoje atuty turystyczne i ciągle rozwija się w tym kierunku, dobre położenie głównych ośrodków turystycznych jest atutem,
- rolnictwo gminna podlega ciągłej modernizacji i coraz bardziej nakierowuje się na produkcję żywności dobrej jakości,

3) sytuacja przestrzenna:

- dostrzegalne jest stałe różnicowanie liczby ludności w gminie (w miejscowościach bliżej miasta liczba ludności się zwiększa, w miejscowościach położonych dalej maleje),
- odnotowane jest niewielkie pokrycie planistyczne gminy,
- wyodrębnione w polityce przestrzennej strefy funkcjonalne (z wyjątkiem strefy ochronnej) są przemieszane,
- mimo bogatych zasobów środowiska, dostrzegalny jest niezadowolający ich stan, w szczególności powietrza i wód,
- gminę cechuje wysoki stopień zwodociągowania, jednak dostrzegalny jest problem nierozwiązanej gospodarki ściekowej,
- korzystny układ sieci transportowej i zarazem zły stan dróg.

4. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

4.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

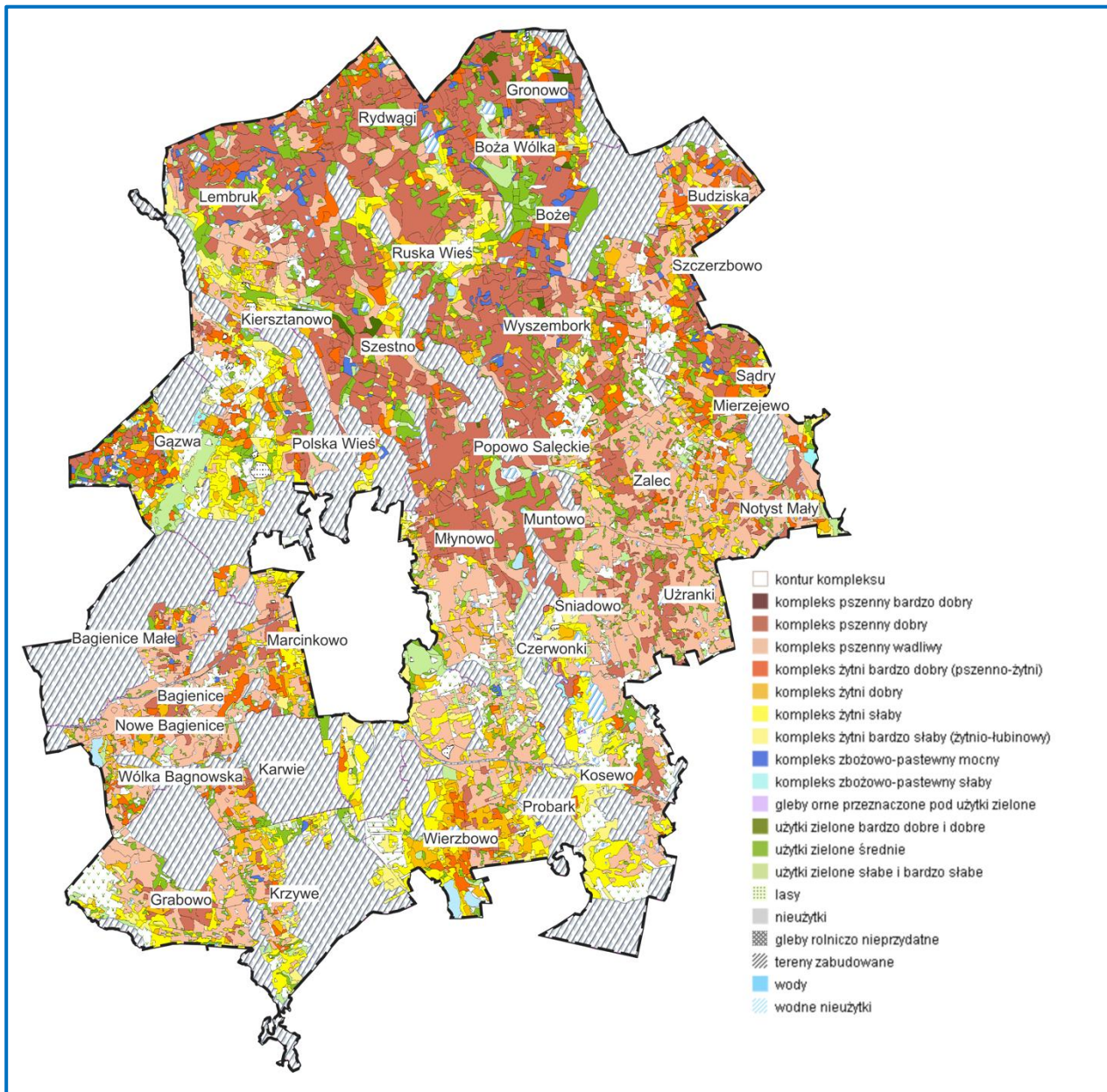
Gmina Mrągowo jest przykładem gminy turystyczno-rolniczej. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej powiatu mrągowskiego wynosi 63,9 punktów, co jest wielkością mniejszą od wartości wskaźnika w województwie (66 pkt) oraz w kraju (66,6 pkt).

Pod kątem rolniczej przydatności gleb zdecydowanie dominują użytki zielone. Występują one zarówno w grupach bardzo dobrych i dobrych, jak i średnich, słabych oraz bardzo słabych.

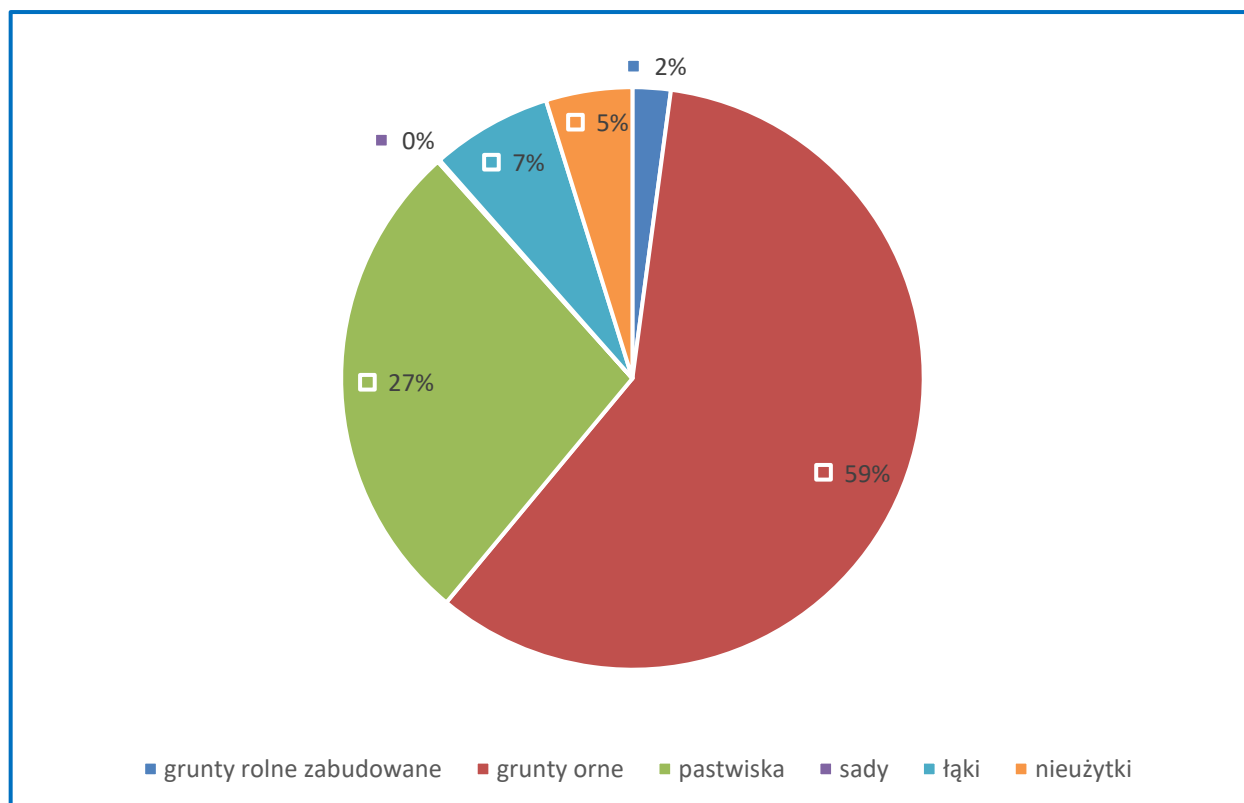
Wśród kompleksów rolniczej przydatności gleb w gminie można spotkać przede wszystkim kompleksy pszenne dobre, które dominują w północnej i centralnej części gminy. Z kolei część wschodnia i południowa to głównie kompleksy pszenne wadliwe. Wśród tych – dominujących kompleksów stosunkowo często napotkać można na kompleksy żytnie słabe i bardzo słabe (Polska Wieś, Ruska Wieś, okolice Śniadowa, Wierzbowa, Kosewa i Marcinkowa) oraz pszenne wadliwe (Zalec, Użranki, Notyst Mały, Muntowo, Młynowo, tereny między Czerwonkami i Probarkiem, Bagienice, Nowe Bagienice, Wólka Bagnowska, Grabowo), a niekiedy żytnie bardzo dobre (tereny między Bagienicami a Marcinkowem, okolice Wierzbowa i Szczerbowa aż po Budziska). Prawdziwą mozaikę wymienionych wyżej kompleksów, uzupełnioną o kompleksy zbożowo-pastewne mocne zaobserwować można w Gązwie, Lembruku i Kiersztanowie.

Wśród trwałych użytków zielonych zdecydowanie dominują użytki średnie, których większe skupiska zaobserwować można w okolicach Bożej Wólki, Ruskiej Wsi, Kiersztanowa, Gązwy, Karwii, czy na południe od Młynowa, przy granicy z miastem.

Rysunek 3 Mapa glebowo-rolnicza gminy

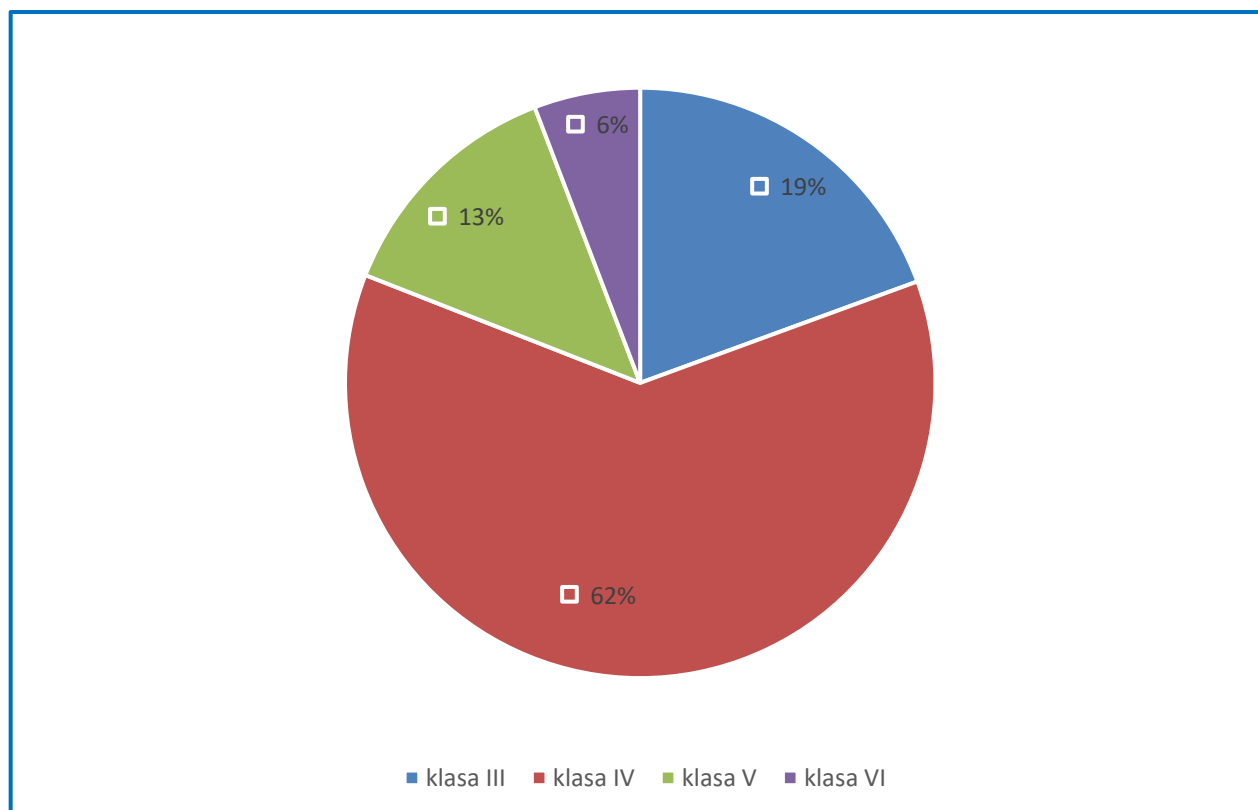

Wykres 2 Udział poszczególnych użytków w powierzchni użytków rolnych

Wśród użytków rolnych dominują grunty orne – stanowią one 59% wszystkich użytków rolnych w gminie. Pozostałe grunty to pastwiska, które stanowią 27% powierzchni, łąki, które stanowią 7% i nieużytki z pięcioprocentowym udziałem. Grunty rolne zabudowane to tylko 2% powierzchni gruntów rolnych. Sady zajmują niecały 1%.

Wykres 3 Udział poszczególnych klas gruntów rolnych

Gmina Mrągowo wyróżnia się średnimi glebami. Wśród gruntów rolnych w podziale na klasy dominuje klasa IV, która stanowi 62% wszystkich gruntów rolnych. Kolejno za nią jest klasa III – 19%. Grunty gorszych klas – V i VI – zajmują odpowiednio 13% i 6% gruntów rolnych. Grunty najlepszych, a zarazem chronionych przez przepisy odrębne, klas bonitacyjnych zajmują powierzchnię ok. 3560 ha w skali całej gminy, co stanowi ok. 18% gruntów rolnych i ok. 14% powierzchni całej gminy. Na rysunku studium oznaczono grunty rolne klasy III z uwagi na szczególne uwarunkowania ochronne. Koncentracja gruntów rolnych objętych ochroną występuje w północnej i wschodniej części gminy, a także w okolicach wsi Grabowo, Bagienice Małe, Marcinkowo i Karwie.

Według stanu z ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego (2020 r.) w gminie funkcjonowało 648 gospodarstw rolnych. Pod względem wielkości najczęściej gospodarstw (35%) mieściło się w przedziale powyżej 15 ha. Niewiele mniej (33%) było gospodarstw o powierzchni 1-5 ha. Zauważalnie mniejszą grupą są gospodarstwa o powierzchni w przedziale 5-10 ha (20%) oraz 10-15 ha (11%). Najmniej (2%) było gospodarstw najmniejszych - o powierzchni do 1 ha.

49,7% (9593 ha) powierzchni gospodarstw rolnych w gminie przeznaczonych było pod zasiewy zbóż, w tym aż 79% to zboża. Oprócz tego na powierzchni ok. 17% gruntów

uprawiany był rzepak i rzepik, natomiast na 3% warzywa gruntowe. Około 0,5% zajmowała uprawa ziemniaków.

Pod względem produkcji zwierzęcej dominuje hodowla drobiu, którego ilość szacuje się na ponad 58 tys. sztuk (średnio ok. 90,5 sztuki/gospodarstwo), z czego 7% (4317 sztuk) to drób kurzy. Pogłowie bydła w gminie wynosi 11 345 sztuk, z czego ok. 50% stanowią krowy.

4.2. Leśna przestrzeń produkcyjna

Udział lasów w gminie jest średni – lesistość wynosi ok. 20,7%, i jest ona mniejsza niż lesistość powiatu mrągowskiego (ok. 31,8%). Lasy w gminie Mrągowo charakteryzują się głównie większymi skupiskami. Większe połacie leśne występują w obrębach geodezyjnych Bagienice Małe, Polska Wieś, Krzywe, Wierzbowo, Probark, Kosewo, Mierzejewo, Wyszembork, Boże i Gronowo. Oprócz tego krajobraz gminy wzbogacają mniejsze kompleksy leśne, rozsiane pomiędzy dużymi powierzchniami leśnymi.

Gmina położona jest na terenie czterech nadleśnictw: Mrągowo, Strzałowo, Maskulińskie i Srokowo.

Według planów urządzenia lasu w granicach gminy dominującym typem siedliskowym lasów są lasy świeże, które zajmują 48% wszystkich lasów oraz lasy mieszane świeże, zajmujące 27% lasów. Oprócz nich, występują bory mieszane bagienne (6%), bory bagienne (4%), bory mieszane świeże (3%), lasy mieszane bagienne i lasy wilgotne (po 2%). Pozostałe typy siedliskowe, a więc: bory mieszane wilgotne, lasy łęgowe, lasy mieszane wilgotne i olsy mają niewielki udział w powierzchni na poziomie po niecały 1%. Dominującym gatunkiem drzew jest sosna (38% drzewostanu), dąb (17%), świerk i brzoza (po 15%), olcha (5%). Pozostałe gatunki mają marginalny udział.

Powierzchnia lasów wynosi ok. 6 101,65 ha. Pod względem form własności 84% lasów stanowi własność publiczną (zarząd Lasów Państwowych lub samorządu), a jedynie ok. 16% należy do osób prywatnych.

Wśród gruntów oznaczonych w ewidencji gruntów jako leśne dominują grunty bez określonej klasy bonitacyjnej – stanowią aż 79,4% powierzchni wszystkich gruntów leśnych. Grunty klasy V zajmują ok. 9,5% gruntów leśnych, grunty klasy IV – ok. 7,4%, a grunty klasy VI – 2,9%. Udział klasy III jest marginalny, wynoszący poniżej jednego procenta. Wszystkie grunty leśne są chronione na mocy przepisów odrębnych. Lasy w gminie Mrągowo pełnią w większości funkcję gospodarczą, jednak część z nich stanowią lasy ochronne. Zostały one oznaczone na rysunku studium.

4.3. Zasoby wodne

Gmina Mrągowo położona jest w większości w dorzeczu Pregoty, jedynie jej krańce wschodnie i zachodnie znajdują się w dorzeczu Wisły. Przez teren gminy przebiegają trzy główne rzeki: Dajna, Sobiepanka i Uźranki. Rzeka Dejna płynie przez centrum gminy, przepływając również przez miasto Mrągowo, natomiast dwie pozostałe rzeki jedynie w niewielkim stopniu wpływają na teren gminy w okolicach Notystu Małego i Uźranek oraz Grabowa. Wody powierzchniowe zbudowane są także przez bardzo liczną sieć strumieni, potoków lub strug, łączących liczne jeziora, które zajmują ok. 9% powierzchni gminy. Bogata w jeziora jest głównie centralna część gminy, jednak cechą charakterystyczną całej gminy Mrągowo są liczne, również niewielkie zbiorniki wodne, rozsiane po całej powierzchni gminy.

Gmina Mrągowo położona jest na jednym udokumentowanym zbiorniku wód podziemnych, obejmującym klin w północnej części gminy – wsie Rydwągi, Lembruk, Kiersztanowo, Ruska Wieś, Szestno, Polska Wieś i Gązwa – o numerze 205 Subzbiornik Warmia.

4.4. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska ochrona środowiska polega w szczególności na:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Działania te prowadzone są wobec poszczególnych komponentów środowiska: powietrza, wód, powierzchni ziemi, zwierząt, roślin, kopalin, klimatu akustycznego a także w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi.

Gmina Mrągowo pod względem strefowania badania jakości powietrza znajduje się w tzw. strefie pozostałego obszaru województwa (strefa warmińsko-mazurska), wyznaczonej w celu oceny rocznej powietrza atmosferycznego. Pod kątem ochrony zdrowia gmina Mrągowo mieści się w najniższych wartościach stężeń dla pyłu PM₁₀, NO₂, SO₂, O₃, BaP (część gminy). Jedynie dla stężeń pyłu PM_{2,5} pomiary odnotowują wyższe stężenie (w granicach 10,5-12,4 µg/m³), które i tak jest jednym z najniższych stężeń w regionie. Pod kątem ochrony roślin wskaźniki dla NO_x, O₃ oraz SO₂ występują na najniższych poziomach.

W zakresie uwarunkowań ochrony wód rozumianych jako element środowiska ocenie podlegały jeziora Juksty, Juno, Kiersztanowskie, Probarskie, Wągiel, Sałęt Wielki, Krzywe oraz Kuc. Zgodnie z danymi Państwowego Monitoringu Środowiska w odniesieniu do stanu

biologicznego oraz ekologicznego jedynie jezioro Probarskie cechuje się drugą klasą i dobrym stanem. Pozostałe jeziora zostały ocenione na klasę trzecią z umiarkowanym stanem (Juksty, Kiersztanowskie) lub czwartą ze stanem słabym (Juno, Wągiel, Sałęt Wielki). Jeziora Krzywe oraz Kuc pod kątem elementów biologicznych ocenione zostały odpowiednio w drugiej oraz pierwszej klasie, natomiast w klasyfikacji ekologicznej brak było możliwości sklasyfikowania. Pod kątem stanu chemicznego nie zostało ocenione jedynie jezioro Juno, natomiast stan chemiczny jezior Kiersztanowskiego oraz Sałetu Wielkiego oceniony został jako dobry. Pozostałe jeziora ocenione zostały poniżej dobrego. Ogólna ocena wszystkich wymienionych jezior wskazuje na zły ogólny stan wód. Pozytywnie należy w tym kontekście ocenić każdy wzrost długości wybudowanych sieci kanalizacji sanitarnej.

Ochronę powierzchni ziemi bardzo szeroko definiuje ustawa Prawo ochrony środowiska. Polega ona na:

- 1) racjonalnym gospodarowaniu,
- 2) zachowaniu funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych,
- 3) zapobieganiu zanieczyszczeniu substancjami powodującymi ryzyko oraz na remediacji,
- 4) zachowaniu jak najlepszego stanu gleby,
- 5) minimalizacji stopnia i łagodzeniu skutków zasklepienia gleby,
- 6) zapobieganiu ruchom masowym ziemi i ich skutkom,
- 7) przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Jak dalej stanowi ustawa, funkcję pełnioną przez powierzchnię ziemi ocenia się na podstawie jej faktycznego zagospodarowania i wykorzystania, chyba że inna funkcja wynika z planu zagospodarowania przestrzennego. Gmina Mrągowo jest pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w niewielkim stopniu, stąd należy stwierdzić, że ochrona powierzchni ziemi w aspekcie planistycznym nie jest w pełni realizowana.

Ochrona roślin i zwierząt winna polegać z jednej strony na zachowaniu ich populacji i siedlisk, jak również na tworzeniu warunków ich prawidłowego rozwoju. Zadania te realizowane są w szczególności poprzez obejmowanie ochroną zarówno obszarów, jak i poszczególnych gatunków, w tym także poprzez stosowne zakazy w zakresie pozyskiwania. Obszarami, na których realizowana jest ochrona roślin i zwierząt, są w szczególności obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody, które występują na obszarze gminy Mrągowo i zostały szerzej omówione w rozdziale dotyczącym form ochrony przyrody.

Elementami przestrzeni, których celem jest utrzymanie możliwości wymiany i istnienia określonej puli genetycznej, liczebności osobników i gatunków, a w konsekwencji zachowanie różnorodności biologicznej środowiska, są korytarze ekologiczne. Zapewniają one możliwość migracji gatunkom wędrownym i leśnym. Na terenie gminy znajdują się cztery korytarze

ekologiczne: Warmia_1, Dolina Pasłęki - Puszcza Piska, Puszcza Piska oraz Warmia - Dolina Pasłęki Wschodni.

Klimat akustyczny gminy jest pochodną działalności człowieka: to, jak gospodaruje przestrzenią (jak i gdzie inwestuje) będzie miało wpływ na emisję hałasu. Głównymi źródłami hałasu na terenie gminy Mrągowo są drogi. Układ komunikacyjny gminy został przedstawiony we właściwej części opracowania, niemniej jednak można wskazać, że wzrost natężenia hałasu następuje wraz ze wzrostem kategorii drogi, który najczęściej wiąże się ze wzrostem natężenia ruchu samochodowego czy zwiększeniem udziału transportu ciężkiego. W gminie Mrągowo występują drogi wszystkich kategorii, w tym krajowe i wojewódzkie, a także ważniejsze powiatowe i to z ich strony należy oczekiwać zwiększonego natężenia hałasu.

Kolejnymi źródłem hałasu są linie energetyczne, zwłaszcza te wysokich napięć (hałas z wyładowań elektrycznych) oraz zakłady przemysłowe i rzemieślnicze (hałas z pracujących maszyn i urządzeń wentylacyjnych), jednak hałas od nich pochodzący ma mniejsze natężenie i wpływ na sąsiednią zabudowę. Przez teren gminy przebiegają linie wysokiego napięcia (omówione w rozdziale dotyczącym infrastruktury technicznej), jak również linie średniego i niskiego napięcia. Wzdłuż nich ustalone są pasy technologiczne, w których ograniczone jest wznoszenie obiektów budowlanych.

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych wiąże się także z występowaniem na terenie gminy stacji bazowych telefonii. Na terenie gminy Mrągowo zlokalizowanych jest dwanaście stacji bazowych telefonii komórkowej, omówionych w kolejnych rozdziałach.

Formy ochrony przyrody na terenie gminy Mrągowo zostały omówione w następnych rozdziałach.

5. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Gmina Mrągowo posiada założoną Gminną Ewidencję Zabytków w myśl przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przyjętą zarządzeniem Nr 290/17 Wójta Gminy Mrągowo z dnia 30 maja 2017 r., jak również Program Opieki nad zabytkami, przyjęty uchwałą Nr XXVIII/208/20 Rady Gminy Mrągowo z dnia 29 lipca 2020 r., stąd podstawą do określenia uwarunkowań wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków będą te obiekty i obszary, które zostały ujęte w ewidencji. Należy pamiętać, że formy ochrony zabytków zostały wymienione w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a wśród nich nie zostało wymienione studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to, że dokument ten jest jedynie diagnozą stanu

zabytków w gminie oraz wyznacznikiem ogólnych kierunków ich ochrony. Podstawowym gminnym aktem prawa ustalającym formy ochrony zabytków jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 1 Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
1.	Bagienice , dz. geod. nr 23	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
2.	Bagienice Małe , dz. geod. nr 169	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	A-1622 z 19.02.1986 r.
3.	Bagienice Nowe , dz. geod. nr 133	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	
4.	Bagienice Nowe , dz. geod. nr 125	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	
5.	Boża Wólka , dz. geod. nr 133	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
6.	Boża Wólka , dz. geod. nr 2/1	cmentarz ewangelicki, dawny	początek XX w.	---
7.	Boże , dz. geod. nr 129	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	---
8.	Boże , dz. geod. nr 84	kaplica murowana	1833 r.	A-1092 z 15.08.1968 r.
9.	Boże 17	rządcówka w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	A-3541 z 21.06.1993 r.
10.	Boże 18	dwór w zespole dworsko-folwarcznym (w granicach działki oznaczonej na dzień wpisu do rejestru zabytków nr 128/6)	1848 r.	A-3544 z 28.06.1993 r.
11.	Boże , dz. geod. nr 128/30	spichrz i stajnia w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	A-3541 z 21.06.1993 r.

12.	Boże , dz. geod. nr 128/30	owczarnia w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	A-3541 z 21.06.1993 r.
13.	Boże , dz. geod. nr 128/30	kuźnia w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	A-3541 z 21.06.1993 r.
14.	Boże , dz. geod. nr 128/30	obora w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	A-3541 z 21.06.1993 r.
15.	Boże , dz. geod. nr 128/30	zlewnia mleka w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	A-3541 z 21.06.1993 r.
16.	Boże , dz. geod. nr 128/30	stodoła w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	A-3541 z 21.06.1993 r.
17.	Boże , dz. geod. nr 128/29, 128/27, 127/26, 128/4, 128/13, 128/28, 128/6	pozostałości parku dworskiego	XIX w.	A-1533 z 13.04.1984 r.
18.	Boże Male , dz. geod. nr 3082/2	cmmentarz ewangelicki, dawny	lata 20.-30. XX w.	---
19.	Brodzikowo , dz. geod. nr 147/19	zespół dworsko-folwarczny (pozostałości) - cieleńnik - stodoła - obora - pozostałości parku	początek XX w.	---
20.	Budziska , dz. geod. nr 135	cmmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	A-1625 z 19.02.1986 r.
21.	Budziska , dz. geod. nr 136	cmmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	A-1628 z 19.02.1986 r.
22.	Budziska , dz. geod. nr 131/17	zespół dworsko-folwarczny: obora kuźnia lodownia	początek XX w.	---

		czworaki park		
23.	Czerwonki , dz. geod. nr 262	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
24.	Czerwonki , dz. geod. nr 287	cmentarz ewangelicki, dawny	lata 20.-30. XX w.	---
25.	Czerwonki 4	budynek szkolny, murowany	początek XX w.	---
26.	Dobroszewo 18	zespół dworsko- folwarczny: dwór stodoła obora park dworski	początek XX w.	---
27.	Gązwa , dz. geod. nr 171/1	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
28.	Gązwa , dz. geod. nr 3153/2	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
29.	Gązwa , naprzeciwko nr 10	budynek drewniany (chałupa)	budynek nie istnieje, pozostaje w GEZ do czasu wykreślenia z rejestru zabytków	A-90 z 4.08.1950 r.
30.	Grabowo , dz. geod. nr 221/11	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	---
31.	Gronowo (Gniewkowo), dz. geod. nr 279	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	---
32.	Gronowo 5	zespół folwarczny: - dom bauerski - obora - stodoła	początek XX w.	---

		- stajnia		
33.	Gronowo 6	zespół dworsko-folwarczny: - dwór - brukowany dojazd do dworu - brama - stodoła - kuźnia - park	początek XX w.	dwór – A-1093 z 15.08.1968 r.
34.	Karwie , dz. geod. nr 199/1	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	---
35.	Kiersztanowo , dz. geod. nr 85	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	---
36.	Kosewo , dz. geod. nr 188	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	---
37.	Kosewo 2	budynek dworca w zespole stacji kolejowej	1897 r.	
38.	Kosewo Górne , dz. geod. nr 239	cmentarz ewangelicki, rodowy, dawny	połowa XIX w.	---
39.	Kosewo Górne , dz. geod. nr 427/2	cmentarz rodowy na S skraju wsi	połowa XIX w.	---
40.	Kosewo Górne , dz. geod. nr 330/7	cmentarz ewangelicki, rodowy dawny	połowa XIX w.	---
41.	Krzywe , dz. geod. nr 253	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	A-1624 z 19.02.1986 r.
42.	Krzywe , dz. geod. nr 197/2	cmentarz ewangelicki, dawny	początek XX w.	A-1639 z 5.03.1986 r.
43.	Krzywe , dz. geod. nr 362/1	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
44.	Lembruk , dz. geod. nr	cmentarz ewangelicki,	połowa XIX w.	A-1626 z

	342	dawny		19.02.1986 r.
45.	Marcinkowo , dz. geod. nr 421	cmentarz dawny ewangelicki,	połowa XIX w.	---
46.	Marcinkowo , dz. geod. nr 331	cmentarz dawny ewangelicki,	połowa XIX w.	---
47.	Miejski Las , dz. geod. nr 346	cmentarz dawny ewangelicki,	połowa XIX w.	---
48.	Mierzejewo , dz. geod. nr 109	cmentarz dawny ewangelicki,	XIX w.	---
49.	Młynowo , dz. geod. nr 229	cmentarz dawny ewangelicki,	XIX w.	---
50.	Młynowo , dz. geod. nr 61/1	cmentarz dawny ewangelicki,	XIX w.	---
51.	Muntowo , dz. geod. nr 30	cmentarz dawny ewangelicki,	XIX w.	A-1635 z 20.02.1986 r.
52.	Muntowo , dz. geod. nr 217	cmentarz dawny ewangelicki,	XIX w.	A-1627 z 19.02.1986 r.
53.	Nikutowo , dz. geod. nr 432/64	cmentarz dawny ewangelicki,	początek XX w.	A-1629 z 19.02.1986 r.
54.	Notyst Mały , dz. geod. nr 87	cmentarz dawny ewangelicki,	XIX w.	---
55.	Notyst Wielki , dz. geod. nr 411/1	cmentarz dawny ewangelicki,	XIX w.	---
56.	Notyst Wielki , dz. geod. nr 212/17	zespół pałacowo-folwarczny: stajnia stodoła obora park	XIX w.	---
57.	Nowe Nadawki , dz. geod. nr 3009/1	cmentarz dawny ewangelicki,	XIX w.	---

58.	Nowy Probark , dz. geod. nr 5	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
59.	Piotrówka (Muntowski Ostrów) , dz. geod. nr 242/8	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
60.	Piotrówka , dz. geod. nr 245/26	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	---
61.	Polska Wieś , dz. geod. nr 134/1	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	A-1630 z 19.02.1986 r.
62.	Polska Wieś 15	chałupa	budynek nie istnieje, pozostaje w GEZ do czasu wykreślenia z rejestru zabytków	A-937 z 21.05.1968 r.
63.	Popowo Sałęckie , dz. geod. nr 54	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	----
64.	Popowo Sałęckie 22	zespół dworsko-folwarczny: - dwór z oficyną; - obora - stodoła	początek XX w.	---
65.	Popowo Sałęckie 22	park w zespole dworsko-folwarcznym	początek XX w.	A-1458 z 17.03.1983 r.
66.	Probark , dz. geod. nr 242	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
67.	Probark, dz. geod. nr 128	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
68.	Ruska Wieś , dz. geod. nr 281/1	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	A-1633 z 19.02.1986 r.
69.	Rydwagi , dz. geod. nr 133	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	A-1631 z 19.02.1986 r.
70.	Sądry , dz. geod. nr 244	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---

		dawny		
71.	Szczerzbowo , dz. geod. nr 15/1	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
72.	Szestno , dz. geod. nr 125	cmentarz ewangelicki, dawny	XV w.	A-1623 z 19.02.1986 r.
73.	Szestno , dz. geod. nr 220	pozostałości zamku zakonnego	1350-1360 r.	A-553 z 18.07.1961 r.
74.	Szestno 27	zespół plebański: spichlerz pastorówka	koniec XIX w.	---
75.	Szestno 29	kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki, parafialny p.w. Świętego Krzyża z wystrojem wnętrza i fr. polichromii	2. połowa XV w.	A-230 z 22.03.1957 r.
76.	Szestno dz. geod. nr 124/1	otoczenie kościoła parafialnego p.w. św. Krzyża w granicach działki nr 124/1 obręb 24	2. połowa XV w.	A-4640 z 13.12.2016 r.
77.	Szestno 42 , dz. geod. nr 213/6	dwór murowany (w granicach działki oznaczonej na dzień wpisu do rejestru zabytków nr 213/2)	koniec XIX w.	A-4101 z 8.02.1999 r.
78.	Szestno , dz. geod. nr 213/3 oraz 213/6	park w zespole dworsko-folwarcznym (zamkowy)	koniec XIX – początek XX w.	A-1546 z 2.05.1984 r.
79.	Śniodowo , dz. geod. nr 16/1	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
80.	Śniodowo , dz. geod. nr 3002	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
81.	Troszczykowo 1	zespół dworsko-folwarczny: - budynek dworku,	pierwsza dekada XX w.	---

		murowany - obora murowano- drewniana		
82.	Tymnikowo , dz. geod. nr 134	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
83.	Uźranki , dz. geod. nr 210	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
84.	Uźranki , dz. geod. nr 101	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
85.	Uźranki 37	kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki, parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła wraz z otoczeniem	1895 r.	A-4431 z 8.09.2006 r.
86.	Wierzbowo , dz. geod. nr 116	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
87.	Wólka Bagnowska , dz. geod. nr 155	cmentarz ewangelicki, dawny	połowa XIX w.	---
88.	Wyszembork , dz. geod. nr 82	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	A-1632 z 19.02.1986 r.
89.	Wyszembork 7	chałupa	budynek nie istnieje; pozostanie ujęty w GEZ do czasu wykreślenia z rejestru zabytków	A-744 z 2.02.1968 r.
90.	Zalec , dz. geod. nr 213	cmentarz ewangelicki, dawny 200 m na S od wsi	XIX w.	---
91.	Zawada , dz. geod. nr 81	cmentarz ewangelicki, dawny	XIX w.	---
92.	droga Nr 591 N (granica państwa – Barciany – Kętrzyn – Mrągowo)	aleja przydrożna w granicach gminy Mrągowo	początek XX w.	---

93.	droga Nr 1509 N (Młynowo – Mrągowo – Polska Wieś – Stamka – Gązwa – Zyndaki – Choszczewo – Jełmuń – Borki Wielkie – Kobiuły – Popowa Wola – Kałęczyn)	aleja przydrożna na odcinku około 1 km, obsadzona kasztanowcami, przed Polską Wsią	początek XX w.	---
94.	droga Nr 1618N (Szeszno – Wyszembork – Boże – skrzyżowanie z drogą nr 1968N i nr 1616N – Langanki – Nakomiady)	aleje przydrożne na odcinkach: 1. Wyjazdowy z Szestna 2. Wjazdowy do Wyszemborka 3. Wyszembork - Boże	początek XX w.	---
95.	droga Nr 1622N (Wyszembork – Boże Małe – Szczerzbów – Słabowo)	aleja przydrożna na odcinku Wyszembork – Boże Małe	początek XX w.	---
96.	droga Nr 1509N (Młynowo – Mrągowo – Polska Wieś – Stamka – Gązwa – Zyndaki – Choszczewo – Jełmuń – Borki Wielkie – Kobiuły – Popowa Wola – Kałęczyn)	aleja przydrożna na odcinku Mrągowo – Surmówka (w granicach gminy Mrągowo)	początek XX w.	---
97.	droga Nr 1618N (Szeszno – Wyszembork – Boże – skrzyżowanie z drogą nr 1968N i nr 1616N – Langanki – Nakomiady)	aleja przydrożna na całej długości (w granicach gminy Mrągowo)	początek XX w.	---
98.	droga Nr 1745 (Wyszembork – Młynowo)	aleja przydrożna na odcinku Popowo Sałęckie - Młynowo	początek XX w.	---
99.	droga Nr 1751N	aleja przydrożna na odcinku Użranki-Zalec	początek XX w.	---

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska
100.	Boża Wólka	20-69	I	20	---	śląd osadnictwa, nowożytność
101.	Boże	20-69	I	33	---	grodzisko, wczesne średniowiecze
102.	Boże	20-69	II	4	---	osada, wczesne średniowiecze
103.	Boże	20-69	III	1	---	grodzisko?, chronologia nieokreślona
104.	Boże	20-69	IV	18	---	śląd osadnictwa, nowożytność
105.	Boże	20-69	V	19	---	1/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 2/ śląd osadnictwa, nowożytność
106.	Boże	20-69	VI	23	---	śląd osadnictwa, nowożytność
107.	Boże	20-69	VII	24	---	śląd osadnictwa, nowożytność
108.	Boże	20-69	VIII	29	---	1/ śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze; 3/ śląd osadnictwa, średniowiecze; 4/ śląd osadnictwa, nowożytność

109.	Boże	20-69	IX	2	---	grodzisko, chronologia nieokreślona
110.	Boże	21-69	X	16	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, średniowiecze
111.	Brodzikowo	20-69	I	3	---	skarb, wczesne średniowiecze, dane archiwalne
112.	Gązwa	21-68	I	19	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
113.	Gązwa	21-68	II	20	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
114.	Gązwa	21-68	III	37	---	cmentarzysko, okres wpływów rzymskich
115.	Grabowo	23-68	I	4	---	ślad osadnictwa, epoka kamienia, dane archiwalne
116.	Grabowo	23-68	II	5	---	cmentarzysko kurhanowe, wczesna epoka żelaza
117.	Grabowo	23-68	III	6	---	osada, okres wpływów rzymskich
118.	Grabowo	23-68	IV	7	---	grodzisko, średniowiecze
119.	Grabowo	23-68	V	14	---	osada, wczesne średniowiecze
120.	Gronowo	20-69	I	5	---	osada, nowożytność
121.	Gronowo	19-69	II	2	---	cmentarzysko, starożytność, dane archiwalne
122.	Kiersztanowo	20-68	I	2	---	grodzisko, chronologia

						nieokreślona
123.	Kiersztanowo	21-68	I	29	---	kurhan, pradzieje dane archiwalne
124.	Kiersztanowo	21-68	II	30	---	znalezisko luźne, epoka kamienia dane archiwalne
125.	Kiersztanowo	21-68	III	31	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
126.	Kiersztanowo	21-68	IV	32	---	ślad osadnictwa, nowożytność
127.	Kiersztanowo	21-68	V	38	---	1/ osada, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
128.	Kiersztanowo	21-68	VI	39	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 3/ osada, nowożytność
129.	Kosewo	23-70	II	1	---	cmentarzysko ciałopalne, okres wpływów rzymskich
130.	Kosewo	23-70	III	2	---	cmentarzysko ciałopalne, okres wpływów rzymskich
131.	Kosewo	23-70	IV	33	---	osada, późne średniowiecze
132.	Kosewo	23-70	V	34	---	osada, późne średniowiecze
133.	Kosewo	23-70	VI	35	---	osada, późne średniowiecze
134.	Kosewo	23-70	VII	36	---	1/ osada, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa,

						nowożytność
135.	Kosewo	23-70	VIII	26	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
136.	Kosewo	23-70	IX	27	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
137.	Kosewo	23-70	X	28	---	śląd osadnictwa, nowożytność
138.	Kosewo	23-70	XI	29	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
139.	Kosewo	23-70	XII	30	---	śląd osadnictwa, nowożytność
140.	Kosewo	23-70	XIII	31	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
141.	Kosewo	23-70	XIV	32	---	śląd osadnictwa, nowożytność
142.	Kosewo	23-70	XV	37	---	śląd osadnictwa, nowożytność
143.	Kosewo	23-70	XVI	39	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
144.	Kosewo	23-70	XVII	40	---	1/ osada, wczesna epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze
145.	Kosewo	23-70	XIX	41	---	śląd osadnictwa, neolit / wczesne epoka brązu
146.	Kosewo	23-70	XX	42	---	śląd osadnictwa, nowożytność
147.	Kosewo	23-70	XXI	43	---	osada, późne średniowiecze
148.	Kosewo	23-70	XXII	44	---	1/ osada, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność

149.	Kosewo	23-70	XXIII	45	---	1/ ślad osadnictwa, neolit / wczesna epoka brązu; 2/ osada, nowożytność
150.	Krzywe	23-68	I	13	---	osada, średniowiecze
151.	Marcinkowo	22-68	I	3	---	cmentarzysko, okres wpływów rzymskich, dane archiwalne
152.	Marcinkowo	22-69	II	4	---	osada, średniowiecze
153.	Marcinkowo	22-69	III	30	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
154.	Mierzejewo	21-70	I	18	---	śląd osadnictwa, nowożytność
155.	Mierzejewo	21-70	II	19	---	śląd osadnictwa, nowożytność
156.	Mierzejewo	21-70	III	20	---	śląd osadnictwa, nowożytność
157.	Mierzejewo	21-70	IV	21	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
158.	Mierzejewo	21-70	V	22	---	śląd osadnictwa, nowożytność
159.	Mierzejewo	21-70	VI	23	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
160.	Mierzejewo	21-70	VII	24	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
161.	Mierzejewo	21-70	VIII	25	---	1/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów; 2/ osada, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
162.	Mierzejewo	21-70	IX	26	---	osada, nowożytność
163.	Mierzejewo	21-70	X	27	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze

164.	Mierzejewo	21-70	XI	28	---	osada, nowożytność
165.	Mierzejewo	21-70	XII	29	---	osada, nowożytność
166.	Mierzejewo	21-70	XIII	30	---	osada, późne średniowiecze
167.	Mierzejewo	21-70	XIV	31	---	śląd osadnictwa, nowożytność
168.	Mierzejewo	21-70	XV	32	---	śląd osadnictwa, nowożytność
169.	Mierzejewo	21-70	XVI	33	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
170.	Mierzejewo	21-70	XVII	37	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
171.	Mierzejewo	21-70	XVIII	38	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
172.	Mierzejewo	21-70	XIX	39	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
173.	Mierzejewo	21-70	XX	40	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
174.	Mierzejewo	21-70	XXI	41	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
175.	Mierzejewo	21-70	XXII	42	---	1/ osada, wczesna epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
176.	Mierzejewo	21-70	XXIII	43	---	1/ ślad osadnictwa,

						późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
177.	Mierzejewo	21-70	XXIV	44	---	osada, nowożytność
178.	Mierzejewo	21-70	XXV	45	---	1/ osada, neolit; 2/ osada, wczesna epoka żelaza; 3/ osada, starożytność; 4/ osada, późne średniowiecze
179.	Mierzejewo	21-70	XXVI	69	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
180.	Mierzejewo	21-70	XXVII	71	---	śląd osadnictwa, nowożytność
181.	Mierzejewo	21-70	XXVIII	72	---	osada, nowożytność
182.	Mierzejewo	21-70	XXIX	46	---	1/ osada, wczesna epoka żelaza; 2/ osada, okres wpływów rzymskich; 3/ osada, starożytność; 4/ ślad osadnictwa, nowożytność
183.	Młynowo	22-69	I	8	---	śląd osadnictwa, nowożytność
184.	Młynowo	22-69	II	9	---	śląd osadnictwa, nowożytność
185.	Młynowo	22-69	III	14	---	śląd osadnictwa, nowożytność
186.	Młynowo	22-69	IV	35	---	osada, średniowiecze
187.	Muntowo	22-69	I	7	---	cmentarzysko ciałopalne, okres wpływów rzymskich, dane archiwalne
188.	Muntowo	22-69	II	10	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
189.	Muntowo	22-69	III	11	---	śląd osadnictwa, nowożytność

190.	Muntowo	22-69	IV	12	---	1/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
191.	Muntowo	22-69	V	13	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ osada, starożytność
192.	Muntowo	22-69	VI	15	---	osada, nowożytność
193.	Muntowo	22-69	VII	16	---	ślad osadnictwa, nowożytność
194.	Muntowo	22-69	VIII	17	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
195.	Muntowo	22-69	IX	18	---	osada, średniowiecze
196.	Muntowo	22-69	X	19	---	ślad osadnictwa, średniowiecze
197.	Muntowo	22-69	XI	20	---	ślad osadnictwa, nowożytność
198.	Muntowo	22-69	XII	21	---	ślad osadnictwa, nowożytność
199.	Muntowo	22-69	XIII	22	---	ślad osadnictwa, nowożytność
200.	Muntowo	22-69	XIV	23	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ cmentarzysko, nowożytność, dane archiwalne
201.	Muntowo	22-69	XV	31	---	ślad osadnictwa, nowożytność, dane archiwalne
202.	Muntowo	22-69	XVI	32	---	osada, okres wpływów rzymskich, dane archiwalne
203.	Muntowo	22-69	XVII	33	---	osada, nowożytność, dane archiwalne
204.	Muntowo	22-69	XVIII	34	---	osada, nowożytność, dane archiwalne

205.	Muntowo	21-69	XIX	3	---	śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich
206.	Muntowo	22-70	XIX	29	---	śląd osadnictwa, nowożytność
207.	Muntowo	22-70	XX	31	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
208.	Muntowo	22-70	XXI	32	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
209.	Muntowo	22-70	XXII	33	---	śląd osadnictwa, wczesna epoka żelaza
210.	Nikutowo	23-69	I	1	---	cmentarzysko ciałopalne, okres wpływów rzymskich, dane archiwalne
211.	Notyst Mały	21-70	I	73	C-025 z 17.11.49	gródek stożkowy, późne średniowiecze
212.	Notyst Mały	21-70	IV	61	---	1/ ślad osadnictwa, epoka brązu; 2/ osada, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
213.	Notyst Mały	21-70	V	1	---	śląd osadnictwa, starożytność
214.	Notyst Mały	21-70	VI	2	---	śląd osadnictwa, nowożytność
215.	Notyst Mały	21-70	VII	3	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
216.	Notyst Mały	21-70	VIII	4	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
217.	Notyst Mały	21-70	IX	5	---	śląd osadnictwa,

						nowożytność
218.	Notyst Mały	21-70	X	6	---	osada, nowożytność
219.	Notyst Mały	21-70	XI	7	---	śląd osadnictwa, nowożytność
220.	Notyst Mały	21-70	XII	8	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
221.	Notyst Mały	21-70	XIII	9	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
222.	Notyst Mały	21-70	XIV	10	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
223.	Notyst Mały	21-70	XV	11	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
224.	Notyst Mały	21-70	XVI	12	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
225.	Notyst Mały	21-70	XVII	13	---	śląd osadnictwa, nowożytność
226.	Notyst Mały	21-70	XVIII	14	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze
227.	Notyst Mały	21-70	XIX	15	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
228.	Notyst Mały	21-70	XX	16	---	śląd osadnictwa, nowożytność
229.	Notyst Mały	21-70	XXI	17	---	śląd osadnictwa, nowożytność
230.	Notyst Mały	21-70	XXII	62	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ osada, późne średniowiecze
231.	Notyst Mały	21-70	XXIII	63	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa,

						nowożytność
232.	Notyst Mały	21-70	XXIV	65	---	śląd osadnictwa, starożytność
233.	Notyst Mały	21-70	XXV	66	---	1/ osada, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze
234.	Notyst Mały	21-70	XXVI	70	---	1/ ślad osadnictwa, neolit; 2/ ślad osadnictwa, epoka brązu; 3/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza; 4/ ślad osadnictwa, starożytność
235.	Notyst Mały	22-70	XXVII	24	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
236.	Notyst Mały	22-70	XXVIII	25	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
237.	Notyst Mały	22-70	XXIX	26	---	śląd osadnictwa, wczesna epoka żelaza
238.	Notyst Mały	22-70	XXX	27	---	osada, okres wędrowek ludów
239.	Notyst Mały	22-70	XXXI	28	---	śląd osadnictwa, nowożytność
240.	Nowe Bagienice	23-68	I	1	C-020 z 29.07.49	grodzisko, wczesne średniowiecze
241.	Nowe Bagienice	22-68	II	1	---	cmentarzysko, chronologia nieokreślona
242.	Nowe Bagienice	23-68	III	15	---	osada, wczesne średniowiecze
243.	Nowe Bagienice	23-68	IV	8	---	osada, wczesne średniowiecze

244.	Polska Wieś	21-68	III	21	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze, dane archiwalne
245.	Polska Wieś	21-68	IV	22	---	osada, późne średniowiecze, dane archiwalne
246.	Polska Wieś	21-68	V	23	---	1/ ślad osadnictwa, epoka kamienia; 2/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 3/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze dane archiwalne
247.	Polska Wieś	21-68	VI	24	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze dane archiwalne
248.	Polska Wieś	21-68	VII	25	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze dane archiwalne
249.	Polska Wieś	21-68	VIII	26	---	osada, wczesne średniowiecze dane archiwalne
250.	Polska Wieś	21-68	IX	27	---	osada, późne średniowiecze
251.	Polska Wieś	21-68	X	28	---	śląd osadnictwa, nowożytność
252.	Polska Wieś	22-68	X	8	---	cmentarzysko, okres wpływów rzymskich, dane archiwalne
253.	Polska Wieś	22-68	XI	9	---	śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze, dane archiwalne
254.	Polska Wieś	21-69	XII	19	---	1/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa okres wpływów

						rzymskich; 3/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów; 4/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
255.	Polska Wieś	21-69	XIII	5	---	śląd osadnictwa, wczesna epoka żelaza
256.	Popowo Salęckie	21-69	I	1	---	śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich
257.	Popowo Salęckie	21-69	II	4	---	1/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 3/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów
258.	Popowo Salęckie	21-69	III	2	---	śląd osadnictwa, okres wędrówek ludów
259.	Popowo Salęckie	21-69	IV	10	---	śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich
260.	Popowo Salęckie	21-69	V	8	---	1/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów; 2/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
261.	Probark	23-69	I	5	---	osada, wczesne średniowiecze
262.	Probark	23-69	II	6	---	osada, średniowiecze
263.	Probark	23-69	III	2	---	osada, średniowiecze
264.	Ruska Wieś	20-69	I	6	---	cmentarzysko ciałopalne, okres wpływów rzymskich, dane archiwalne
265.	Ruska Wieś	20-69	II	7	---	śląd osadnictwa,

						epoka brązu, dane archiwalne
266.	Ruska Wieś	20-69	III	8	---	śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich
267.	Ruska Wieś	20-69	IV	10	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ osada, średniowiecze; 3/ osada, nowożytność
268.	Ruska Wieś	20-69	V	11	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
269.	Ruska Wieś	20-69	VI	12	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
270.	Ruska Wieś	20-69	VII	13	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
271.	Ruska Wieś	20-69	VIII	14	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
272.	Ruska Wieś	20-69	IX	15	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
273.	Ruska Wieś	20-69	X	17	---	śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze
274.	Ruska Wieś	20-69	XI	21	---	śląd osadnictwa, nowożytność
275.	Ruska Wieś	20-69	XII	22	---	1/ ślad osadnictwa,

						średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
276.	Ruska Wieś	20-69	XIII	25	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
277.	Ruska Wieś	20-69	XIV	26	---	1/ ślad osadnictwa, epoka kamienia; 2/ osada, wczesne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
278.	Ruska Wieś	20-69	XV	27	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
279.	Ruska Wieś	20-69	XVI	28	---	śląd osadnictwa, okres wpływów rzymskich
280.	Ruska Wieś	20-69	XVII	30	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
281.	Rydwagi	20-69	I	9	C-239 z 4.08.97	grodzisko, chronologia nieokreślona
282.	Rydwagi	20-69	II	16	---	śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze
283.	Rydwagi	20-69	III	31	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
284.	Rydwagi	20-69	IV	32	---	śląd osadnictwa, wczesne

						średniowiecze
285.	Szestno	21-69	I	6	---	śląd osadnictwa, średniowiecze
286.	Szestno	21-69	II	7	---	1/ ślad osadnictwa, neolit; 2/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza; 3/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 4/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów; 5/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
287.	Szestno	21-69	III	9	C-022 z 29.07.49	1/ grodzisko, wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
288.	Szestno	21-69	IV	13	---	śląd osadnictwa, wczesne średniowiecze
289.	Szestno	21-69	V	26	---	cmentarzysko ciałopalne, okres wpływów rzymskich
290.	Śniodowo	22-70	I	1	---	śląd osadnictwa, późne średniowiecze
291.	Śniodowo	22-70	II	2	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
292.	Śniodowo	22-70	III	3	---	osada, nowożytność
293.	Śniodowo	22-70	IV	4	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
294.	Śniodowo	22-70	V	5	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze

						2/ ślad osadnictwa, nowożytność
295.	Śniodowo	22-70	VI	6	---	osada, nowożytność
296.	Śniodowo	22-70	VII	7	---	osada, nowożytność
297.	Śniodowo	22-70	VIII	8	---	osada, nowożytność
298.	Śniodowo	22-70	IX	9	---	ślad osadnictwa, nowożytność
299.	Śniodowo	22-70	X	10	---	1/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
300.	Śniadowo	22-69	XI	38	---	ślad osadnictwa, pradzieje
301.	Śniodowo	22-70	XI	11	---	osada, nowożytność
302.	Śniodowo	22-70	XII	12	---	ślad osadnictwa, nowożytność
303.	Śniodowo	22-70	XIII	13	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
304.	Troszczykowo	22-69	I	36	---	ślad osadnictwa, nowożytność, dane archiwalne
305.	Uźranki	22-70	I	14	---	ślad osadnictwa, nowożytność
306.	Uźranki	22-70	II	15	---	ślad osadnictwa, nowożytność
307.	Uźranki	22-70	III	16	---	ślad osadnictwa, nowożytność
308.	Uźranki	22-70	IV	17	---	ślad osadnictwa, nowożytność
309.	Uźranki	22-70	V	18	---	ślad osadnictwa, nowożytność
310.	Uźranki	22-70	VI	19	---	ślad osadnictwa,

						nowożytność
311.	Uźranki	22-70	VII	20	---	śląd osadnictwa, nowożytność
312.	Uźranki	22-70	VIII	21	---	śląd osadnictwa, nowożytność
313.	Wierzbowo	23-69	I	3	---	osada, okres wpływów rzymskich
314.	Wierzbowo	23-69	II	4	---	osada, średniowiecze
315.	Wyszembork	21-69	I	17	---	1/ ślad osadnictwa, epoka brązu; 2/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 3/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów
316.	Wyszembork	21-69	II	18	---	1/ ślad osadnictwa, epoka brązu; 2/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
317.	Wyszembork	21-69	III	20	C-024 z 29.07.49	kopiec strażniczy, wczesne średniowiecze
318.	Wyszembork	21-69	IVa	21	---	1/ osada, epoka brązu; 2/ cmentarzysko, okres wpływów rzymskich; 3/ cmentarzysko, okres wędrówek ludów
319.	Wyszembork	21-69	IVb	22	---	śląd osadnictwa, okres wędrówek ludów
320.	Wyszembork	21-69	V	23	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, okres wędrówek

						ludów
321.	Wyszembork - Biestrzykowo	21-69	VI	12	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
322.	Wyszembork - Biestrzykowo	21-69	VII	24	---	funkcja nieokreślona, chronologia nieokreślona
323.	Wyszembork	21-69	VIII	11	---	1/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 3/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów
324.	Wyszembork	21-69	IX	14	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, średniowiecze
325.	Wyszembork	21-69	X	15	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów
326.	Wyszembork - Biestrzykowo	21-69	XI	25	---	ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich
327.	Wyszembork	21-70	XII	58	---	ślad osadnictwa, epoka brązu
328.	Wyszembork	21-70	XIII	59	---	ślad osadnictwa, starożytność
329.	Wyszembork	21-70	XIV	60	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 2/ ślad osadnictwa,

						nowożytność
330.	Zalec	21-70	I	74	---	cmentarzysko, okres wpływów rzymskich – okres wędrówek ludów
331.	Zalec	22-70	I	30	---	1/ osada, epoka brązu; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
332.	Zalec	21-70	II	34	---	osada, wczesna epoka żelaza
333.	Zalec	21-70	III	35	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
334.	Zalec	21-70	IV	36	---	ślad osadnictwa, nowożytność
335.	Zalec	21-70	V	47	---	ślad osadnictwa, nowożytność
336.	Zalec	21-70	VI	48	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze; 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
337.	Zalec	21-70	VII	49	---	osada, nowożytność
338.	Zalec	21-70	VIII	50	---	osada, nowożytność
339.	Zalec	21-70	IX	51	---	1/ osada, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, okres wędrówek ludów; 3/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze; 4/ osada, późne średniowiecze
340.	Zalec	21-70	X	52	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność;

						2/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze
341.	Zalec	21-70	XI	53	---	1/ osada, epoka brązu – wczesna epoka żelaza; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
342.	Zalec	21-70	XII	54	---	1/ ślad osadnictwa, okres wpływów rzymskich; 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
343.	Zalec	21-70	XIII	55	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ osada, późne średniowiecze
344.	Zalec	21-70	XIV	56	---	1/ ślad osadnictwa, starożytność; 2/ osada, późne średniowiecze
345.	Zalec	21-70	XV	57	---	ślad osadnictwa, starożytność

6. REKOMENDACJE I WNIOSKI ZAWARTE W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIE PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwałą nr XI/183/25 z dnia 25 marca 2025 r. przyjął Audyt krajobrazowy województwa warmińsko-mazurskiego. Zgodnie z dokumentem w gminie Mrągowo zidentyfikowane zostały następujące krajobrazy:

Tabela 2 Zidentyfikowane krajobrazy

Kod krajobrazu	Typ krajobrazu	Typ krajobrazu - nazwa	Podtyp krajobrazu	Podtyp krajobrazu - nazwa	Typ rzeźby terenu
28-842.83-f9	6	wiejskie	6d	z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate, krajobrazy faliste

28-842.82-f5	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy pagórkowate
28-842.82-f4	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-f3	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy faliste
28-842.82-e5	6	wiejskie	6d	z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-e3	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-d7	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-c8	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy pagórkowate
28-842.82-c7	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-b3	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate, krajobrazy faliste
28-842.82-a9	2	bagiennie-łukowe	2d	głównie bezleśne z dominacją torfowisk niskich	krajobrazy pagórkowate
28-842.82-a8	6	wiejskie	6d	z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-a6	8	podmiejskie i osadnicze	8d	zróżnicowana typologicznie i przestrzennie zabudowa nierolnicza na terenach wcześniej rolniczych	krajobrazy pagórkowate
28-842.82-a5	3	leśne	3c	z przewagą siedlisk łąkowych, bagiennych i olsowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-a4	6	wiejskie	6c	z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate

				tworzących małe pola	
28-842.82-a3	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-a2	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-a1	6	wiejskie	6d	z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-99	7	mozaikowe	7b	podmiejskie	krajobrazy pagórkowate
28-842.82-97	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-81	7	mozaikowe	7a	z przewagą terenów porolnych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-80	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-79	6	wiejskie	6d	z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate, krajobrazy faliste
28-842.82-78	6	wiejskie	6e	z przewagą wielkoobszarowych pól lub łąk i pastwisk	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate, krajobrazy równinne
28-842.82-71	6	wiejskie	6e	z przewagą wielkoobszarowych pól lub łąk i pastwisk	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate, krajobrazy faliste
28-842.82-67	6	wiejskie	6e	z przewagą wielkoobszarowych pól lub łąk i pastwisk	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-61	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28-842.82-53	6	wiejskie	6d	z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate

				tworzących pola średniej wielkości	
28- 842.82-52	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-51	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-42	6	wiejskie	6e	z przewagą wielkoobszarowych pól lub łąk i pastwisk	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-41	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-40	9	miejskie	9a	miejsowości z zachowanym układem historycznym	krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-39	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-38	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-37	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-36	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-35	7	mozaikowe	7b	podmiejskie	krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-34	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy wzgórzowe, krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-32	6	wiejskie	6e	z przewagą wielkoobszarowych pól lub łąk i pastwisk	krajobrazy pagórkowate
28- 842.82-08	3	leśne	3b	z przewagą siedlisk lasowych	krajobrazy wzgórzowe
28- 842.82-07	1	wody powierzchniowe	1a	jeziora	krajobrazy wzgórzowe

Audyt określa rekomendacje i wnioski w odniesieniu do następujących krajobrazów wraz z wytycznymi odnośnie określenia walorów ekspozycji, w szczególności elementów takich jak przedpola ekspozycji, osie widokowe i punkty widokowe oraz zasad ich ochrony i kształtowania.

Tabela 3 Rekomendacje i wnioski dla krajobrazów

Kod krajobrazu	Rekomendacje
28-842.83-f9	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. W obrębie terenów użytkowanych rolniczo zachowanie układu i struktury pól oraz miedz, roślinności śródpolnej, zadrzewień przydrożnych, nadwodnych oraz terenów podmokłych i naturalnych oczek wodnych. 3. Ograniczanie przekształcania lasów na cele nieleśne. 4. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior, w tym: Probarskiego, Inulec, Wągiel i Wągiel Mały oraz Nawiady, w szczególności na obszarach zainwestowanych i podlegających presji inwestycyjnej związanej z rozwijaniem funkcji turystycznych i rekreacyjnych, w tym w miejscowościach: Probark, Kosewo, Probark Mały, Zełwagi, Zełwagi, Kosewo, Probark, Probark Mały, z uwzględnieniem: – utrzymania istniejącej roślinności, – zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej, – utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień, – ograniczania lokalizowania pomostów. 5. Dążenie do zachowania i kształtowania stref buforowych jezior i rzeki w obrębie terenów użytkowanych rolniczo w celu ograniczenia spływu substancji biogennych. 6. Kształtowanie terenów zabudowanych wsi z uwzględnieniem: – planowania nowej zabudowy w obrębie jednostek osadniczych w nawiązaniu do regionalnych wiejskich tradycji osadniczych oraz z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji, – planowania nowej zabudowy we wsiach: Cierzpięty, Nawiady, Mojtyny, Prusinowo w nawiązaniu do historycznych układów ruralistycznych, – planowania nowej zabudowy w Nawiadach z uwzględnieniem sylwety wsi oraz dominanty krajobrazowej (kościół),

- planowania nowej zabudowy we wsiach: Prawdowo, Zełwagi, Śmietki z uwzględnieniem sylwety wsi,
- kształtowania zabudowy poprzez stosowanie jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego,
- kształtowania istniejących kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej we wsiach: Zełwagi (nad jeziorami Inulec i Płociczno), Probark, Kosewo i Probark Mały (nad jeziorem Probarskim), Piecki (28-842.82-a1, nad jeziorem Wągiel), z uwzględnieniem m.in.: ograniczania lokalizowania obiektów budowlanych niezwiązanych trwale z gruntem, prowadzenia działań estetyzujących (np. ujednolicanie form zabudowy), podnoszenia standardu, stosowania roślinności o funkcjach przesłaniających i izolujących obiekty dysharmonijne,
- zapobiegania łączeniu się kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej w wielkopowierzchniowe obszary.

7. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielkokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie.

8. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym m.in.:

- zespołu dworsko-folwarcznego (Ostrów Pieckowski), parku podworskiego (Brejdyny),
- leśniczówki „Sosnówka” (Piecki),
- chałup drewnianych (Zełwagi, Stare Kielbonki),
- cmentarzy ewangelickich (Kosewo, Cierzpięty, Prusinowo, Piecki, Brejdyny, Krzywe, Żabieniec, Jakubowo, Wierzbowo, Probark),
- alei przydrożnych.

9. Kształtowanie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego, w szczególności w obrębie miejscowości: Probark, Kosewo, Probark Mały, Zełwagi, Piecki położonych nad jeziorami, w dostosowaniu intensywności

	zagospodarowania do chłonności turystycznej oraz cech środowiska przyrodniczego i krajobrazu. 10. Ochrona bioróżnorodności.
28-842.82-f5 28-842.82-51 28-842.82-41 28-842.82-36	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior: Kiersztanowskiego, Widryńskiego, Dejnowo, Juno, Juksty, Gielądzkiego, w szczególności w obrębie terenów zagospodarowanych i podlegających presji związanej z zagospodarowaniem turystycznym i rekreacyjnym, w tym w rejonie miejscowości: Kiersztanowo, Widryny, Dejnowo, Święta Lipka, Pilec, Muntowo, Probark, Stary Gieląd, Pustniki, z uwzględnieniem: – utrzymania istniejącej roślinności, – zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej, – utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień, – ograniczania lokalizowania pomostów. 3. Dążenie do zachowania i kształtowania stref buforowych jezior w obrębie terenów użytkowanych rolniczo w celu ograniczenia wpływu substancji biogennych. 4. Ochrona bioróżnorodności.
28-842.82-f4 28-842.82-a2 28-842.82-61 28-842.82-52 28-842.82-39 28-842.82-c8 28-842.82-a5	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. Ograniczanie przekształcania lasów na cele nieleśne. 3. Utrzymanie w strukturze lasów: śródleśnych łąk, muraw i innych zbiorowisk nieleśnych. 4. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior, w tym Gielądzkiego i Głębokiego, w szczególności w obrębie terenów zagospodarowanych i podlegających presji związanej z zagospodarowaniem turystycznym i rekreacyjnym w miejscowościach Młynik i Lasowiec, z uwzględnieniem: – utrzymania istniejącej roślinności, – zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej, – utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień,

	– ograniczania lokalizowania pomostów. 5. Kształtowanie terenów zabudowanych wsi zlokalizowanych w enklawach leśnych z uwzględnieniem: – planowania nowej zabudowy w obrębie wsi w ramach uzupełniania lub kontynuacji zagospodarowania w nawiązaniu do regionalnych wiejskich tradycji osadniczych oraz z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji, – kształtowania zabudowy poprzez stosowanie jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego. 6. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie. 7. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym m.in.: stanowisk archeologicznych (grodziska: średniowieczne i o nieznanym datowaniu) zlokalizowanych we wsiach Stama i Stanclewo oraz cmentarzy ewangelickich (Młynik, Stama), alei przydrożnych, w szczególności alei zlokalizowanej przy drodze powiatowej nr 1509N. 8. Ochrona bioróżnorodności.
28-842.82-e5 28-842.82-a8 28-842.82-a4 28-842.82-79 28-842.82-78 28-842.82-71 28-842.82-42	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. W obrębie terenów użytkowanych rolniczo zachowanie układu i struktury pól oraz miedz, roślinności śródpolnej, zadrzewień przydrożnych i nadwodnych oraz terenów podmokłych i naturalnych oczek wodnych. 3. Ograniczanie przekształcania lasów na cele nieleśne. 4. Ochrona wyróżniających się form geomorfologicznych, w szczególności rynien polodowcowych oraz form morenowych, w tym akumulacyjnych moren czołowych, a także pagórków i wałów kemów i ozów.

5. Zachowanie terenów mokradłowych.

6. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior, m.in.: Gielądzkiego, Zyndaki, Warpuńskiego, Widryńskiego, Dejnowa, Kiersztanowskiego, Juno, Juksty, w szczególności w obrębie terenów zagospodarowanych i podlegających presji związanej z zagospodarowaniem turystycznym i rekreacyjnym, w tym w rejonie miejscowości: Stary Gieląd, Zyndaki, Warpuny, Widryny, Pilec, Kiersztanowo, Muntowo, Kosewo, Probark, z uwzględnieniem:

- utrzymania istniejącej roślinności,
- zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej,
- utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień,
- ograniczania lokalizowania pomostów.

7. Dążenie do zachowania i kształtowania stref buforowych jezior i rzek w obrębie terenów użytkowanych rolniczo w celu ograniczenia spływu substancji biogennych.

8. Kształtowanie terenów zabudowanych wsi z uwzględnieniem:

- planowania nowej zabudowy w obrębie wsi w ramach uzupełniania lub kontynuacji zagospodarowania w nawiązaniu do regionalnych wiejskich tradycji osadniczych oraz z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji,
- planowania nowej zabudowy we wsiach: Popowo Salęckie, Szestno, Polska Wieś, Boruszewo, Pasterzewo, Widryny, Bezlawki w nawiązaniu do historycznych układów ruralistycznych,
- planowania nowej zabudowy we wsiach: Święta Lipka, Sorkwity, Bezlawki, Szestno z uwzględnieniem sylwet wsi oraz dominant krajobrazowych (kościół),
- planowania nowej zabudowy w wsiach Polska Wieś, Boruszewo z uwzględnieniem sylwet wsi,
- kształtowania zabudowy poprzez stosowanie jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego,

– kształtowania istniejących kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej we wsiach: Warpuny (nad jeziorem Warpuńskim), Zyndaki (nad jeziorami Warpuńskim i Zyndackim), Kiersztanowo (nad jeziorami Juno i Kiersztanowskim), Czerwonki, Muntowo, Śniadowo, Kosewo (nad jeziorem Juksty) z uwzględnieniem m.in.: ograniczania lokalizowania obiektów budowlanych niezwiązanych trwale z gruntem, prowadzenia działań estetyzujących (np. ujednolicanie form zabudowy), podnoszenia standardu, stosowania roślinności o funkcjach przesłaniających i izolujących obiekty dysharmonijne,

– zapobiegania łączeniu się kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej w wielkopowierzchniowe obszary.

9. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielkokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie.

10. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym m.in.:

– Sanktuarium Matki Bożej Świętolipskiej (kościół p.w. Nawiedzenia NMP z krużgankami i klasztorem oraz parkiem) we wsi Święta Lipka, stanowiącego pomnik historii,

– zespołów: zabudowy młyna wodnego zlokalizowanego nad Pileckim Stawem we wsi Pilec, folwarcznego i parku podworskiego (Wola),

– dworów (Gronowo, Szestno, Bezlawki),

– założeń: pałacowo-parkowego z folwarkiem (Łężany), dworsko-parkowych z folwarkami (Leginy, Śpigiel, Troszczykowo, Popowo Saleckie, Pustniki, Stanochwizna, Brodzikowo),

– kościoła stanowiącego dawniej zamek krzyżacki wraz z ogrodzeniem (dawnym obwarowaniem zamku) we wsi Bezlawki,

– parku zamkowego (Szestno),

– kościołów (Sorkwity, Szestno), zespołu zabudowań plebanii (Szestno),

– kapliczki przydrożnej (Leginy), kaplicy (Boże),

- budynków mieszkalnych (Leginy, Święta Lipka, Pilec, Pasterzewo, Widryny, Pustniki, Plenowo, Łężany, Wola, Sąpławki, Bezlawki), dawnych szkół (Święta Lipka, Widryny, Czerwonki, Łężany), chałup (Zyndaki, Wyszembork),
- cmentarzy: rodowych (Leginy, Boża Wólka), ewangelickich (Sorkwity, Śpigłówka, Burszewo, Zyndaki, Bałowo, Gązwa, Kiersztanowo, Miejski Las, Zawada, Czerwonki, Tymnikowo, Piotrówka, Młynowo, Popowo Saleckie, Muntowo, Pustniki, Stama, Łężany, Wola, Lembruk, Szestno, Wyszembork, Ruska Wieś, Polska Wieś), cmentarza z kaplicą (Widryny),
- stanowisk archeologicznych (grodziska średniowieczne i o nieznanym datowaniu, kopce o nieznanym datowaniu) zlokalizowanych we wsiach Sorkwity, Śpigiel, Zyndaki, Szestno, Wyszembork,
- alei przydrożnych, w szczególności alei zlokalizowanych przy drogach powiatowych nr 1509N, 1918N, 1745N.

11. Kształtowanie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego, w szczególności w rejonie miejscowości położonych nad jeziorami: Stary Gieląd, Pustniki, Zyndaki, Warpuny, Widryny, Leginy, Pilec, Kiersztanowo, Muntowo, Kosewo, Probark oraz na terenach w obrębie rzek Dejny i Krutyni (szlaki kajakowe) w dostosowaniu intensywności zagospodarowania do chłonności turystycznej oraz cech środowiska przyrodniczego

i krajobrazu.

12. Ochrona bioróżnorodności.

28-842.82-b3

1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych.
2. Ograniczanie przekształcania lasów na cele nieleśne.
3. Utrzymanie w strukturze lasów: śródleśnych łąk, muraw i innych zbiorowisk nieleśnych.
4. Ochrona wyróżniających się form geomorfologicznych w szczególności obszaru tzw. „Krzywe Góry” (28-842.82-37).
5. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior Wągiel i Wierzbowskiego z uwzględnieniem:
 - zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej,
 - utrzymania istniejącej roślinności,
 - utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień,
 - ograniczania lokalizowania pomostów.
6. Planowanie nowej zabudowy w obrębie wsi Kromnice w nawiązaniu do regionalnych wiejskich tradycji osadniczych oraz z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji.
7. Kształtowanie zabudowy we wsi Kromnice z uwzględnieniem stosowania jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego.
8. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielkokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie.
9. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym cmentarza ewangelickiego, zlokalizowanego na „Cmentarnej Górze” (Brejdyny).
10. Ochrona bioróżnorodności.

28-842.82-a9	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. Zachowanie i ochrona terenów mokradłowych stanowiących gytowiska, lokalnie zmeliorowane, w części porośnięte szuwarem wielkoturzycowym. 3. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielkokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie. 4. Ochrona bioróżnorodności.
28-842.82-a1 28-842.82-32	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. W obrębie terenów użytkowanych rolniczo zachowanie układu i struktury pól oraz miedz, roślinności śródpolnej, zadrzewień przydrożnych, nadwodnych oraz terenów podmokłych i naturalnych oczek wodnych. 3. Ograniczanie przekształcania lasów na cele nieleśne. 4. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior, w tym: Probarskiego, Inulec, Wągiel i Wągiel Mały oraz Nawiady, w szczególności na obszarach zainwestowanych i podlegających presji inwestycyjnej związanej z rozwijaniem funkcji turystycznych i rekreacyjnych, w tym w miejscowościach: Probark, Kosewo, Probark Mały, Żelwagi, Żelwagi, Kosewo, Probark, Probark Mały, z uwzględnieniem: – utrzymania istniejącej roślinności, – zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej, – utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień, – ograniczania lokalizowania pomostów. 5. Dążenie do zachowania i kształtowania stref buforowych jezior i rzeki w obrębie terenów użytkowanych rolniczo w celu ograniczenia spływu substancji biogennych. 6. Kształtowanie terenów zabudowanych wsi z uwzględnieniem:

- planowania nowej zabudowy w obrębie jednostek osadniczych w nawiązaniu do regionalnych wiejskich tradycji osadniczych oraz z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji,
- planowania nowej zabudowy we wsiach: Cierpięty, Nawiady, Mojtyny, Prusinowo w nawiązaniu do historycznych układów ruralistycznych,
- planowania nowej zabudowy w Nawiadach z uwzględnieniem sylwety wsi oraz dominanty krajobrazowej (kościół),
- planowania nowej zabudowy we wsiach: Prawdowo, Żelwagi, Śmietki z uwzględnieniem sylwety wsi,
- kształtowania zabudowy poprzez stosowanie jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego,
- kształtowania istniejących kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej we wsiach: Żelwagi (nad jeziorami Inulec i Płociczno), Probark, Kosewo i Probark Mały (nad jeziorem Probarskim), Piecki (28-842.82-a1, nad jeziorem Wągiel), z uwzględnieniem m.in.: ograniczania lokalizowania obiektów budowlanych niezwiązanych trwale z gruntem, prowadzenia działań estetyzujących (np. ujednolicanie form zabudowy), podnoszenia standardu, stosowania roślinności o funkcjach przesłaniających i izolujących obiekty dysharmonijne,
- zapobiegania łączeniu się kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej w wielkopowierzchniowe obszary.

7. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielkokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie.

8. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym m.in.:

- zespołu dworsko-folwarcznego (Ostrów Pieckowski), parku podworskiego (Brejdyny),
- leśniczówki „Sosnówka” (Piecki),

	– chałup drewnianych (Zelwąg, Stare Kielbonki), – cmentarzy ewangelickich (Kosewo, Cierzpięty, Prusinowo, Piecki, Brejdyny, Krzywe, Żabieniec, Jakubowo, Wierzbowo, Probark), – alei przydrożnych. 9. Kształtowanie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego, w szczególności w obrębie miejscowości: Probark, Kosewo, Probark Mały, Zelwąg, Piecki położonych nad jeziorami, w dostosowaniu intensywności zagospodarowania do chłonności turystycznej oraz cech środowiska przyrodniczego i krajobrazu. 10. Ochrona bioróżnorodności.
28-842.82-81	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. Ochrona i kształtowanie strefy przybrzeżnej jeziora Czos z uwzględnieniem: – utrzymania istniejącej roślinności, – zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej, – ograniczania lokalizowania pomostów. 3. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielkokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie. 4. Kształtowanie terenów zabudowanych miejscowości Miejski Las z uwzględnieniem: – planowania nowej zabudowy w obrębie miejscowości w ramach uzupełniania lub kontynuacji zagospodarowania z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji, w szczególności ekspozycji zabudowy na jezioro Czos, – kształtowania zabudowy poprzez stosowanie jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego.

	5. Kształtowanie i podnoszenie standardu oraz zwiększanie dostępności do terenów przestrzeni publicznych. 6. Kształtowanie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego w obrębie ośrodka narciarskiego „Góra Czterech Wiatrów” w dostosowaniu intensywności zagospodarowania do chłonności turystycznej oraz cech środowiska przyrodniczego i krajobrazu. 7. Ochrona bioróżnorodności.
28-842.82-80 28-842.82-34	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior: Probarskiego, Inulec, Wągiel i Wągiel Mały oraz Nawiady i Nawiadki, w szczególności w obrębie terenów zagospodarowanych podlegających presji inwestycyjnej związanej z zagospodarowaniem turystycznym i rekreacyjnym, w tym w obrębie miejscowości: Żelwagi, Kosewo, Probark, Probark Mały, z uwzględnieniem: – utrzymania istniejącej roślinności, – zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej, – utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień, – ograniczania lokalizowania pomostów. 3. Dążenie do zachowania i kształtowania stref buforowych jezior w obrębie terenów użytkowanych rolniczo w celu ograniczenia spływu substancji biogennych. 4. Ochrona bioróżnorodności.
28-842.82-67	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. W obrębie terenów użytkowanych rolniczo zachowanie układu i struktury pól oraz miedz, roślinności śródpolnej, zadrzewień przydrożnych i nadwodnych oraz terenów podmokłych i naturalnych oczek wodnych. 3. Ograniczanie przekształcania lasów na cele nieleśne.

4. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior, m.in.: Tałty, Ryńskiego, Szymoneckiego, Kisajno, Dargin, Jagodne, Buwełno, Wojnowo, Gołdopiwo, Ublik Wielki i Ublik Mały, w szczególności w obrębie terenów zagospodarowanych i podlegających presji związanej z zagospodarowaniem turystycznym i rekreacyjnym, w tym w rejonie miejscowości Trupel, Tałty, Stare Sady, Nowe Sady, Skorupki, Jora Mała, Jora Wielka, Rybical, Wejdyki, Szymonka, Guty, Harsz, Jagodne Małe, Cierzępy, Marcinowa Wola, Kleszczewo, Jeziorowskie, Ublik z uwzględnieniem:

- utrzymania istniejącej roślinności,
- zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej,
- utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień,
- ograniczania lokalizowania pomostów.

5. Dążenie do zachowania i kształtowania stref buforowych jezior i rzek w obrębie terenów użytkowanych rolniczo w celu ograniczenia spływu substancji biogenych.

6. Kształtowanie terenów zabudowanych wsi z uwzględnieniem:

- planowania nowej zabudowy w obrębie wsi w ramach uzupełniania lub kontynuacji zagospodarowania w nawiązaniu do regionalnych wiejskich tradycji osadniczych oraz z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji,
- planowania nowej zabudowy we wsiach: Mierzejewo, Harsz, Nowy Harsz, Kamionki, Marcinowa Wola, Szymonka, Sztynort, Kronowo, Orło, Stręgiel, Stręgielek, Przerwanki, Staświny, Tałty, Żabinka, Boćwinka, Żywy, Fuleda, Ławki w nawiązaniu do historycznych układów ruralistycznych,
- planowania nowej zabudowy we wsiach: Sterławki Wielkie, Kuty, Szymonka, Doba i Miłki z uwzględnieniem sylwet wsi oraz dominant krajobrazowych (kościół),
- planowanie nowej zabudowy we wsiach: Mierzejewo, Harsz, Okowizna i Boćwinka z uwzględnieniem sylwet wsi,
- kształtowania zabudowy poprzez stosowanie jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły,

geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego,

- kształtowania istniejących kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej we wsiach: Harsz kolonia (nad jeziorami Mamry i Dargin), Guty (nad jeziorem Kisajno), Wilkasy kolonia, Wrony (nad jeziorem Tajty), Jagodne Małe (nad jeziorem Jagodne), Kolonia Rybacka (nad jeziorem Świącajty), Kuty (nad jeziorem Czarna Kuta), Przytuły (nad jeziorem Głęboka Kuta), Tałty, Jora Wielka, Sady (nad jeziorem Tałty), Rybical (nad jeziorem Ryńskim), Brzozówka (nad jeziorami Gołdapiwo i Brzozówka) z uwzględnieniem m.in.: ograniczania lokalizowania obiektów budowlanych niezwiązanych trwale z gruntem, prowadzenia działań estetyzujących (np. ujednolicanie form zabudowy), podnoszenia standardu, stosowania roślinności o funkcjach przesłaniających i izolujących obiekty dysharmonijne,
- zapobiegania łączeniu się kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej w wielkopowierzchniowe obszary.

7. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielkokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie.

8. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym m.in.:

- założeń: pałacowo-parkowych z folwarkami (Sztynort, Okowizna, Ruska Wieś, Doba, Notyst Wielki), dworsko-parkowych z folwarkami (Borki, Jagodne Małe, Zielony Lasek, Kalinowo, Ławki, Matyski, Staświny, Cierzpięty, Żywy),
- zespołu folwarcznego z parkiem podworskim (Róg Pierkunowski),
- parków podworskich (Kamienna Struga, Srebrna Góra, Głębowo, Ryński Dwór, Żywki, Brożówka),
- dworu (Mioduńskie),
- zespołu zabudowań dworca kolejowego (Sterławki Wielkie),
- wiatraka holenderskiego (Sterławki Małe), wiatraka „koźlak” (Jora Mała),

- kościoła ewangelickiego (obecnie parafialny rzymskokatolicki) we wsi Szymonka,
 - kościołów (Sterławki Wielkie, Doba), kościołów z cmentarzami przykościelnymi (Kuty, Miłki),
 - budynków: mieszkalnych i gospodarczych (Kamionki, Guty, Bogacko, Trygort, Inulec, Sterławki Małe, Kąp, Kruklin), gorzelni (Ruda), dawnych szkół (Kamionki), dawnej kuźni (Ławki),
 - punktu oporu piechoty (Zielony Gaj),
 - kaplic grobowych: z kryptą grobową Lehndorffów (Sztynort), mauzoleum we wsi Doba,
 - cmentarzy: ewangelickich (Cudnoch, Wronka, Marcinowa Wola, Kleszczewo, Szymonka, Rydzówka Mała, Mioduńskie, Grzybowo, Sterławki Wielkie, Głębowo, Kal, Zielona Góra, Kalskie Nowiny, Stręgiel, Zielony Gaj, Fuleda, Sztynort, Pniewo, Guty, Wrony, Kalinowo, Sterławki Małe, Upały Małe, Rybicał, Kozin, Doba, Brożówka, Lipińskie, Ogródki, Ublik, Zastrużne, Wejdyki, Nowe Sady, Prawdowo, Żywki, Boćwinka, Sołtmany), wojennych (Marcinowa Wola, Węgorzewo, Ruda, Staświny, Ublik, Cierpięty, Żywki), żydowskiego (Ryn), - stanowisk archeologicznych (grodzisko średniowieczne, grodzisko z epoki pradziejów) zlokalizowanych we wsiach Notyst Mały, Staświny,
 - alei przydrożnych, w szczególności alei zlokalizowanych przy drogach powiatowych nr: 1750N, 1734N, 1811N, 1602N, 1803N, 1718N, 1787N, 1643N, 1789N, 1726N, 1642N, 1728N, 1734N, 1592N, 1977N, 1750N, 1720N, 1746N, 1742N. 9. Kształtowanie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego, w szczególności w rejonie miejscowości położonych nad jeziorami oraz związanego z funkcjonowaniem szlaku żeglownego na Kanałach Leleckim, Mioduńskim (28-842.83-44) i Szymoneckim (28-842.83-88) oraz szlaków kajakowych na rzekach Sapinie i Węgorapie (28-842.83-e1), w dostosowaniu intensywności zagospodarowania do chłonności turystycznej oraz cech środowiska przyrodniczego i krajobrazu.
10. Ochrona bioróżnorodności.

28-842.82-37

1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych.
2. Ograniczanie przekształcania lasów na cele nieleśne.
3. Utrzymanie w strukturze lasów: śródleśnych łąk, muraw i innych zbiorowisk nieleśnych.
4. Ochrona wyróżniających się form geomorfologicznych w szczególności obszaru tzw. „Krzywe Góry” (28-842.82-37).
5. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior Wągiel i Wierzbowskiego z uwzględnieniem:
 - zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej,
 - utrzymania istniejącej roślinności,
 - utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień,
 - ograniczania lokalizowania pomostów.
6. Planowanie nowej zabudowy w obrębie wsi Kromnice w nawiązaniu do regionalnych wiejskich tradycji osadniczych oraz z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji.
7. Kształtowanie zabudowy we wsi Kromnice z uwzględnieniem stosowania jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego.
8. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielkokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie.
9. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym cmentarza ewangelickiego, zlokalizowanego na „Cmentarnej Górze” (Brejdyny).
10. Ochrona bioróżnorodności.

28-842.82-35	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. Ochrona i kształtowanie strefy przybrzeżnej jeziora Juno z uwzględnieniem: – utrzymania istniejącej roślinności, – zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej, – ograniczania lokalizowania pomostów. 3. Kształtowanie terenów zabudowanych wsi Polska Wieś z uwzględnieniem: – planowania nowej zabudowy w obrębie wsi w ramach uzupełniania lub kontynuacji zagospodarowania z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji, – kształtowania zabudowy poprzez stosowanie jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połaci dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego. 4. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie. 5. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym m.in.: cmentarza ewangelickiego, alei przydrożnych.
28-842.82-08	1. Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. Ograniczanie przekształcania lasów na cele nieleśne. 3. Utrzymanie w strukturze lasów: śródleśnych łąk, muraw i innych zbiorowisk nieleśnych.

4. Ochrona stref przybrzeżnych jezior, w szczególności Ryńskiego, Dargin, Jagodne, Gołdopiwo, z uwzględnieniem:

- utrzymania istniejącej roślinności,
- zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej,
- utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień,
- ograniczania lokalizowania pomostów.

5. Kształtowanie terenów zabudowanych wsi z uwzględnieniem:

- planowania nowej zabudowy w obrębie wsi w ramach uzupełniania lub kontynuacji

zagospodarowania, z uwzględnieniem cech środowiska przyrodniczego i walorów ekspozycji,

- planowania nowej zabudowy we wsiach Mrówki i Drozdowo w nawiązaniu do historycznych układów ruralistycznych,

- planowania nowej zabudowy we wsi Książnik z uwzględnieniem sylwety wsi oraz kształtowanie zabudowy poprzez stosowanie jednolitego charakteru, w szczególności w zakresie: skali, formy, wysokości i gabarytów, bryły, geometrii połączeń dachowych, elewacji, detalu architektonicznego oraz rodzaju i kolorystyki materiałów, w tym pokrycia dachowego,

- kształtowania istniejących kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej w miejscowościach: Pieczarki (nad jeziorami Dargin, Dgał Wielki, Warniak), Przerwanki (nad jeziorem Gołdopiwo), Skorupki (nad jeziorem Tałty), Skorupki kolonia (nad jeziorem Tałtowisko), Stręgielek (nad jeziorem Stręgiel), Piękna Góra kolonia (nad jeziorem Kisajno), z uwzględnieniem m.in.: ograniczania lokalizowania obiektów budowlanych niezwiązanych trwale z gruntem, prowadzenia działań estetyzujących (np. ujednolicanie form zabudowy), podnoszenia standardu, stosowania roślinności o funkcjach przesłaniających i izolujących obiekty dysharmonijne,

- zapobiegania łączeniu się kompleksów zabudowy rekreacji indywidualnej w wielkopowierzchniowe obszary.

	6. Zapobieganie lokalizowaniu obiektów wysokościowych wertykalnych, wielokubaturowych i wielkopowierzchniowych, w szczególności stanowiących obiekty dysharmonijne w krajobrazie. 7. Przywracanie lub utrzymanie wartości historycznych, architektonicznych i krajobrazowych obiektów zabytkowych z uwzględnieniem w szczególności ich otoczenia, powiązań funkcjonalnych, przestrzennych i widokowych, w tym m.in.: – obiektów na Szlaku Fortyfikacji Mazurskich, w tym obiektów w Mamerkach, – budynków mieszkalnych (Dziewiszewo, Kamionki), – cmentarzy: ewangelickich (Bogacko, Kamionki, Ławki, Kutry, Drozdowo, Stoczki, - Skorupki, Wrony, Piękna Góra, Miłki, Bogaczewo, Ogonki, Pierkunowo, Brzozówka), wojennych (Rudówka Mała, Drozdowo, Stoczki, Bogaczewo, Kula), – stanowisk archeologicznych (średniowieczny kopiec, zespół kurhanów z epoki żelaza) zlokalizowanych we wsiach Orło i Kamionki, – alei przydrożnych, w szczególności zlokalizowanych przy drogach powiatowych nr 1642N, 1718N, 1734N, 1750N, 1726N, 1696N, 1592N, 1803N, 1823N, 1602N, 1732N. 8. Kształtowanie zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego, w tym związanego z funkcjonowaniem szlaku żeglownego na Kanale Kula (28-842.83-57) i szlaku kajakowego na rzece Sapinie (28-842.83-27, 28-842.83-a6), w dostosowaniu intensywności zagospodarowania do chłonności turystycznej oraz cech środowiska przyrodniczego i krajobrazu. 9. Ochrona bioróżnorodności.
28-842.82-07	Uwzględnianie cech środowiska przyrodniczego, kulturowego i walorów krajobrazowych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego w celu zapobiegania powstawaniu konfliktów przestrzennych, w tym środowiskowych i widokowych. 2. Ochrona i kształtowanie stref przybrzeżnych jezior: Notyst, Pozezdrze, Orło, Ublik Wielki, Ublik Mały, Stręgiel, Gołdopiwo, Wilkus, Brząs, Kruklin, Dejguny, Harsz, Harsz Mały, Krzywa Kuta, Sołtmany, Żywy, w

szczegółności w obrębie terenów zagospodarowanych i podlegających presji związanej z zagospodarowaniem turystycznym i rekreacyjnym, z uwzględnieniem:

- utrzymania istniejącej roślinności,
- zapobiegania przekształcaniu linii brzegowej,
- utrzymania istniejących naturalnych rozlewisk i zabagnień,
- ograniczania lokalizowania pomostów.

3. Dążenie do zachowania i kształtowania stref buforowych jezior w obrębie terenów użytkowanych rolniczo w celu ograniczenia spływu substancji biogennych.

4. Ochrona bioróżnorodności.

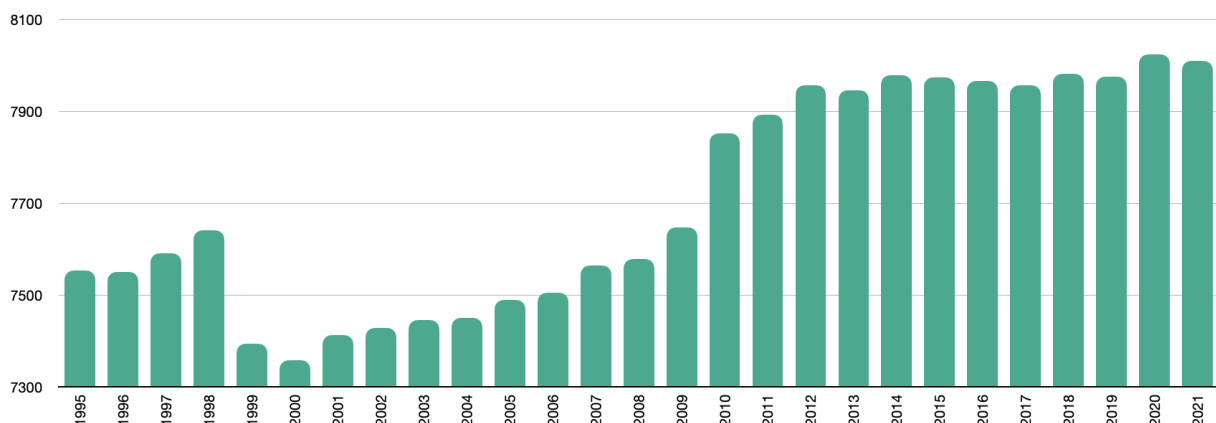
Audyt krajobrazowy nie wyznacza w granicach gminy krajobrazów priorytetowych.

7. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ZDROWIA ORAZ STAN ZAPEWNIENIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

7.1. Demografia

Zgodnie z informacjami Urzędu Gminy gmina Mrągowo na koniec 2021 r. liczyła 8010 mieszkańców.

Wykres 4 Liczba mieszkańców gminy Mrągowo w latach 1995-2021

W ujęciu dwudziestosześcioletnim ogólna liczba ludności wzrosła o 457 osób, liczba kobiet wzrosła o 386 osób, zaś liczba mężczyzn wzrosła o 71 osób. Na tle ludności całego powiatu mrągowskiego udział mieszkańców gminy Mrągowo jest znaczący – na pięć gmin ludność gminy Mrągowo to ok. 16,4% ludności całego powiatu, co czyni gminę wiejską Mrągowo drugą pod względem liczby ludności gminą w powiecie, a wśród gmin wiejskich - pierwszą. Oficjalne dane demograficzne wskazują na bardzo silną konkurencję o mieszkańców wśród gmin w powiecie, jednak w odniesieniu do gminy Mrągowo – w przeciwieństwie do pozostałych gmin w powiecie – tendencję wzrostową liczby ludności. Dane o ruchach ludności wskazują, że do gminy Mrągowo migruje więcej ludzi niż z niej wyjeżdża, natomiast większość migracji pochodzi z miasta. Wynika z tego, że gmina Mrągowo, z racji podmiejskiego charakteru, demograficznie korzysta z mieszkańców miasta.

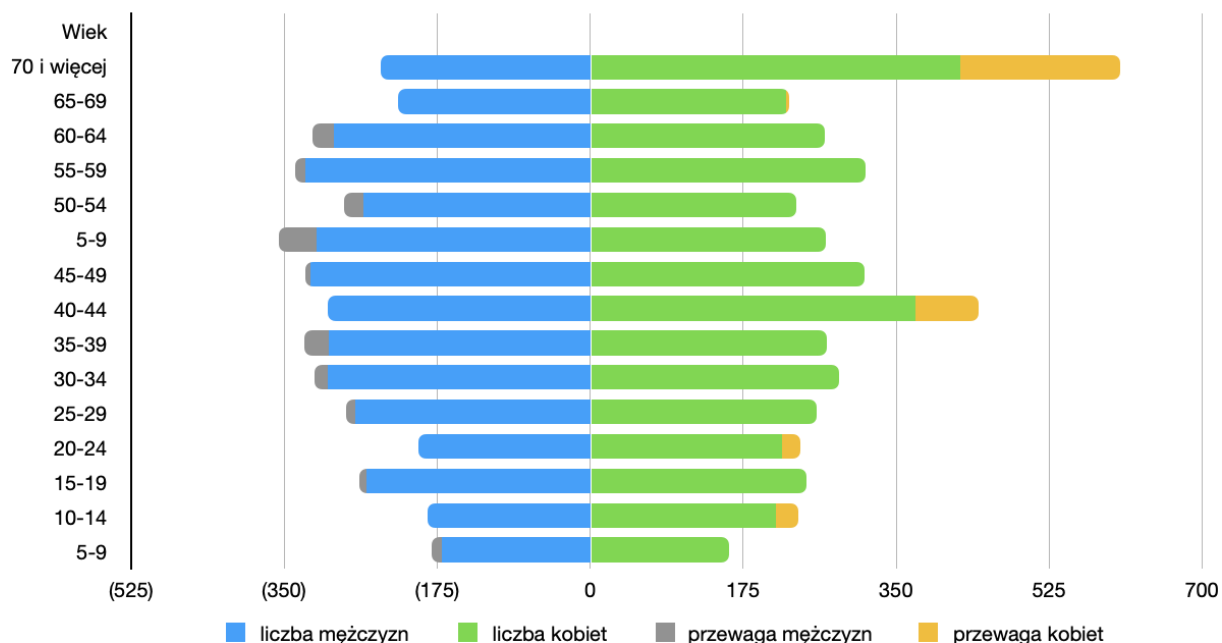
Podstawowe wskaźniki demograficzne gminy przytoczono w poniższej tabeli:

Tabela 4 Podstawowe wskaźniki demograficzne gminy

Wskaźnik	Wartość	
	gmina	powiat
gęstość zaludnienia [os/km ²]	27	46
współczynnik feminizacji [l. kobiet/100 mężczyzn]	104	105
małżeństwa na 1000 ludności	2,6	2,6
urodzenia żywe na 1000 ludności	7,73	6,36
zgony na 1000 ludności	7,86	11,44
przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,12	-4,07

Gmina Mrągowo na tle powiatu prezentuje korzystne statystyki demograficzne. Jakkolwiek współczynnik feminizacji jest lekko wyższy dla powiatu, to pozostałe wskaźniki prezentują się znacznie lepiej. Co prawda mniejsza gęstość zaludnienia wynika z bardzo wysokiej gęstości miasta Mrągowo, podbijającej średnią dla powiatu. Dwa kolejne wskaźniki: małżeństwa oraz zgony na 1000 ludności świadczą z kolei o starzeniu się społeczeństwa. Przyrost naturalny w obydwu przypadkach jest ujemny, niemniej jednak w skali powiatu jest on ponad trzydziestokrotnie mniejszy niż w gminie Mrągowo. Te niekorzystne dane o ruchu naturalnym ludności potwierdzają tezę o tym, że źródłem zwiększania liczby ludności gminy Mrągowo jest nie tylko korzystna sytuacja demograficzna, ale również zwiększona imigracja z gmin sąsiednich, głównie z miasta.

Wykres 5 Piramida wieku

Struktura płci i wieku wskazuje na niekorzystne zjawiska. Regresywny kształt piramidy demograficznej mieszkańców gminy Mrągowo (cieńsza dolna część piramidy i względnie taka sama i grubsza część środkowa oraz niemal równie szeroka górna część) wskazuje na tendencje do stopniowego starzenia się społeczeństwa. W całej strukturze wiekowej generalnie przeważają mężczyźni, jednak widoczna jest duża nadwyżka kobiet w wieku 70+. Konfrontując to z danymi dotyczącymi współczynnika feminizacji można prognozować, że w najbliższych pięciu latach współczynnik ten może dla gminy obniżyć się jeszcze bardziej.

Gęstość zaludnienia gminy wynosi 27 osób/km² i wykazuje tendencję wzrostową w ostatnim dwudziestoleciu.

Tabela 5 Migracje

Rodzaj migracji	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
zameldowania ogółem	127	113	81	102	135	0	113	107	138	144	145
zameldowania z miast	91	80	61	82	102	88	89	79	107	106	108
zameldowania ze wsi	35	32	18	17	32	12	19	25	26	33	36
wymeldowania ogółem	100	93	60	109	110	0	81	132	123	115	111
wymeldowania do miast	55	68	45	74	84	71	66	102	78	93	74
wymeldowania na wieś	42	23	15	35	26	29	15	30	44	22	36
saldo migracji	27	20	21	-7	25	0	32	-25	15	29	34

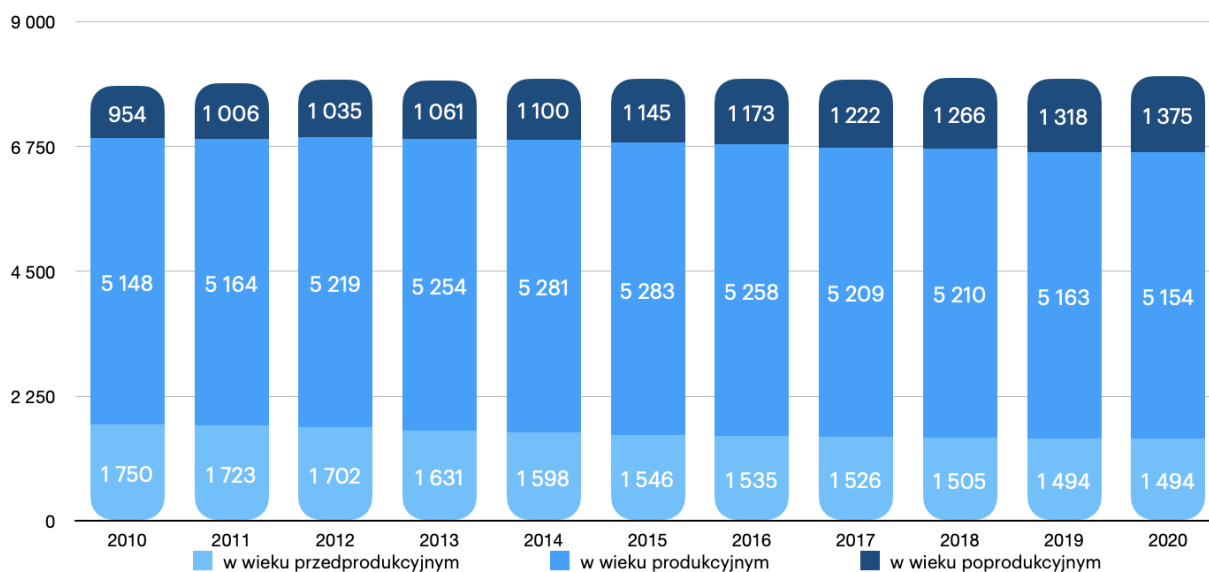
Analiza ruchu migracyjnego ludności potwierdza dane dotyczące przyczyn zwiększania się liczby ludności gminy. Z konfrontacji z danymi dotyczącymi urodzin i zgonów (ujemny przyrost naturalny) wynika, że, choć liczba ludności gminy rośnie, to wzrost ten nie jest spowodowany przyrostem naturalnym, ale dużą imigracją.

Najczęstszym kierunkiem emigracji jest miasto, do którego wyemigrowało w ostatnim dziesięcioleciu o blisko 500 osób więcej niż na wieś. Również wśród zameldowań zdecydowanie dominują zameldowania z miasta – od 2010 r. zameldowało się z tego kierunku aż o 708 osób więcej niż ze wsi, co świadczy o tym, że Mrągowo jest atrakcyjną gminą dla mieszkańców miasta jako miejsce zamieszkania i tzw. „sypialnia”.

Ogólne saldo migracji jest zdecydowanie korzystne dla gminy. W badanym okresie występują tylko dwa roczniki (2013 i 2017), w których saldo jest ujemne, natomiast w pozostałych latach jest wyraźnie wyższe, aż do wielkości 34 osób w roku 2020.

Rozwinięciem piramidy wiekowej jest wykres przedstawiający strukturę wiekową ludności w podziale na grupy wiekowe:

Wykres 6 Struktura wieku mieszkańców gminy

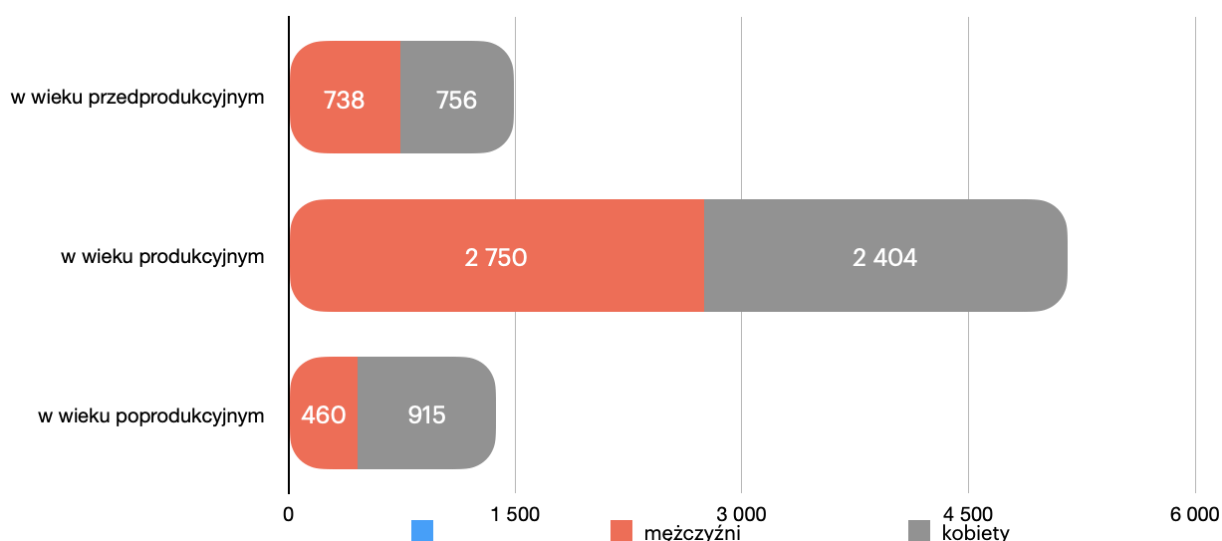

Dane potwierdzają hipotezę społeczeństwa dojrzewającego. Rokrocznie zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym, maleje natomiast liczba dzieci. Efektem dużej imigracji do gminy jest natomiast rosnąca liczba osób aktywnych zawodowo - gmina jest wybierana jako miejsce zamieszkania przez osoby młode, aktywne na rynku pracy, co jest pozytywnym aspektem. Około 64% liczby ludności gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym (spadek o ok. 1% w stosunku do roku 2010). Wskaźnik obciążenia demograficznego zmniejszył się od

2010 roku z 52,5 i w 2020 wynosił 55,7 osoby i jest korzystniejszy od wskaźnika dla powiatu (61,8 osoby).

Struktura wiekowa w podziale na płeć charakteryzuje się dominacją mężczyzn w grupie wieku produkcyjnego, gdzie ich udział wynosi 53%. Znaczący jest natomiast udział kobiet w wieku przedprodukcyjnym (50,6%) i poprodukcyjnym (ponad dwukrotnie więcej kobiet niż mężczyzn – 66,5%). Ma to związek przede wszystkim z wcześniejszym przechodzeniem kobiet na emeryturę, jak również z większą długością ich życia.

Wykres 7 Struktura wieku mieszkańców gminy w podziale na płeć

7.2. Mieszkalnictwo

Na sytuację mieszkaniową ludności oddziałuje wiele czynników, wśród których do najważniejszych zalicza się zasoby mieszkaniowe, powierzchnię użytkową czy tempo rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Tabela 6 Budynki mieszkalne w gminie

Rok	Liczba budynków
2010	1598
2011	1663
2012	1687
2013	1726
2014	1755

2015	1786
2016	1810
2017	1832
2018	1865
2019	1914
2020	1941

Zgodnie z danymi GUS w gminie Mrągowo w roku 2020 znajdowało się 1941 budynków mieszkalnych. Ich liczba w ciągu dziesięciu lat wzrosła o 343 budynki, średnio 34 rocznie.

Tabela 7 Mieszkania w gminie

Rok	mieszkania	izby	powierzchnia użytkowa mieszkań [m.kw.]
2010	2 303	9 903	196 160
2011	2 338	10 102	201 217
2012	2 364	10 265	205 756
2013	2 410	10 544	213 641
2014	2 440	10 729	218 415
2015	2 474	10 937	224 081
2016	2 499	11 083	228 130
2017	2 524	11 222	231 450
2018	2 558	11 414	236 512
2019	2 582	11 541	239 916
2020	2 605	11 669	242 976

Ilość mieszkań w gminie stale rośnie, średnio o 30,2 mieszkania rocznie. Biorąc pod uwagę podany wyżej roczny przyrost budynków mieszkalnych można zauważyć mniejszą dynamikę przyrostu mieszkań niż budynków. Wraz ze wzrostem liczby mieszkań wzrasta też liczba izb o 1766. Konsekwentnie rośnie też średnia powierzchnia użytkowa jednego mieszkania. W roku 2010 wyniosła 85,17 m², a w 2020 już 93,27 m² (wzrost o 8,1 m², średnio rocznie o 0,81 m²). Takie wartości wskazują jako dominującą formę budownictwo jednorodzinne.

Tabela 8 Mieszkania oddane do użytkowania

Rok	mieszkania	powierzchnia użytkowa mieszkań [m.kw.]	średnia powierzchnia oddawanego mieszkania [m.kw.]
2010	22	3221	146,41
2011	35	5057	144,49
2012	26	4 539	174,58
2013	46	7 885	171,41
2014	30	4 774	159,13
2015	34	5 666	166,65
2016	26	4 177	160,65
2017	25	3 320	132,80
2018	34	5 062	148,88
2019	24	3 404	141,83
2020	23	3 060	133,04

W latach 2010 – 2020 oddano do użytkowania 325 nowych mieszkań, średnio 16,25 mieszkania rocznie. Są to mieszkania głównie w domach jednorodzinnych. Gmina Mrągowo skutecznie wykorzystuje swój podmiejski charakter. Dzięki stałemu trendowi migracyjnemu do gminy obserwuje się ze stale rosnącą dynamiką kolejne powierzchnie oddawanych do użytkowania mieszkań. Mieszkania oddawane do użytkowania cechują się znacznie większą średnią powierzchnią użytkową, choć z biegiem lat zmienną. Do roku 2016 obserwujemy zwiększające się wartości powierzchni mieszkalnej, od 2017 r. powierzchnia ta wynosi średnio ponad 133 m², co świadczy o pewnym racjonalizowaniu powierzchni nowych domów mieszkalnych w stosunku do lat ubiegłych. Z drugiej strony, biorąc pod uwagę niską liczbę dzieci w gminie, taka forma zabudowy może spowodować sytuację, w której dzieci z wiekiem opuszczają rodziców, którzy zamieszkując duże domy będą mieli problem z ich utrzymaniem.

Średnio rocznie oddawanych jest do użytku ok. 4560 m² powierzchni użytkowej mieszkań.

7.3. Oświata

Realizacja zadań oświatowych i wychowawczych w gminie następuje w ramach następujących placówek, dla których gmina jest organem prowadzącym:

- Szkoły Podstawowej w Bożem z oddziałami przedszkolnymi,
- Szkoły Podstawowej w Kosewie z oddziałami przedszkolnymi,

- Szkoły Podstawowej w Marcinkowie z oddziałami przedszkolnymi,
- Szkoły Podstawowej w Szestnie z oddziałami przedszkolnymi.

Największą placówką pod względem liczebności uczniów jest Szkoła Podstawowa w Szestnie, do której uczęszcza ok. 29% wszystkich uczniów, natomiast najliczniejsza grupa przedszkolna prowadzona jest w oddziale przedszkolnym przy szkole w Marcinkowie, do którego uczęszcza ponad 38% dzieci w wieku przedszkolnym.

7.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

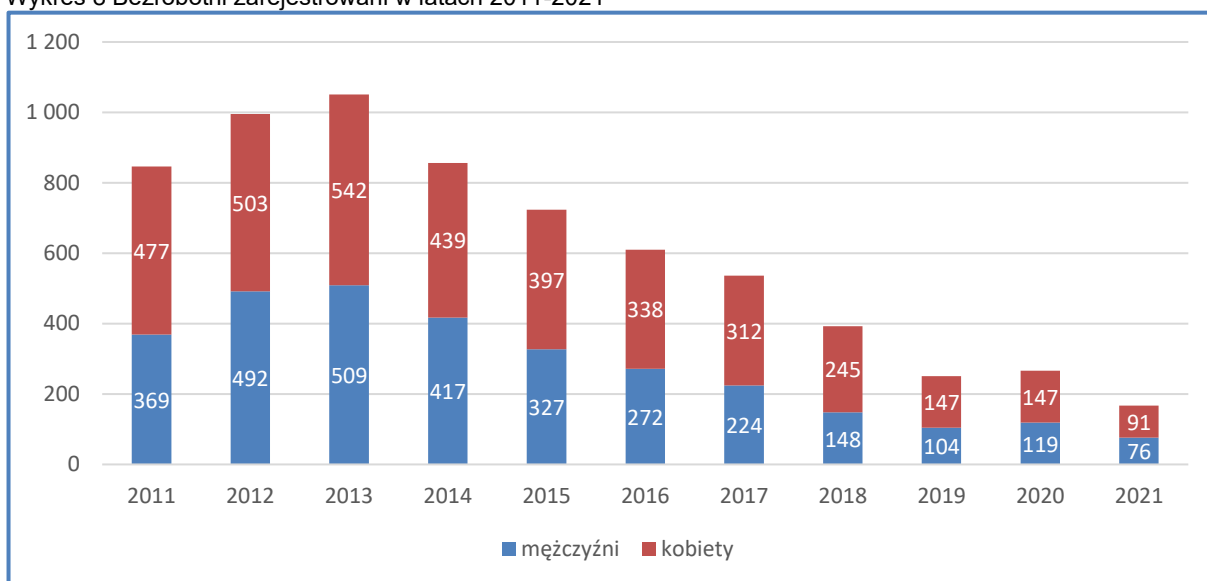
Na terenie gminy nie występują publiczne placówki ochrony zdrowia. Mieszkańcy korzystają z placówek ochrony zdrowia w Mrągowie. Tam też mogą skorzystać z bardziej rozwiniętej oferty. Na terenie gminy brak jest również aptek.

Pomocą społeczną w gminie kieruje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie. Średnio rocznie ok. 480 gospodarstw domowych (średnia z ostatnich dwunastu lat) korzysta ze środowiskowej pomocy społecznej, z czego średnio ok. 345 gospodarstw poniżej kryterium dochodowego, przy czym należy zaznaczyć, że od roku 2014 liczba ta z roku na rok maleje, podobnie maleje liczba gospodarstw korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej powyżej kryterium dochodowego. Znacząco zmniejsza się liczba rodzin, które otrzymują zasiłki rodzinne na dzieci. W 2021 r. wyniosła 159 rodzin, co w okresie ostatnich dziesięciu lat stanowi spadek o 67%. Podobnie jest z liczbą dzieci otrzymujących zasiłki rodzinne – w roku 2021 ich liczba wyniosła 361, co stanowi spadek o ok. 65%.

7.5. Rynek pracy

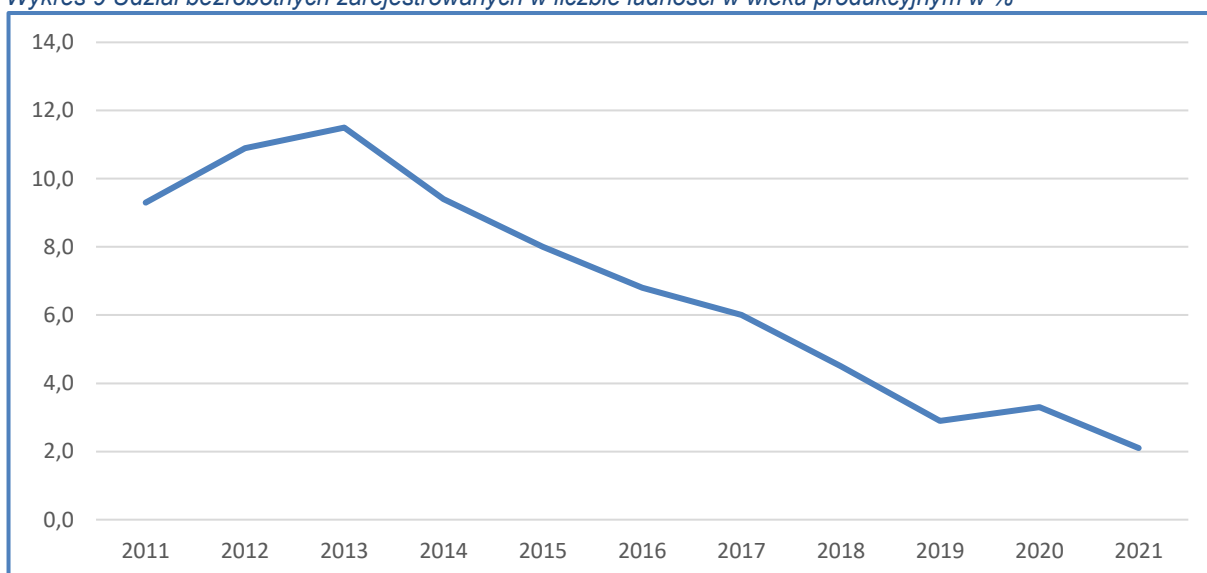
Podstawowym miernikiem poziomu zadowolenia jest dziś dostęp do rynku pracy. Znaleźnienie i utrzymanie zatrudnienia są dziś jednymi z głównych celów szczególnie młodego pokolenia.

Wykres 8 Bezrobotni zarejestrowani w latach 2011-2021

Powyższy wykres wskazuje, po okresie wzrostu w latach 2011-2013, ogólną tendencję spadkową liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Najnowsze dostępne dane wskazują na najniższą liczbę bezrobotnych od 2011 r. Potwierdzają to również dane statystyczne dotyczące udziału bezrobotnych w liczbie ludności, który również należy do najniższych w badanym okresie.

Wykres 9 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %

Istotnym jest to, że wraz ze zmniejszaniem się ilości bezrobotnych mężczyzn, maleje równocześnie liczba bezrobotnych kobiet, co oznacza ich większą aktywizację na rynku pracy.

Spadek liczby bezrobotnych jest oczywiście pozytywnym zjawiskiem, jednakże nie stałym. Należy mieć świadomość tego, że z pewnością w pewnym momencie nastąpi wyhamowanie tego trendu.

7.6. Stan zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Według raportu o stanie zapewnienia dostępności podmiotu publicznego budynki użyteczności publicznej w gminie co do zasady zapewniają wstęp osobie korzystającej z psa asystującego, posiadają wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne, a także stosuje się w nich rozwiązania architektoniczne, środki techniczne lub posiada zainstalowane urządzenia, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń. W budynkach widnieje widoczna i czytelna informacja na temat rozkładu pomieszczeń. Brak jest możliwości (w razie sytuacji nadzwyczajnych) ewakuacji dla osób ze szczególnymi potrzebami. Budynek urzędu gminy posiada podjazd dla niepełnosprawnych, który zlokalizowany jest na tyłach budynku, a także miejsca parkingowe wyznaczone jest dla osób niepełnosprawnych.

Kontakt z jednostkami gminy możliwy jest w formie telefonicznej, korespondencji tradycyjnej oraz elektronicznej, za pomocą faksu. Urząd posiada tłumacza języka migowego, nie posiada środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.

8. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

8.1. Zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku awarii przemysłowej

Na terenie gminy Mrągowo nie znajdują się zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku awarii przemysłowej.

8.2. Osuwanie się mas ziemnych

Na terenie gminy Mrągowo występują naturalne zagrożenia geologiczne w postaci obszarów osuwania się mas ziemnych lub obszarów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych. Zlokalizowane są głównie w pasie centralnym gminy, w sąsiedztwie zbiorników wodnych.

8.3. Zanieczyszczenie wód

W zakresie uwarunkowań ochrony wód rozumianych jako element środowiska ocenie podlegały jedynie jeziora Dłużek, Probarskie oraz Salęt Mały. Zgodnie z danymi Państwowego Monitoringu Środowiska z 2021 r. jedynie jezioro Salęt Mały uznane zostało za niezanieczyszczone, pozostałe dwa sklasyfikowane zostały jako zanieczyszczone z powodu przekroczeń wskaźników określanych jako suma substancji takich, jak: Naftalen, Fenantren, Antracen, Fluoranten, Chryzen, Benzo(a)antracen, Acenaftylen, Acenaften, Fluoren, Piren, Benzo(b)fluoranten, Benzo(k)fluoranten. Według mapy stanu jednolitych części wód podziemnych wody podziemne na obszarze, na którym znajduje się gmina Mrągowo, oceniono jako dobre zarówno pod kątem stanu chemicznego, jak i ilościowego.

Głównym potencjalnym źródłem zanieczyszczeń wód jest spływ wód powierzchniowych z działalności rolniczej. Urozmaicony sposób użytkowania terenów gminy (zróżnicowana rzeźba, różne formy zieleni, liczne zbiorniki wodne) w pewien sposób niweluje zagrożenie zanieczyszczeniem. Drugim źródłem ryzyka jest słaby stopień skanalizowania gminy i stosowanie zbiorników bezodpływowych jako głównego sposobu odprowadzania ścieków. Istotnymi źródłami zanieczyszczenia są również: drogi, stacja paliw czy obszary magazynowo – składowe.

Zagrożenie dla wód podziemnych stanowią obiekty gospodarcze, inwentarskie, obszary magazynowo – składowe, składowiska odpadów, stacje paliw, oczyszczalnie ścieków czy drogi, które poprzez emisję zanieczyszczeń wpływają lub potencjalnie mogą wpływać w sposób niekorzystny na ich jakość. Zagrożenia wód podziemnych będą silniejsze w miejscach źródeł, w tym potencjalnych, zanieczyszczeń wód. Na pozostałych obszarach zagrożenia wód będą niewielkie.

8.4. Powódzie i podtopienia

Z przeprowadzonej przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego (WORP) wynika, że na terenie gminy Mrągowo nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, co nie wyklucza lokalnych podtopień i zalań w czasie zwiększonych opadów.

8.5. Zagrożenia jakości powietrza

Celem oceny powietrza jest określenie stężeń poszczególnych substancji w powietrzu atmosferycznym, wskazanie przyczyn ponadnormatywnych stężeń oraz źródeł emisji zanieczyszczeń w regionie. Ocena jakości powietrza dokonywana jest pod względem dwóch

kryteriów: ochrony zdrowia oraz ochrony roślin. Ocena pod kątem ochrony zdrowia, której dotyczy rozdział, obejmuje analizę stężeń zanieczyszczeń: dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, benzenu, ołowiu, arsenu, niklu, kadmu, benzo(a)pirenu, pyłu PM10, ozonu, tlenku węgla oraz pyłu PM2,5. Gmina Mrągowo pod względem strefowania badania jakości powietrza znajduje się w tzw. strefie pozostałego obszaru województwa (strefa warmińsko-mazurska). Według danych Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie gminy Mrągowo i w jej okolicach nie znajdują się żadne stacje monitorujące, zatem brak jest danych mogących służyć jako podstawa oceny jakości powietrza.

Można jednak stwierdzić, że większość zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego decydujących o jego stanie sanitarnym ma charakter egzogeniczny, napływowy, niemniej jednak istnieje grupa zanieczyszczeń, które swoje źródło mają na terenie gminy. Są to przede wszystkim:

- kotłownie lokalne i paleniska domowe zlokalizowane na terenie całej gminy,
- kotłownie zakładowe,
- komunikacja samochodowa własna i tranzytowa,
- stacja paliw,
- obiekty inwentarskie.

Na wielkość emisji zanieczyszczeń duży wpływ ma z pewnością sposób zaopatrzenia w ciepło zabudowy w gminie. Brak sieci gazowych i ciepłowniczych powoduje, że indywidualne źródła ciepła są podstawowym sposobem ogrzewania.

8.6. Zagrożenia klimatu akustycznego

Klimat akustyczny gminy jest pochodną działalności człowieka: to, jak gospodaruje przestrzenią (jak i gdzie inwestuje) będzie miało wpływ na emisję hałasu. Głównymi źródłami hałasu na terenie gminy Mrągowo są drogi, a wśród nich zwłaszcza drogi krajowe nr 16 i 59, drogi wojewódzkie nr 591 oraz nr 600 oraz ważniejsze drogi powiatowe (1745N, 1509N, 1747N, 1632N, 1618N) lub gminne, generujące hałas liniowy. Drugą kategorią źródeł hałasu na terenie gminy będą zakłady usługowo-przemysłowe. Stanowią one raczej punktowe źródła i oddziałują najbardziej na najbliższe otoczenie.

Hałas jest tego rodzaju oddziaływaniem, którego nie można całkowicie wyeliminować, choć można go ograniczać. Obydwa typy źródeł hałasu wskazują na znaczącą rolę polityki przestrzennej gminy polegającą na takim rozmieszczeniu form działalności człowieka, aby minimalizować negatywne oddziaływanie hałasowe.

8.7. Zagrożenia polem elektromagnetycznym

Jakkolwiek oddziaływanie elektromagnetyczne jest stale obecne w życiu człowieka, to rozwój infrastruktury w ostatnich latach znacząco przyczynił się do wzrostu jego emisji. Głównymi źródłami sztucznego promieniowania i oddziaływania elektromagnetycznego na terenie gminy są:

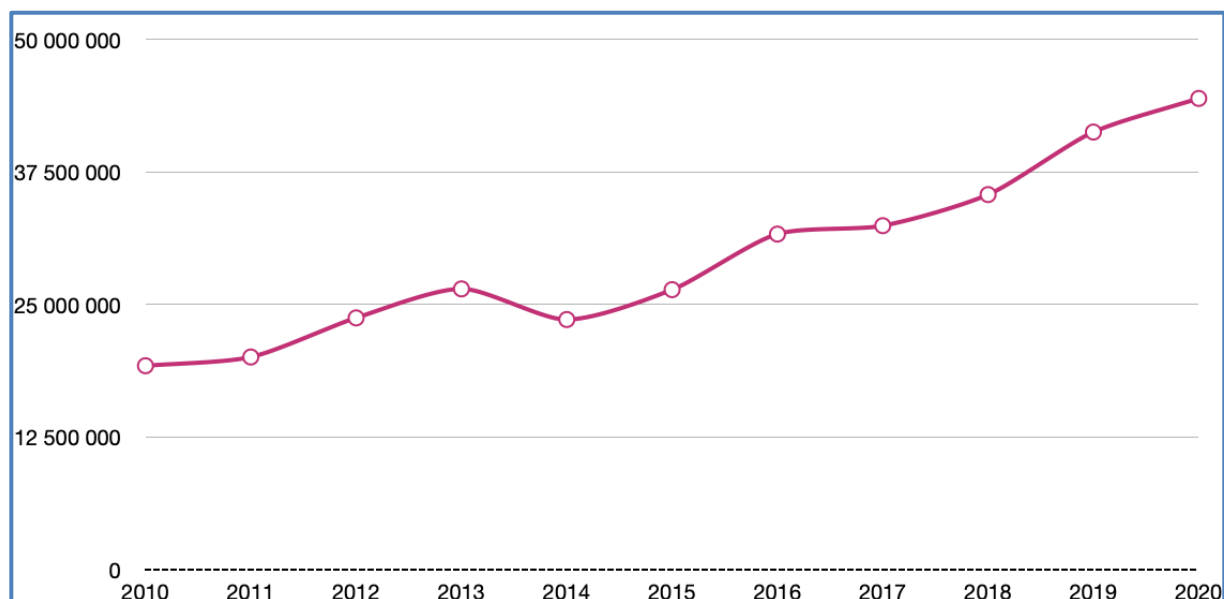
- linie energetyczne o napięciu 15 kV i 110 kV i związane z nimi stacje elektroenergetyczne,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- instalacje i urządzenia elektryczne w zakładach przemysłowych, gospodarstwach domowych oraz wykorzystywane do celów medycznych.

9. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

9.1. Analiza ekonomiczna

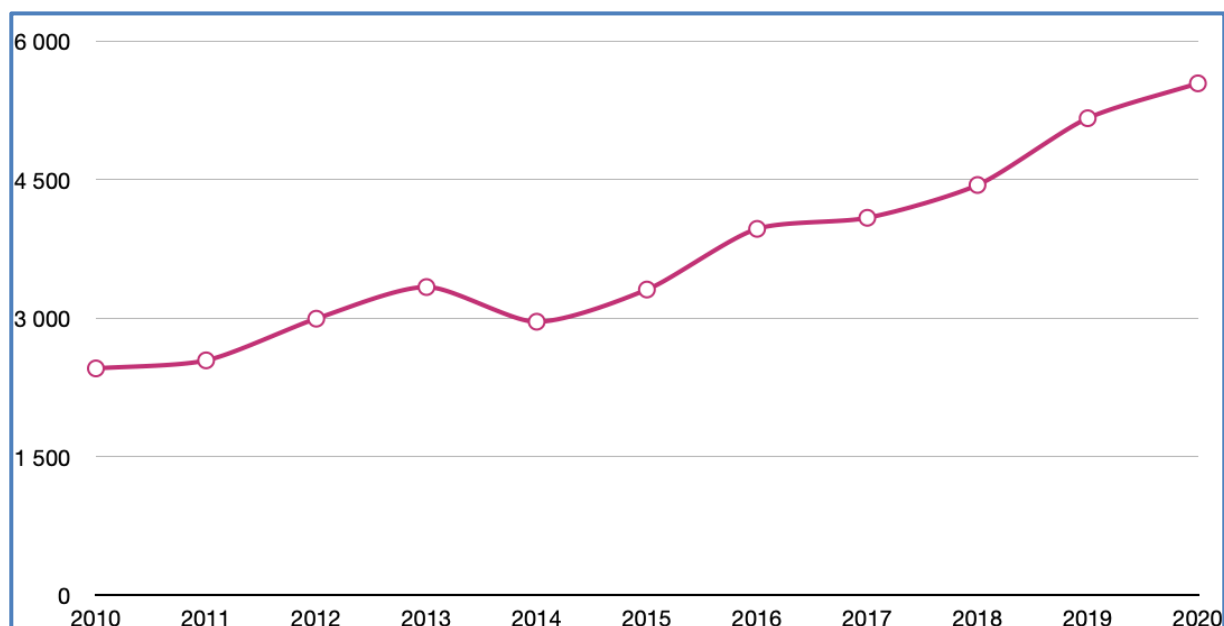
Analiza ekonomiczna gminy dotyczyć ma nie tylko porównania rocznych wpływów i wydatków jednostki, ale ma być również próbą odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób kształtowały się te działy w ciągu ostatnich lat, jaki miały wpływ na deficyt budżetowy gminy. W dalszej części nastąpi także ocena możliwości inwestycyjnych gminy, stąd w analizie ekonomicznej niezbędnym jest również odniesienie się do części inwestycyjnej budżetu, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju sieci infrastruktury technicznej czy budownictwa w gminie.

Wykres 10 Dochody gminy ogółem w zł w latach 2010-2020

Budżet gminy Mrągowo po stronie dochodów wykazuje – poza rokiem 2014 – stałą, wzrostową tendencję. Z największymi wzrostami mamy do czynienia w latach 2016 i 2019. Po cyklu spadku dochodów następował ich większy wzrost. W badanym okresie dochody gminy wzrosły ponaddwukrotnie. Średni przyrost dochodów to ponad 2,5 mln zł rocznie. Analogicznie sytuacja wygląda po przeliczeniu dochodów gminy na jednego mieszkańca.

Wykres 11 Dochody gminy w zł na jednego mieszkańca w latach 2010-2020

Odnotowania wymaga tożsamość przebiegu obu powyższych wykresów: w momencie wzrostu dochodów, w podobnym tempie wzrastają dochody na jednego mieszkańca, podobnie w przypadku spadku dochodów w roku 2014. Wskazuje to na proporcjonalną zależność między liczbą mieszkańców a wielkością wpływów do budżetu gminy.

Poza subwencjami i dotacjami, najważniejszym źródłem dochodów gminy są tzw. dochody własne. Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego źródłami dochodów własnych są:

1) wpływy z podatków:

- od nieruchomości,
- rolnego,
- leśnego,
- od środków transportowych,
- dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej,
- od spadków i darowizn,
- od czynności cywilnoprawnych;

2) wpływy z opłat:

- skarbowej,
- targowej,
- miejscowej, uzdrowiskowej i od posiadania psów,
- reklamowej,
- eksploatacyjnej - w części określonej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze,
- innych stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;

3) dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych;

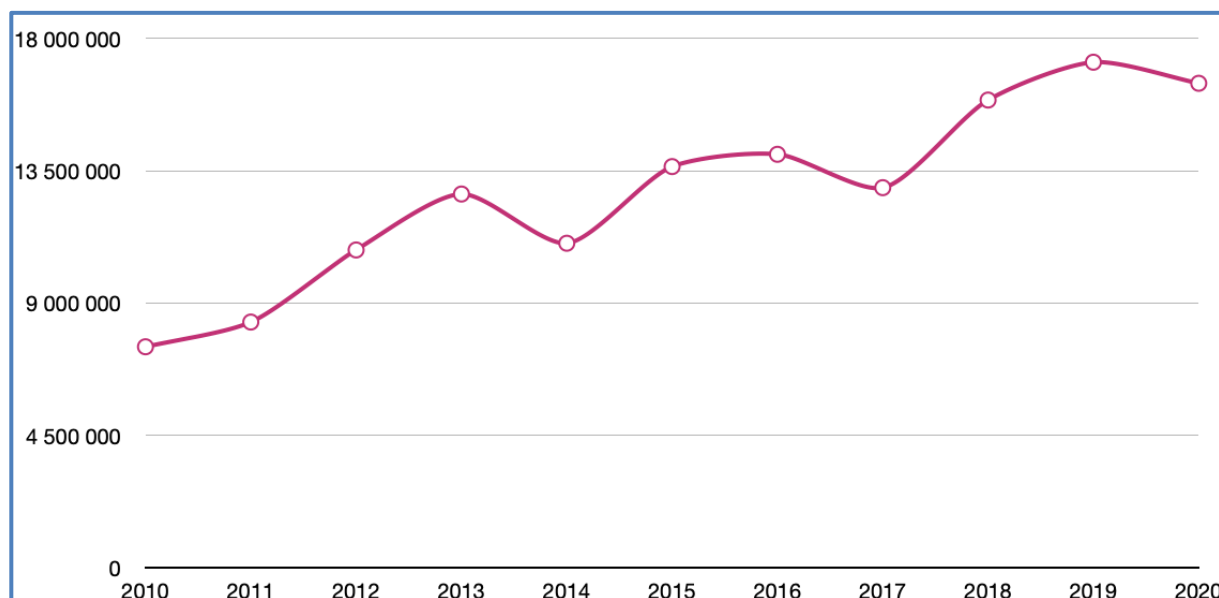
4) dochody z majątku gminy;

5) spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;

6) dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;

- 7) 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 8) odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 9) odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
- 10) odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 11) dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- 12) inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

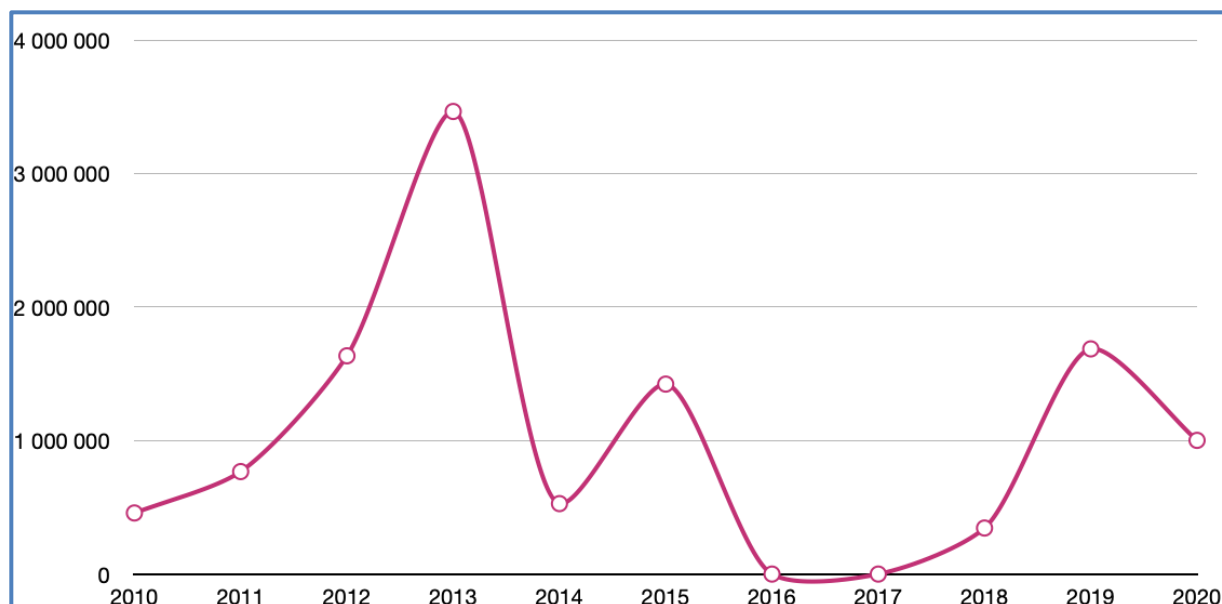
Wykres 12 Dochody własne gminy w zł w latach 2011-2021

Analiza wielkości dochodów własnych gminy Mrągowo potwierdza regularność wzrostu jak w przypadku dochodów ogółem, choć należy też zwrócić uwagę na sinusoidalny charakter krzywej dochodów. Mimo generalnego wzrostu dochodów własnych występują również ich spadki: w latach 2014, 2017 i 2020. Poza tymi spadkami dochody własne gminy stale się zwiększają, a największy przyrost dochodów obserwuje się w 2018 r., kiedy to wrosły o ponad 2,9 mln zł. Najniższe dochody własne gmina uzyskała w roku 2010, najwyższe w roku 2019 i 2020, przy czym różnica między tymi wartościami wynosi ponad 9,6 mln zł. Średnio z dochodów własnych gmina uzyskuje rocznie 12,8 mln zł.

Wśród źródeł dochodów, oprócz wyżej wymienionych, są również środki, jakie gmina pozyskuje z zewnętrznych źródeł finansowania.

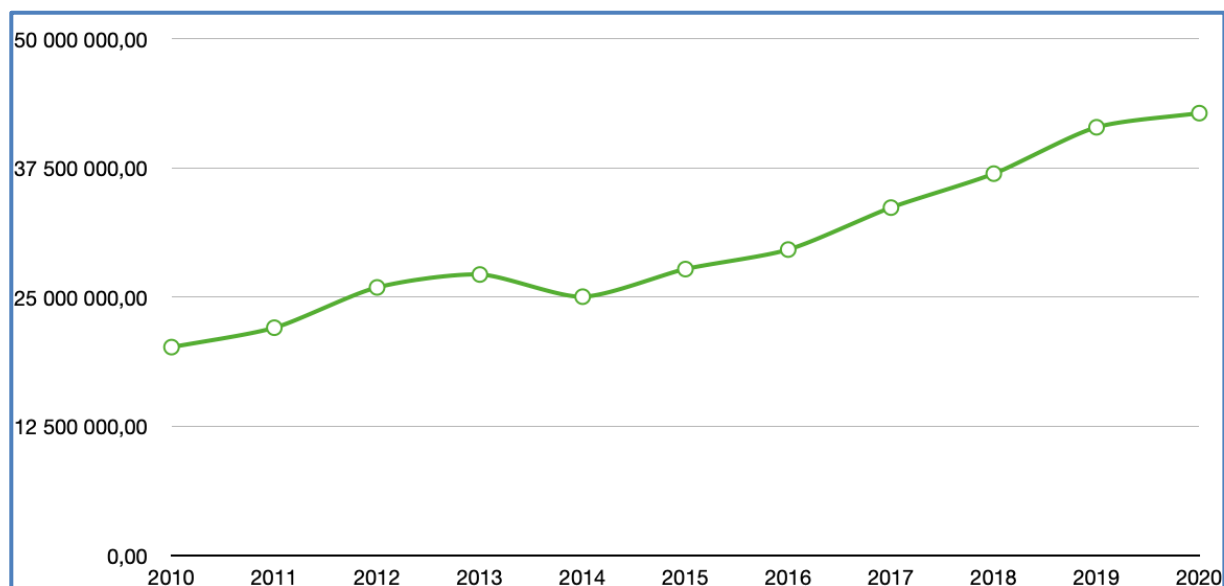
Wykres 13 Dochody w zł z zewnętrznych źródeł finansowania (w tym środki z Unii Europejskiej)

Wielkość środków, jakie gmina pozyskuje z zewnętrznych źródeł (w tym również z dotacji Skarbu Państwa) zależna jest od kondycji finansowej jednostki, planowanych zadań inwestycyjnych, dostępnych do pozyskania środków (ogłaszanych konkursów) oraz konkurencji w pozyskaniu tych samych środków ze strony innych jednostek. Największy poziom dochodów gmina Mrągowo z tego tytułu otrzymała w roku 2013 (3,5 mln zł). Poza tym czasem absorpcja środków jest dużo niższa i oscyluje w granicach 0,5-1,6 mln zł z brakiem tego typu dochodów w latach 2016 i 2017. Średnio rocznie gmina uzyskiwała w badanym okresie ok. 1 mln zł. Uzyskiwane fundusze stanowiły od 1% (rok 2018) do 13% (rok 2013) dochodów ogółem gminy.

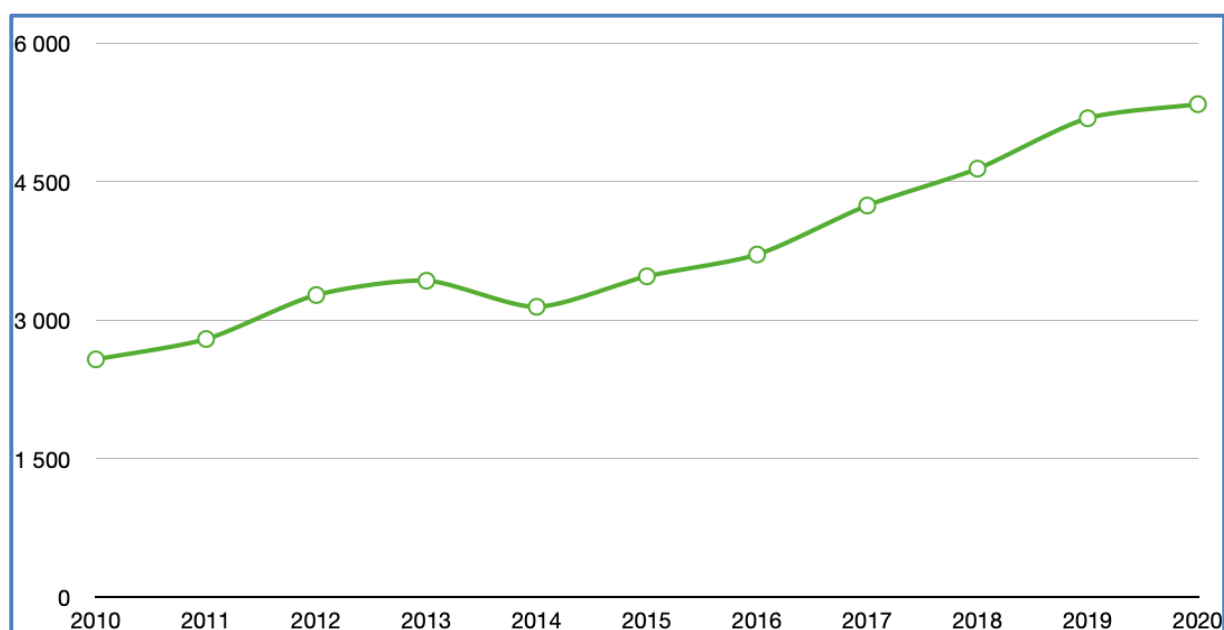
Wydatki gminy Mrągowo ukierunkowane są na rozwój społeczno-ekonomiczny i zaspakajanie potrzeb mieszkającej na jej terenie ludności. Dzieli się na majątkowe, w tym inwestycyjne oraz bieżące, do których zalicza się m.in. świadczenia na rzecz osób fizycznych, wydatki na wynagrodzenia, a także wydatki na obsługę długu.

Wykres 14 Wydatki ogółem gminy w zł w latach 2010-2020

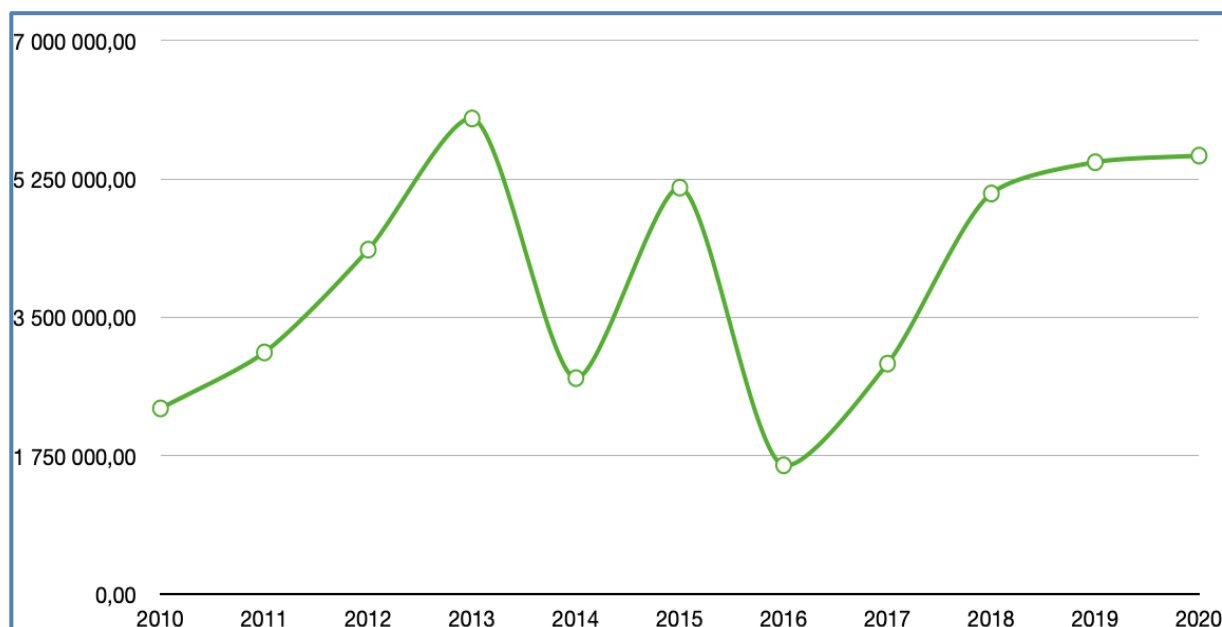
Wydatki gminy, podobnie jak dochody, wykazują stałą tendencję wzrostową. Poza pojedynczym, lekkim spadkiem (rok 2014) każdego roku odnotowuje się wzrost wydatków z 20,1 mln zł w 2010 r. do 42,8 mln zł w 2020 r. Stanowi to ponad dwukrotny wzrost. Średni przyrost wydatków to ok. 2,3 mln zł rocznie przy ok. 2,5 mln zł przyrostu dochodów rocznie. Wzrost wydatków ma swoje przełożenie również w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Podobnie, jak w przypadku dochodów tak i wydatków, zauważalna jest tożsamość przebiegu obu wykresów.

Wykres 15 Wydatki gminy w zł na jednego mieszkańca w latach 2010-2020

Bardzo istotną informacją z punktu widzenia finansowania ewentualnych zadań z zakresu infrastruktury wynikających z niniejszego bilansu są wydatki gminy na cele inwestycyjne.

Wykres 16 Wydatki majątkowe gminy w zł w latach 2010-2020 (w tym inwestycyjne)

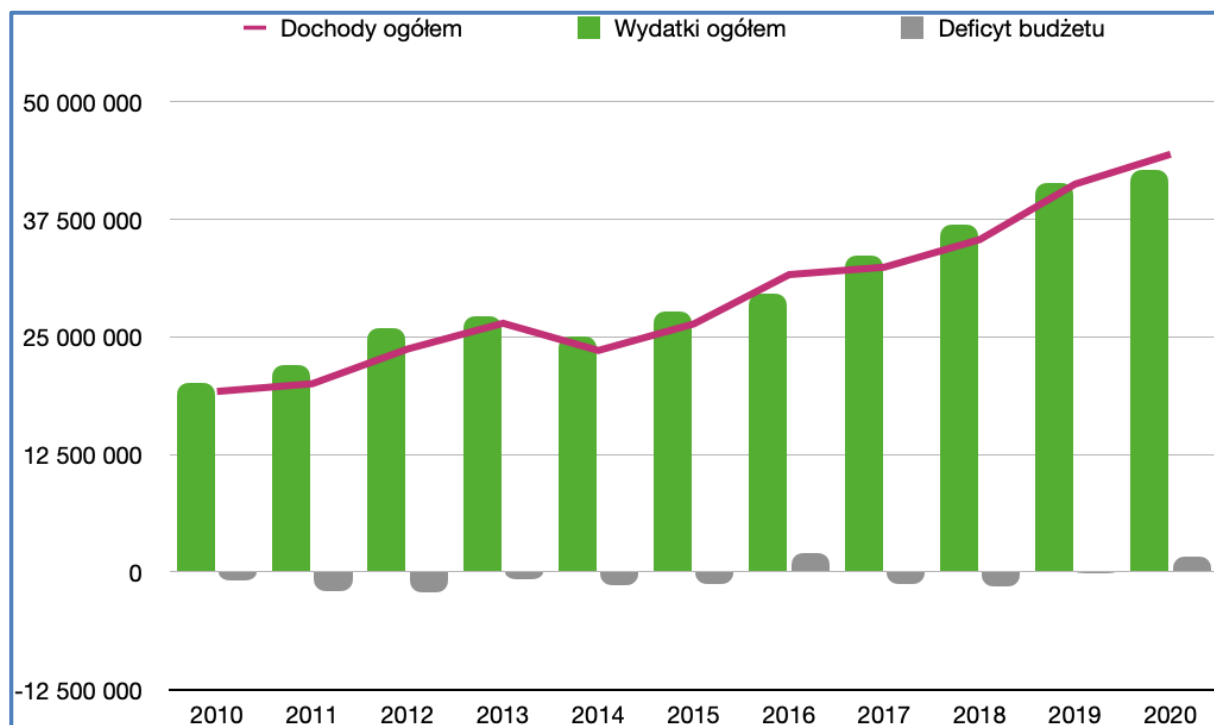

Wydatki gminy na inwestycje, z racji na ograniczoność środków budżetowych, nie mogą być wysokie rok do roku. Z tego względu samorząd decyduje się na okresy zwiększonych wydatków na inwestycje oraz okresy, gdzie te wydatki są mniejsze. W przypadku badanego okresu w gminie Mrągowo również widoczny jest taki trend. W pierwszej kolejności widoczne są lata stopniowego zwiększania wydatków (lata 2011 – 2012 oraz 2017 – 2019) aż do roku, w którym osiągają one swój szczytowy poziom (lata 2013, 2020), po którym następuje odciążenie budżetu i widoczny spadek (lata 2014 i 2016). W badanym okresie można wyodrębnić dwa takie „cykle”: lata 2010 – 2015 oraz 2016 – 2020.

Największe wydatki zaobserwować można w latach 2013 oraz 2019-2020, gdzie poziom wydatków wynosił ponad od 5,5 mln do 6 mln zł, najmniejsze w latach 2010, 2014 i 2016 – tu wydatki nie przekroczyły kwoty 2,7 mln zł.

Relacja dochodów i wydatków w ich wartościach bezwzględnych zawsze rodzi pytanie o wielkość deficytu budżetowego. W przypadku gminy Mrągowo przedstawia się on następująco:

Wykres 17 Dochody i wydatki, deficyt budżetowy w zł

W badanym okresie przez dziewięć lat gmina Mrągowo odnotowywała, podobnie jak większość gmin w kraju, deficyt budżetowy. Rzadziej natomiast, bo w latach 2016 i 2020 odnotowuje się nadwyżkę budżetową. Co ciekawe, choć w 2016 r. wydatki inwestycyjne gminy notowały najniższy poziom, co może w pewien sposób tłumaczyć nadwyżkę, to jednak w 2020 r. gmina była w stanie wypracować nadwyżkę budżetową mimo jednych z najwyższych wydatków majątkowych.

Warto zauważyć, że w większości są to lata, w których wydatki inwestycyjne gminy były na niższym poziomie niż zwykle.

Na sytuację ekonomiczną gminy wpływają jednak nie tylko przepływy pieniężne w budżecie gminnym. Można powiedzieć, że są one pochodną ogólnej sytuacji materialnej mieszkańców gminy, a ta z kolei zależy od uwarunkowań stymulujących bądź destymulujących oszczędzanie, wydawanie pieniędzy, ogólniej – obieg pieniądza.

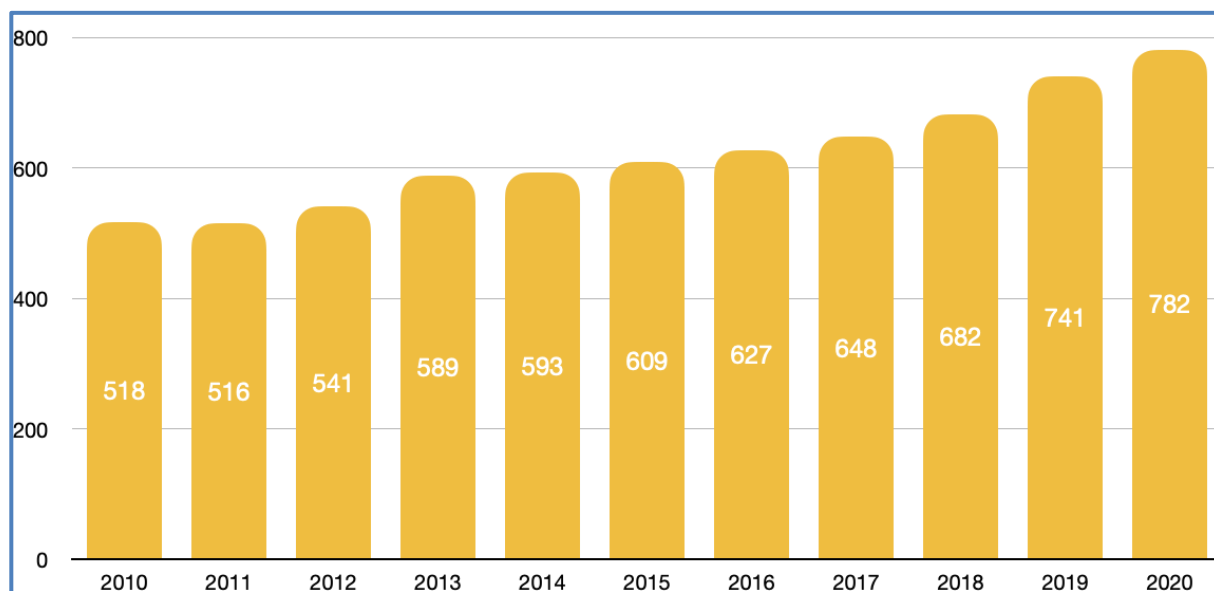
Pierwszym z uwarunkowań jest ilość podmiotów gospodarczych na terenie gminy. Głównym wyznacznikiem lokowania nowej działalności w danym miejscu (gminie) jest wielkość zysku i jak największe minimalizowanie strat. Osoby lokujące swoją działalność kierują się więc racjonalnym rozeznaniem wszelkich aspektów ekonomicznych prowadzenia tej działalności. Działalność ta, rozumiana jako szeroko pojęte usługi, będzie się rozwijała tylko na terenach sprzyjających takiemu rozwojowi. Poniższy wykres prezentuje ilość podmiotów

gospodarki narodowej w gminie Mrągowo. Wielkość ta nawiązuje do rejestru REGON, w którym umieszczane są:

- osoby prawne,
- jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej,
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w tym prowadzące indywidualne gospodarstwa rolne,
- jednostki lokalne tych podmiotów.

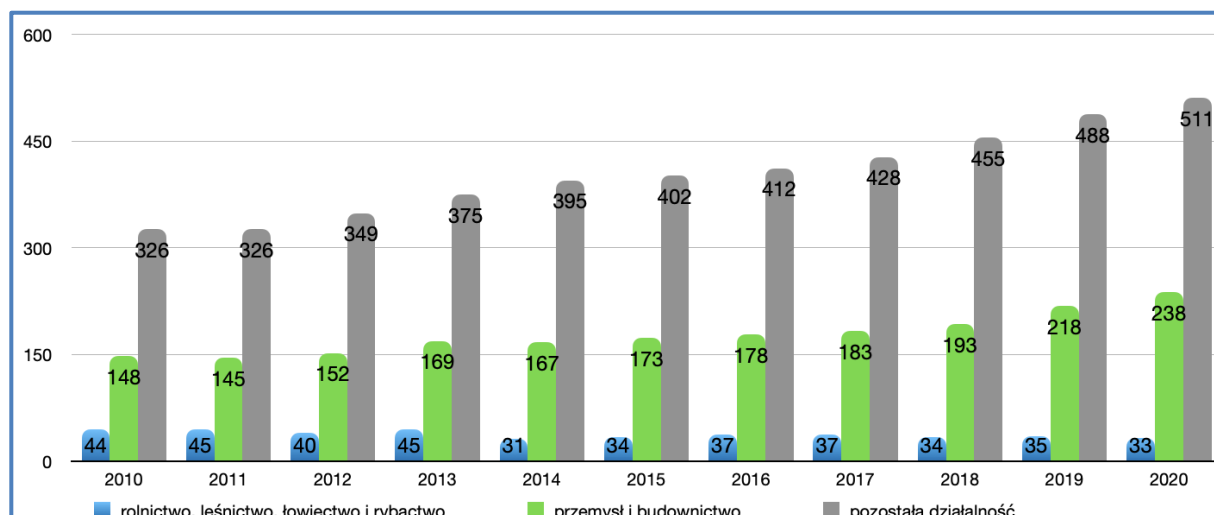
Informacje z rejestru dają zatem obraz ilości podmiotów, które w głównej mierze będą korzystały z funkcji usługowej lub produkcyjnej zabudowy.

Wykres 18 Liczba podmiotów gospodarki narodowej

Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie rośnie. Choć w roku 2011 można zaobserwować nieznaczną zmianę trendu, to można stwierdzić, że miała ona charakter incydentalny. W latach 2010 – 2020 liczba podmiotów w gminie wzrosła o 264.

Wykres 19 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w podziale na rodzaje

Z powyższego wykresu wynika, że zarówno w przemyśle, jak i w pozostałych działalnościami (przez które rozumie się usługi) liczba podmiotów wyraźnie wzrasta. Jedynie w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie widoczny jest wyraźny spadek. Taka sytuacja wynika przede wszystkim z dobrej koniunktury gospodarczej i odchodzenia ludzi młodych od rolnictwa na rzecz pozarolniczej działalności gospodarczej. Średni wzrost liczby podmiotów wynosi w działach:

- przemysł i budownictwo – 9 podmiotów rocznie,
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – spadek o 1,1 podmiotu rocznie,
- pozostała działalność – 18,5 podmiotu rocznie.

Drugą istotną cechą wpływającą na kondycję ekonomiczną gminy jest budownictwo mieszkaniowe. Nowi mieszkańcy oznaczają większe wpływy z podatków, ale też coraz większą potrzebę ponoszenia nakładów na przygotowywanie nowych terenów pod budownictwo. Analiza w tym zakresie została dokonana w rozdziale 7.2.

Kolejnym czynnikiem jest dostępność infrastruktury technicznej. Im bardziej rozwinięta sieć wodno-kanalizacyjna, tym mniejsze koszty jej uzupełnienia czy rozbudowy. Z drugiej strony, im bardziej rozproszona zabudowa, tym większe koszty rozbudowy sieci. Podstawowe statystyki dotyczące uzbrojenia gminy przedstawiają się następująco:

- 100% ludności przyłączona jest do sieci wodociągowej,
- 40,3% ludności przyłączona jest do sieci kanalizacyjnej.

Powyższe dane wskazują na dobrze rozwiniętą sieć wodociągową, ale bardzo słabo rozwiniętą sieć kanalizacyjną. Niedostatki sieci występują głównie na terenach położonych na

południe i wschód w większej odległości od miasta Mrągowo oraz w miejscach, gdzie nowe zagospodarowanie dopiero pojawia się lub zabudowa istniejąca ma charakter silnie rozproszony. Do czasu ich rozprowadzenia, z uwagi na rachunek ekonomiczny, można przyjąć, że korzystniejsze jest tam stosowanie rozwiązań indywidualnych.

9.2. Analiza środowiskowa

W kontekście rozwoju różnych form zabudowy obecnie uwarunkowania środowiskowe kojarzone są raczej z ograniczeniami. Dotyczy to głównie zabudowy usługowej oraz przemysłowej, w mniejszym stopniu mieszkaniowej.

Obszar opracowania charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-użytkowymi. W granicach gminy występują obszary i obiekty objęte formami ochrony przyrody:

- Obszary Chronionego Krajobrazu: Jezior Legińsko-Mrągowskich, Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego,
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk: Gązwa, Mazurska Ostoja Żółwia Baranowo, Ostoja Piska,
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Puszcza Piska,
- Rezerwat Przyrody Gązwa,
- użytek ekologiczny Rozlewisko Zawady,
- parki krajobrazowe: Mazurski Park Krajobrazowy, Otulina Mazurskiego Parku Krajobrazowego,
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Jeziora Sorkwickie,
- 5 pomników przyrody.

Ogółem wszystkie formy ochrony przyrody zajmują na terenie gminy powierzchnię ponad 16 000 ha, co stanowi ok. 55% powierzchni gminy. Ich charakterystyka została przedstawiona w dalszej części studium.

Analiza stanu środowiska, jego głównych zagrożeń i określenie kierunków jego ochrony była podstawą określenia przyrodniczych predyspozycji terenów do kształtowania jej struktury funkcjonalno-przestrzennej. I tak wskazuje się następujące obszary o szczególnych uwarunkowaniach środowiskowych w kontekście lokalizacji zabudowy:

1) wyłączone z zabudowy na podstawie przepisów odrębnych:

- tereny wzdłuż dróg w odległościach określonych w przepisach drogowych,
- tereny wzdłuż linii kolejowej w odległościach określonych w przepisach kolejowych,

- tereny w strefach sanitarnych od cmentarzy,
 - położone w granicach rezerwatu przyrody, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego czy użytku ekologicznego,
- 2) niekorzystne dla zabudowy ze względu na niekorzystne warunki ekofizjograficzne (gruntowe, topoklimatyczne, występujące cenne elementy środowiska przyrodniczego do bezwzględnego zachowania i ochrony, a także ze względu na istniejące i potencjalne zagrożenia środowiska). Do terenów niekorzystnych dla zabudowy należą:
- pasy technologiczne linii elektroenergetycznych (niekorzystne dla niektórych typów zabudowy, szerokości określane przez zarządców sieci),
 - lasy,
 - doliny rzek,
 - grunty organiczne,
 - tereny podmokłe,
- 3) średnio korzystne dla zabudowy i korzystne z ograniczeniami. Do terenów średnio korzystnych i korzystnych z ograniczeniami należą:
- obszary gleb chronionych klasy III,
 - tereny w granicach parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000
 - korytarze ekologiczne,
 - obszary zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych.

Biorąc pod uwagę skalę występowania wymienionych uwarunkowań oraz analizując ich wpływ na możliwości rozwojowe gminy można stwierdzić, że przy zachowaniu przepisów odrębnych regulujących ich funkcjonowanie nie stanowią one znaczącej przeszkody do rozwoju różnych form zabudowy w gminie. W dalszym ciągu istnieje także w gminie rezerwuariat terenów o korzystnych warunkach do rozwoju zabudowy.

9.3. Analiza społeczna

Analiza społeczna została przedstawiona w rozdziale 7.

9.4. Prognozy demograficzne

Zgodnie z art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jednym z elementów bilansu terenów powinna być prognoza demograficzna. Jej zadaniem jest wskazanie, jak będzie wyglądała sytuacja demograficzna gminy w zakładanej perspektywie przyszłego szacowania zapotrzebowania na zabudowę.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na wykonaną już dla każdej gminy w Polsce, prognozę demograficzną, sporządzoną przez Główny Urząd Statystyczny². W przypadku gminy Mrągowo przedstawia się ona następująco:

Tabela 9 Prognoza demograficzna
Głównego Urzędu Statystycznego

Rok	Liczba ludności
2016	7966
2017	7985
2018	8005
2019	8024
2020	8044
2021	8063
2022	8080
2023	8096
2024	8109
2025	8124
2026	8133
2027	8142
2028	8151
2029	8158
2030	8163

Prognoza ta co prawda nie dotyczy wymaganego horyzontu czasowego, niemniej jednak wskazuje, że do roku 2030 ludność gminy Mrągowo (przy założeniu niezmienności uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych) zwiększy się o 197 osób w stosunku do roku

² <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>.

2016. Analiza porównawcza prognozowanych wartości z faktycznymi danymi o liczbie ludności wykazuje jednak widoczne różnice, co świadczy o tym, że prognoza GUS w dużej mierze nie sprawdziła się. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt, że prognoza GUS kończy się na roku 2030, a zatem w chwili sporządzania dokumentu jej horyzont czasowy w zasadzie niedługo będzie dobiegał końca, podczas gdy na potrzeby bilansu terenów konieczne jest użycie prognozy o horyzoncie 30 lat, a zatem do 2052 roku. Biorąc powyższe pod uwagę zdecydowano się na sporządzenie prognozy z pominięciem tej wykonanej przez GUS, jednak opierającej się na rzeczywistych danych o liczbie ludności.

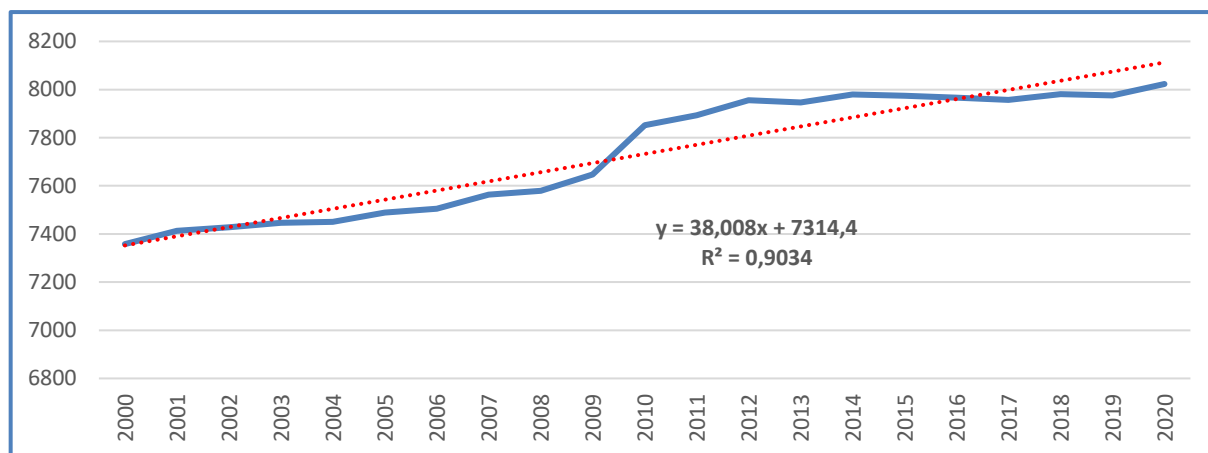
Przed przystąpieniem do opracowania prognozy należy zwrócić uwagę na dwie rzeczy. Pierwsza to perspektywa czasowa prognozy. Zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określając zapotrzebowanie na nową zabudowę bierze się pod uwagę perspektywę nie dłuższą niż 30 lat. Wydaje się więc zasadne, aby i prognoza demograficzna opierała się właśnie na takim okresie. Drugą kwestią, związaną z okresem prognozy, jest jej dokładność. Jak wskazuje piśmiennictwo³, horyzont prognozy jest tym czynnikiem, który ma największy wpływ na jej dokładność. Im dłuższy horyzont, tym prognoza mniej dokładna, lub – inaczej mówiąc – prognoza przejawia największą dokładność, gdy jest „na teraz”. Stąd, jak wskazuje literatura, za wiarygodną (prawdziwą) prognozę należy traktować tylko taką, która jednocześnie określa prawdopodobieństwo wystąpienia prognozowanego stanu w przyszłości. Powyższe rozważania mają o tyle istotne znaczenie, gdyż sporządzana prognoza demograficzna, jak wspomniano wyżej, będzie posiadała 30-letni horyzont czasowy, a więc należy do prognoz długoterminowych o (najczęściej) małym prawdopodobieństwie spełnienia. W celu wzmocnienia danych wejściowych do prognozy poszerzono bazę danych liczby ludności w taki sposób, aby obejmowała lata 2000-2020.

Tabela 10 Liczba ludności gminy w latach 2000-2020

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba ludności	7358	7413	7428	7446	7451	7489	7505
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba ludności	7564	7579	7647	7852	7893	7956	7946
Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności	7979	7974	7966	7957	7981	7975	8023

³ Zarządzanie przestrzenne. Teoretyczne i praktyczne aspekty prognozowania finansowych skutków opracowań planistycznych pod red. Tomasza Bajerowskiego. Olsztyn 2008, s. 52.

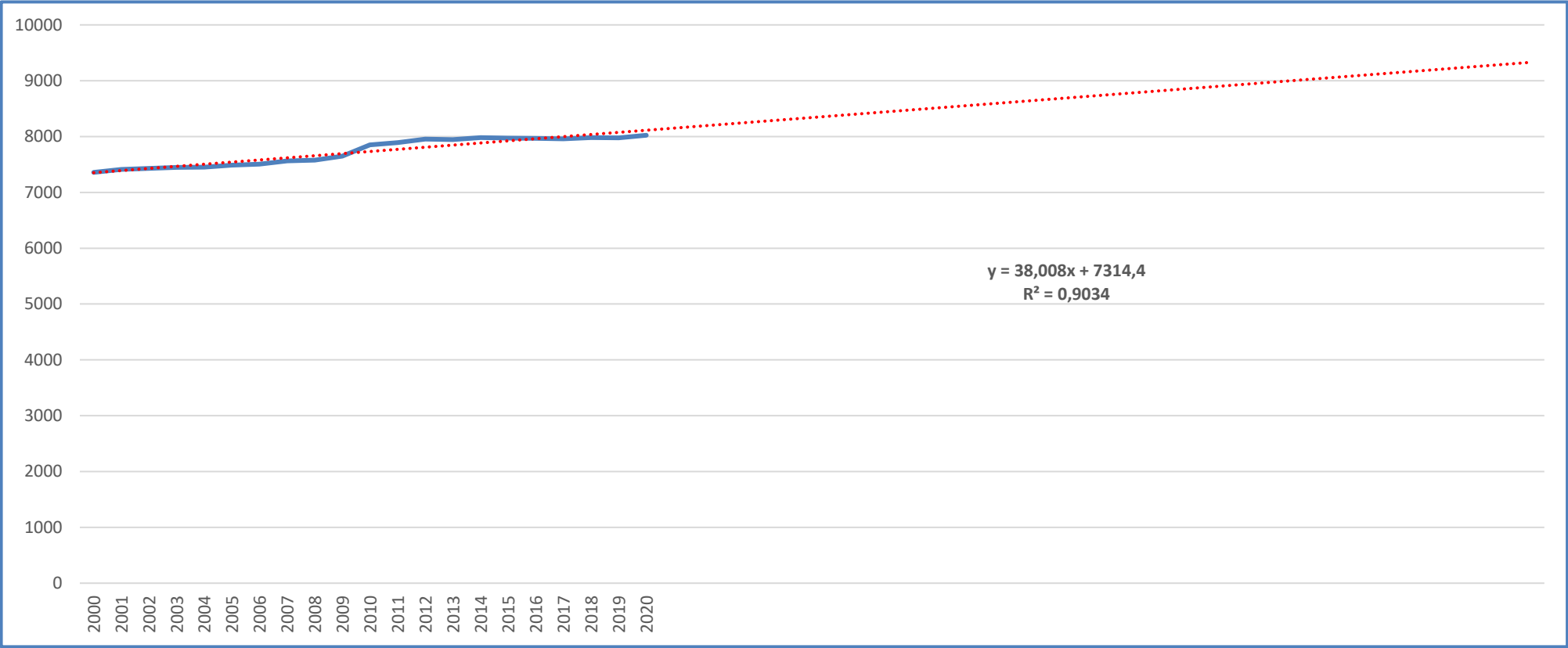
Wykres 20 Zmiana liczby ludności gminy w latach 2000-2020

Zarówno z tabeli, jak i z wykresu jednoznacznie wynika, że liczba ludności gminy rośnie. Co prawda można wyróżnić okresy, gdy następuje niewielki spadek lub stagnacja, niemniej jednak generalna tendencja jest zdecydowanie rosnąca. Potwierdzają to analizy społeczne wykonane w poprzednim rozdziale. W celu pełniejszego zobrazowania zmian zachodzących w liczbie ludności, wyznaczono trend tych zmian, ukazany na wykresie jako czerwona linia przerywana. W celu jak najdokładniejszego ukazania zależności posłużono się trendem liniowym, którego współczynnik determinacji był najwyższy spośród dostępnych⁴. W przedmiotowym przypadku wynosi on 0,90, co oznacza niemal idealne dopasowanie dwóch zmiennych. Za pomocą funkcji statystycznych programu Excel wyznaczono również równanie matematyczne, opisujące zmianę liczby ludności od kolejnego roku, gdzie zmienna X stanowi kolejny rok w modelu danych (2000 – rok 1, 2011 – rok 12, 2023 – rok 24, pierwszy rok prognozy itp.). Za pomocą uzyskanych narzędzi można dokonać prognozy liczby ludności na kolejnych trzydziści lat, a więc do roku 2052.

⁴ Współczynnik determinacji (inaczej współczynnik dopasowania) jest wartością ukazującą siłę zależności dwóch cech (w niniejszym opracowaniu: danego roku oraz liczby ludności). Przyjmuje wartości od 0 do 1, im większa wartość tym siła dopasowania jest większa, a sprawdzalność prognozy wyższa.

Wykres 21 Prognoza liczby ludności do roku 2052

Wykres powyżej stanowi graficzną interpretację prognozy demograficznej w gminie Mrągowo. Linia trendu wskazuje z 90% pewnością na znaczny wzrost liczby mieszkańców w ciągu 30 lat. W celu przedstawienia wyników prognozy w liczbach bezwzględnych należy pod otrzymany wzór

$$y = 38,008x + 7314,4$$

podstawić kolejne lata prognozy.

Tabela 11 Prognoza demograficzna w liczbach bezwzględnych

Kolejny rok prognozy	Rok	Ludność
	2000	7358
	2001	7413
	2002	7428
	2003	7446
	2004	7451
	2005	7489
	2006	7505
	2007	7564
	2008	7579
	2009	7647
	2010	7852
	2011	7893
	2012	7956
	2013	7946
	2014	7979
	2015	7974
	2016	7966
	2017	7957
	2018	7981
	2019	7975
	2020	8023
	2021	8151
	2022	8189
1	2023	8227
2	2024	8265
3	2025	8303
4	2026	8341
5	2027	8379
6	2028	8417
7	2029	8455
8	2030	8493
9	2031	8531
10	2032	8569
11	2033	8607

12	2034	8645
13	2035	8683
14	2036	8721
15	2037	8759
16	2038	8797
17	2039	8835
18	2040	8873
19	2041	8911
20	2042	8949
21	2043	8987
22	2044	9025
23	2045	9063
24	2046	9101
25	2047	9139
26	2048	9177
27	2049	9215
28	2050	9253
29	2051	9291
30	2052	9329

Z tabeli powyżej wynika, że w ostatnim roku prognozy (rok 2052), uwzględniając tendencje z poprzednich lat liczba ludności powinna wynosić 9329 osób, co oznacza zwiększenie liczby ludności gminy o 1140 osób.

Gmina Mrągowo należy do Obszaru Funkcjonalnego Wielkich Jezior Mazurskich⁵, co niesie za sobą konieczność uwzględnienia w prognozie demograficznej migracji w ramach tego obszaru⁶. W przypadku gminy Mrągowo jest to szczególnie konieczne, bowiem jest ona celem migracji z gmin ościennych, a w szczególności z samego miasta. W związku z powyższym niezbędne jest, aby zaznaczyć, że przedstawiona prognoza bazuje na dotychczasowych danych o liczbie ludności gminy, które są z kolei m.in. pochodną ruchów migracyjnych, zatem sama prognoza uwzględnia już w sobie migracje ludności.

⁵ Por. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko – Mazurskiego oraz Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2030.

⁶ Por. art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

9.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Układ drogowy gminy stanowią drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz sieć dróg gminnych, z których następuje bezpośrednia komunikacja nieruchomości. Większość publicznych dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową lub żwirową, jedynie główne drogi posiadają nawierzchnię utwardzoną. Stan nawierzchni drogowych ocenia się jako średni i wymagający bieżących napraw. Samorząd gminny sukcesywnie inwestuje w utrzymanie ciągów komunikacyjnych. Z tego względu możliwości finansowania przez gminę zaplanowanych ciągów dróg w ich docelowym standardzie są znacznie ograniczone. Pozytywnym aspektem jest to, że pomimo, iż zabudowa miejscowości gminnych ma często charakter rozproszony, to polityka przestrzenna gminy określona w obowiązującym studium dąży do ograniczenia tego trendu poprzez koncentrację nowej zabudowy wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Omówiony stan zaopatrzenia w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną wskazuje na dobrze rozwinięty system wodociągowy i słabo rozwinięty system kanalizacyjny. Brak systemu kanalizacyjnego obejmującego całość gminy powoduje, że gmina, chcąc wprowadzić zbiorowy system odprowadzania ścieków, musiałaby go w wielu miejscowościach stworzyć w zasadzie od podstaw, co wygenerowałoby koszty wielokrotnie przewyższające środki, jakimi dysponuje w rocznym budżecie. Można stwierdzić, że taka operacja przewyższa możliwości finansowe gminy w tym zakresie. Niemniej jednak należy również zwrócić uwagę, że obowiązujące przepisy, a zwłaszcza ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie nie nakładają na inwestorów bezwzględnego obowiązku przyłączenia się do sieci wodociągowej czy kanalizacyjnej, dopuszczając jednocześnie – tam, gdzie przyłączenie do sieci jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadnione – rozwiązania indywidualne. Również orzecznictwo sądowe w dziedzinie planowania przestrzennego zakazuje umieszczania w dokumentach planistycznych nakazu przyłączenia do sieci⁷. Co do zasady zatem można stwierdzić, że obecność sieci kanalizacji sanitarnej w gminie, choć podnosi jakość życia mieszkańców oraz ułatwia inwestowanie, to nie jest warunkiem niezbędnym do lokalizowania nowej zabudowy na terenie gminy.

W odniesieniu do infrastruktury społecznej należy zwrócić uwagę na specyfikę zaopatrzenia w taką infrastrukturę gmin wiejskich. Nie zawsze bowiem zachodzi konieczność lub jest to

⁷ Por. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 1 czerwca 2012 r., II OSK 684/12: „Władztwo planistyczne gminy generalnie nie uzasadnia wprowadzania zakazu wyposażania terenów przeznaczonych w planie na rozwój budownictwa mieszkaniowego w elementarne wyposażenie, a w szczególności w szczelne, bezodpływowe zbiorniki.”

uzasadnione ekonomicznie, aby wszystkie miejscowości posiadały pełną infrastrukturę społeczną (część ważniejszej infrastruktury jest dostępna w mieście Mrągowo). Oceniając stan zaopatrzenia w nią gminy Mrągowo należy stwierdzić, że jest on dobry i w obecnym czasie wystarczający.

9.6. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Przed przystąpieniem do szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę, z uwagi na prognostyczny charakter opracowania, niezbędnym wydaje się sprecyzowanie podstawowych pojęć i założeń.

Przede wszystkim należy mieć na uwadze, że nie każdy kierunek zagospodarowania ustalony w studium powinien podlegać szacowaniu. W tym miejscu należy wymienić chociażby inwestycje celu publicznego lokalizowane niezależnie od ewentualnego szacowanego zapotrzebowania czy obszary rozmieszczenia obiektów infrastruktury technicznej. Dodatkowo należy rozróżnić pojęcia „kierunku zagospodarowania”, który ustalany jest w studium, od „funkcji zabudowy”, która szacowana jest w bilansie terenów. Kierunek jest zatem pojęciem ogólniejszym, funkcja zabudowy jest szczegółowym przeznaczeniem danego obiektu budowlanego. W tym kontekście szacowaniu będą podlegać funkcje: mieszkaniowa, usługowa, usług turystycznych, rekreacji indywidualnej (leśniskowa) i produkcyjno-usługowa.

Dodatkowo w przypadku funkcji usługowej należy zwrócić uwagę na istotną jej cechę, wyróżniającą ją od innych: funkcja usługowa może współistnieć z zabudową o innych funkcjach. W tym kontekście szczególnie z dwiema: mieszkalnictwem oraz produkcją (przemysłem). Funkcja usługowa nie tylko je uzupełnia, ale i wzbogaca. Zjawisko to jest charakterystyczne nie tylko dla gminy Mrągowo, ale w zasadzie dla całego kraju. Warty uwagi jest natomiast, że zabudowa usługowa związana z mieszkalnictwem to usługi publiczne znajdujące się raczej w jednostkach osadniczych, o mniejszej intensywności, towarzyszące funkcji mieszkaniowej i nie zakłócające jej, posiadające podobną skalę intensywności, co sąsiednia zabudowa mieszkaniowa, ale także budynki o funkcji usługowej ogólnomiejskiej, jak szkoły, domy kultury, budynki poczty, Policji, służby zdrowia, świetlice itp., które choć związane są ściśle z mieszkalnictwem i rozwojem funkcji osadniczych, to jednak gabarytami i intensywnością generują większą powierzchnię użytkową. Funkcję usługową związaną z produkcją tworzą natomiast budynki o większych gabarytach i intensywności (np. magazyny), lokujące przedsięwzięcia znacząco oddziałujące na środowisko, wykluczające w zasadzie funkcję mieszkaniową. Na terenach o przeznaczeniu produkcyjno-usługowym niekiedy trudno jest wyznaczyć ścisłą granicę między funkcją produkcyjną i związaną z nią funkcją usługową. Tak istotna różnica między obydwojema rodzajami funkcji usługowej powinna mieć również swoje odzwierciedlenie w sporządzanym bilansie, w związku z tym szacowanie zapotrzebowania na zabudowę, jak również kolejne elementy bilansu będą traktować funkcję usługową jako dwie oddzielne funkcje: związaną

z mieszkalnictwem oraz związaną z produkcją. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na fakt dużego udziału funkcji usług turystycznych, zwłaszcza w obowiązujących planach miejscowych. Z tego powodu zdecydowano o wyodrębnieniu tej funkcji zabudowy jako osobnej kategorii podlegającej szacowaniu.

Przed przystąpieniem do szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę trzeba również zwrócić uwagę, że zapotrzebowanie na każdą z funkcji zabudowy wynika z innych czynników. Zostaną one omówione podczas szacowania poszczególnych funkcji, niemniej jednak najbardziej odpowiednią w każdym przypadku wydaje się analiza dotychczasowych trendów i prognozowanie na ich podstawie.

Poniższa prognoza zapotrzebowania na nową zabudowę zostanie wykonana metodą zalecaną przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju w ramach projektu „Niskoemisyjność i prognozowanie zapotrzebowania na tereny w planowaniu przestrzennym”.

9.6.1. Zabudowa mieszkaniowa

Zabudowa mieszkaniowa jest tym rodzajem zabudowy, na który zapotrzebowanie – mniejsze lub większe – istnieje zawsze. Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową zależne jest przede wszystkim od liczby ludności w gminie. Zgodnie z wykonaną prognozą demograficzną liczba ludności gminy wzrośnie do 9329 osób w trzydziestym roku prognozy. Ponadto wyniki analiz wskazują na stale oddawane do użytkowania nowe mieszkania oraz wzrastającą powierzchnię użytkową jednego mieszkania, średnio o 1,17 m² rocznie.

Podstawowe dane potrzebne do obliczenia zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową przedstawia tabela:

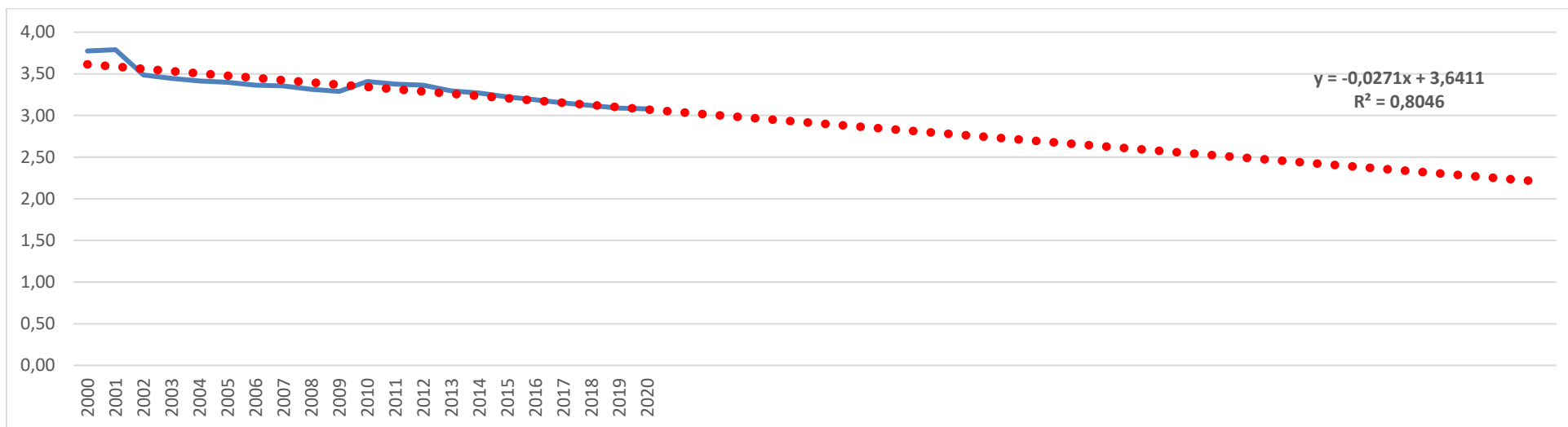
Tabela 12 Dane dotyczące mieszkalnictwa

Rok	Ludność	Liczba mieszkań	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Liczba osób na mieszkanie	Średnia powierzchnia mieszkania
1995	7553	1918	132351	3,94	69,00
1996	7550	1920	132631	3,93	69,08
1997	7591	1932	134097	3,93	69,41
1998	7641	1938	134936	3,94	69,63
1999	7395	1943	135579	3,81	69,78
2000	7358	1949	136195	3,78	69,88
2001	7413	1956	137445	3,79	70,27
2002	7428	2131	166313	3,49	78,04
2003	7446	2160	171069	3,45	79,20
2004	7451	2182	174483	3,41	79,96
2005	7489	2203	177916	3,40	80,76

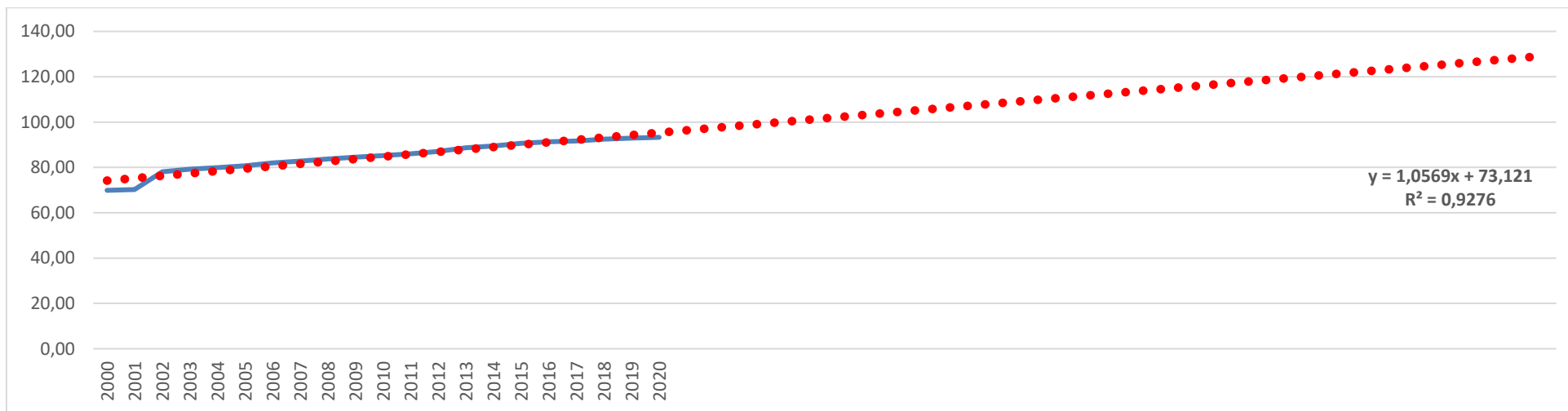
2006	7505	2231	182812	3,36	81,94
2007	7564	2254	186558	3,36	82,77
2008	7579	2287	191349	3,31	83,67
2009	7647	2325	196564	3,29	84,54
2010	7852	2303	196160	3,41	85,18
2011	7893	2338	201217	3,38	86,06
2012	7956	2364	205756	3,37	87,04
2013	7946	2410	213641	3,30	88,65
2014	7979	2440	218415	3,27	89,51
2015	7974	2474	224081	3,22	90,57
2016	7966	2499	228130	3,19	91,29
2017	7957	2524	231450	3,15	91,70
2018	7981	2558	236512	3,12	92,46
2019	7975	2582	239916	3,09	92,92
2020	8023	2605	242976	3,08	93,27

Według danych z tabeli liczba mieszkań systematycznie rośnie, co zostało już potwierdzone analizami we wcześniejszych rozdziałach. Wraz z ilością mieszkań maleje natomiast średnia liczba ludności przypadająca na mieszkanie. Jest to zjawisko powszechne w całym kraju i związane z opuszczaniem domów rodzinnych przez osoby młode, w związku z czym rodzice pozostają często sami w dużych domach, co powoduje swoiste rozproszenie ludności. Zjawisko to jest bardzo dobrze widoczne w gminie Mrągowo. Wraz ze spadkiem liczby osób na mieszkanie rośnie jednocześnie średnia powierzchnia mieszkania, co jest również oznaką bogacenia się społeczeństwa, z drugiej strony może być problemem w utrzymaniu tych mieszkań w momencie dalszego rozpraszania się ludności.

Wykres 22 Zmiana liczby osób na mieszkanie w latach 2000-2020

Wykres 23 Zmiana średniej wielkości mieszkania w latach 2000-2020

Powyższe wykresy obrazują graficzną interpretację trendów zmian w zagęszczeniu mieszkań oraz ich średniej wielkości. Pozyskane dane statystyczne tworzą wiarygodne, bo opisujące z dokładnością 80% i 93%, trendy zmian w wymienionych cech. Wskazują także równania obydwu zależności, na podstawie których można je zaprognozować. I tak dla zagęszczenia ludności równanie ma postać:

$$y = -0,0271x + 3,6411,$$

natomiast dla wielkości mieszkania:

$$y = 1,0569x + 73,121.$$

Prognozę w wartościach bezwzględnych przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 13 Prognoza liczby osób przypadających na mieszkanie

Rok prognozy	Rok	Liczba osób na mieszkanie
	2000	3,78
	2001	3,79
	2002	3,49
	2003	3,45
	2004	3,41
	2005	3,40
	2006	3,36
	2007	3,36
	2008	3,31
	2009	3,29
	2010	3,41
	2011	3,38
	2012	3,37
	2013	3,30
	2014	3,27
	2015	3,22
	2016	3,19
	2017	3,15
	2018	3,12
	2019	3,09
	2020	3,08
	2021	3,04
	2022	3,02
1	2023	2,99
2	2024	2,96
3	2025	2,94
4	2026	2,91

Rok prognozy	Rok	Liczba osób na mieszkanie
5	2027	2,88
6	2028	2,86
7	2029	2,83
8	2030	2,80
9	2031	2,77
10	2032	2,75
11	2033	2,72
12	2034	2,69
13	2035	2,67
14	2036	2,64
15	2037	2,61
16	2038	2,58
17	2039	2,56
18	2040	2,53
19	2041	2,50
20	2042	2,48
21	2043	2,45
22	2044	2,42
23	2045	2,39
24	2046	2,37
25	2047	2,34
26	2048	2,31
27	2049	2,29
28	2050	2,26
29	2051	2,23
30	2052	2,20

Tabela 14 Prognoza średniej wielkości mieszkania

Rok prognozy	Rok	Średnia powierzchnia mieszkania
	2000	69,88
	2001	70,27
	2002	78,04
	2003	79,20
	2004	79,96
	2005	80,76
	2006	81,94
	2007	82,77
	2008	83,67
	2009	84,54
	2010	85,18
	2011	86,06

Rok prognozy	Rok	Średnia powierzchnia mieszkania
	2012	87,04
	2013	88,65
	2014	89,51
	2015	90,57
	2016	91,29
	2017	91,70
	2018	92,46
	2019	92,92
	2020	93,27
	2021	96,37
	2022	97,43
1	2023	98,49
2	2024	99,54
3	2025	100,60
4	2026	101,66
5	2027	102,71
6	2028	103,77
7	2029	104,83
8	2030	105,88
9	2031	106,94
10	2032	108,00
11	2033	109,06
12	2034	110,11
13	2035	111,17
14	2036	112,23
15	2037	113,28
16	2038	114,34
17	2039	115,40
18	2040	116,45
19	2041	117,51
20	2042	118,57
21	2043	119,62
22	2044	120,68
23	2045	121,74
24	2046	122,80
25	2047	123,85
26	2048	124,91
27	2049	125,97
28	2050	127,02
29	2051	128,08
30	2052	129,14

Jak wynika z powyższych prognoz w trzydziestym roku prognozy średnia wielkość mieszkania wyniesie 129,14 m², natomiast jedno mieszkanie zamieszkiwać będzie średnio 2,20 osoby. Według wykonanej prognozy demograficznej liczba ludności gminy Mrągowo wynosić będzie 9329 osób. Szacowana powierzchnia użytkowa zajmowanej funkcji mieszkaniowej w trzydziestym roku prognozy wyniesie zatem:

$$P_{M2052} = \frac{9329 \text{ osób}}{2,2 \text{ osoby/mieszkanie}} \times 129,14 \text{ m}^2 = 547\,612,3 \text{ m}^2$$

Przedmiotowa wartość prezentuje docelową ilość powierzchni funkcji mieszkaniowej w trzydziestym roku prognozy, a więc w 2052 r. Trzeba zwrócić uwagę, że wielkość ta zawiera w sobie również powierzchnię mieszkań już istniejących, należy zatem od uzyskanego wyniku odjąć istniejącą w chwili dokonywania niniejszej prognozy powierzchnię mieszkalną:

$$P_{M2022} = \frac{8189 \text{ osób}}{3,02 \text{ osoby/mieszkanie}} \times 97,43 \text{ m}^2 = 264\,190,1 \text{ m}^2$$

Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową nowej zabudowy mieszkaniowej wyrazi się zatem wzorem:

$$Z_{M2052} = P_{M2052} - P_{M2022}$$

gdzie:

Z_{M2052} – zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej w 2052 r.

P_{M2052} –powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej w 2052 r.

P_{M2022} –powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej w 2022 r.

$$Z_{M2052} = 547\,612,3 \text{ m}^2 - 264\,190,1 \text{ m}^2 = 283\,422,2 \text{ m}^2$$

Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej wyniesie zatem 283 422,2 m².

9.6.2. Usługi związane z funkcją mieszkaniową

Ze względu na specyfikę funkcji usługowej, wiąże się ona z funkcją mieszkaniową. Usługi dopełniają funkcję mieszkaniową i wzbogacają ją, zapobiegając jednocześnie

monofunkcyjności⁸. Samo sformułowanie powiązania obydwu funkcji rodzi zatem logiczną konieczność szacowania zapotrzebowania na funkcję usługową w nawiązaniu do zapotrzebowania na funkcję mieszkaniową. W gminie Mrągowo obserwowane jest zróżnicowanie zabudowy. Większe przemieszanie i zróżnicowanie zabudowy występuje w miejscowościach bliższych granicy z miastem. Poszczególne funkcje są tam niejednorodne, wśród zabudowy mieszkaniowej pojawia się funkcja usługowa z nią związana, czasami również funkcja usług turystycznych czy letniskowa. Funkcje współwystępują ze sobą, jest to tendencja już stała i utrwalona. Znalazła ona również swoje przełożenie w dotychczas prowadzonej przez gminę polityce przestrzennej, w której to współwystępowanie funkcji wyrażało się w mieszanych kierunkach zagospodarowania, co w praktyce oznaczało, że wraz ze wzrostem powierzchni użytkowej funkcji mieszkaniowej może również wzrastać powierzchnia użytkowa funkcji usługowej. Ponadto to założenie nie różnicowało tempa przyrostu żadnej z tych funkcji. Na potrzeby sporządzenia bilansu zakłada się zatem utrzymanie tej ciągłości. W celu ustalenia skali zapotrzebowania na powierzchnię użytkową funkcji usługowej przyjmuje się, że zapotrzebowanie na każdy metr kwadratowy funkcji usługowej jest równe 30% zapotrzebowania na każdy metr kwadratowy funkcji mieszkaniowej. Takie podejście nie tylko odpowiada dotychczasowej polityce przestrzennej wyrażonej w studium, ale jest zgodne z definicją budynku mieszkalnego jednorodzinnego, zgodnie z którą w ramach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej można wyodrębnić jeden lokal użytkowy o powierzchni nieprzekraczającej 30% powierzchni.

Zapotrzebowanie na usługi można określić zatem wzorem

$$Z_{U2052} = 30\% \times Z_{M2052}$$

gdzie:

Z_{U2052} – zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy usługowej w 2052 r.

Z_{M2052} – zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej w 2052 r.

$$Z_{U2052} = 30\% \times 283\,422,2 \text{ m}^2 = 85\,026,66 \text{ m}^2$$

Zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy usługowej wyniesie zatem 85 026,66 m².

⁸ Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, projekt pn. „Niskoemisyjność i prognozowanie zapotrzebowania na tereny w planowaniu przestrzennym”.

9.6.3. Funkcja usług turystycznych

Gmina Mrągowo, z uwagi na swoje walory przyrodnicze, fizjograficzne czy środowiskowe, postrzegana jest jako gmina turystyczna. Jest to szczególnie widoczne w dotychczasowej polityce przestrzennej gminy – 23% terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego stanowią obszary przeznaczone pod różnego rodzaju usługi turystyczne, a w proporcji do zabudowy mieszkaniowej – funkcja usług turystycznych stanowi aż 50% powierzchni, jaka została wyznaczona w planach miejscowych pod funkcję mieszkaniową. Zakłada się, że zapotrzebowanie na funkcję usług turystycznych nie tylko zostanie utrzymane, ale nawet wzrośnie i będzie wynosiło 75% zapotrzebowania na mieszkania, a zatem:

$$Z_{UT2052} = 75\% \times 283\,422,2 \text{ m}^2 = 212\,566,65 \text{ m}^2$$

Zapotrzebowanie na funkcję usług turystycznych wyniesie 212 566,65 m² powierzchni użytkowej.

9.6.4. Funkcja przemysłowa i związana z nią funkcja usługowa

Przemysł i usługi są tymi rodzajami zabudowy, które nie wynikają wprost z prognoz demograficznych czy ilości wybudowanej masy budynkowej mieszkań (można powiedzieć, że to one raczej są czynnikiem powodującym wzrost liczby mieszkańców, a tym samym mieszkań). Lokalizacja zabudowy przemysłowo – usługowej następuje przede wszystkim w wyniku korelacji korzystnych uwarunkowań środowiskowych terenu, jego dobrej dostępności oraz wyników analizy ekonomicznej. Mówiąc wprost: budowa budynku przemysłowego lub usługowego musi być opłacalna.

W przypadku zabudowy przemysłowej według danych GUS w gminie funkcjonuje 238 podmiotów w dziale przemysł i budownictwo, natomiast rocznie ich liczba zwiększa się średnio o 9 podmiotów rocznie. Jest to związane z lepszą koniunkturą gospodarczą. Należy pamiętać, że takie inwestycje drogowe w gminie, jak wykonana zachodnia obwodnica Mrągowo, czy trasa S16 na odcinku Borki Wielkie - Mrągowo, znacznie podniosą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Według opracowań i analiz zewnętrznych⁹ lokalizacja ważniejszych szlaków komunikacyjnych powoduje zwiększoną aktywizację lokalnych firm przy ich budowie. Daje to

⁹ „Wpływ budowy autostrad i dróg ekspresowych na rozwój społeczno-gospodarczy i terytorialny Polski”. Komornicki, Rosik , Śleszyński, Solon, Wiśniewski, Stępnia, Czapiewski, Goliszek. Warszawa 2013.

bodziec do pojawiania się nowych firm oraz rozwoju istniejących. Zatrudnienie lokalnej firmy jako podwykonawcy daje możliwość redukcji kosztów (brak konieczności zapewnienia transportu i noclegów pracownikom). Z drugiej strony po zlokalizowaniu takiej inwestycji zwiększa się (często radykalnie) dostępność komunikacyjna terenów w jej najbliższym sąsiedztwie. Według przeprowadzonych analiz¹⁰ sąsiedztwo drogi ekspresowej lub autostrady w gminach o liczbie ludności ok. 15 tys. generuje na przestrzeni ośmiu badanych lat wzrost liczby podmiotów gospodarczych o ok. 10%, co daje średnioroczny wzrost 1,25% rocznie.

W dalszej części analizy wskazany jest ważny wniosek, iż na wzrost przedsiębiorczości w gminie jeszcze większy wpływ ma jej położenie w strefie oddziaływania dużego ośrodka miejskiego. W tym kontekście należy wspomnieć Mrągowo – miasto powiatowe i jeden z ośrodków rozwoju turystyki w województwie. Jakkolwiek źródła nie wskazują wielkości wpływu ośrodka miejskiego na otaczającą gminę, wskazując tylko, że jest on większy niż wpływ drogi szybkiego ruchu, to jednak stwierdza się, że taki wpływ niewątpliwie istnieje. Należy mieć bowiem na uwadze, że grunty usługowo-przemysłowe w mieście Mrągowo mają dużo większe ograniczenie przestrzenne (choćby ze względów środowiskowych czy ilości dostępnej wolnej powierzchni), natomiast dobrze skomunikowana gmina podmiejska stanowi atrakcyjny cel dla przedsiębiorcy, który nie tylko lokalizuje swój zakład w danym miejscu, ale musi także mieć na uwadze jego przyszły rozwój.

W związku z tym zakłada się utrzymanie i wzrost dobrej koniunktury do średnio 12 nowych podmiotów gospodarczych rocznie. Zgodnie z danymi ewidencji gruntów i budynków, która zawiera również informacje z Klasyfikacji Środków Trwałych w gminie występują łącznie 62 budynki produkcyjne (kod 101), których powierzchnia zabudowy wynosi łącznie 30053 m². Z danych pozyskanych metodą analizy powierzchni użytkowych i powierzchni zabudowy istniejących budynków przemysłowych wynika, że powierzchnia użytkowa budynku przemysłowego stanowi średnio 130% jego powierzchni zabudowy, wynika z tego więc, że powierzchnia użytkowa budynków produkcyjnych w gminie wynosi:

$$130\% \times 30053 \text{ m}^2 = 39\,068,9 \text{ m}^2,$$

zaś w przeliczeniu na jeden podmiot wynosi średnio:

$$39\,068,9 \div 238 = 164,15 \text{ m}^2.$$

Roczny przyrost podmiotów w branży przemysłu i budownictwa – jak założono wyżej – wynosić ma 12 podmiotów rocznie. Przedstawiona wyżej prognoza zapotrzebowania na powierzchnię użytkową prezentuje to zapotrzebowanie przy założeniu, że uwarunkowania

¹⁰ Ibidem.

zewewnętrzne rozwoju gminy pozostaną na niezmiennym poziomie. Jest to jednak założenie niedokładne, bowiem już istniejące podmioty gospodarcze powinny mieć możliwość rozwoju swoich działalności między innymi poprzez rozbudowę swoich siedzib lub zmianę lokalizacji na korzystniejszą. Zakłada się, że nowe inwestycje istniejących firm spowodują przyrost ich powierzchni użytkowej do średnio 200 m² na jeden podmiot, zatem przy założeniu utrzymania tego tempa wzrostu zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową nowej zabudowy przemysłowo – usługowej wyniesie:

$$Z_{PU2052} = 200 \text{ m}^2 \times 12 \times 30 = 72\,000 \text{ m}^2$$

gdzie:

Z_{PU2052} – zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy przemysłowo-usługowej w 2052 r.

Szacuje się zatem, że przyszłe zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową przemysłu i usług w perspektywie trzydziestu lat wyniesie 72 000 m².

9.6.5. Zabudowa letniskowa

O możliwości lokalizacji funkcji letniskowej – podobnie, jak w przypadku zabudowy produkcyjno – usługowej – nie decyduje liczba mieszkańców gminy. W tym przypadku kluczowymi aspektami decydującymi o atrakcyjności gminy pod kątem wypoczynku indywidualnego są:

- położenie gminy – preferowane tereny poza dużymi miastami, a jednocześnie umożliwiające komfortowy dojazd do nich (powrót do domu);
- warunki fizjograficzne – preferowane gminy ze zróżnicowaną rzeźbą terenu, obszarami o wyróżniających walorach krajobrazowych, obecnością lasów i wód otwartych;
- charakter okolicy – preferowane gminy z mniejszą gęstością zabudowy, z dostępnością terenów niezabudowanych w atrakcyjnych lokalizacjach (nad wodą, w pobliżu lasu itp.).

W przypadku gminy Mrągowo wszystkie te uwarunkowania są spełnione. Na podstawie danych o funkcjach budynków zawartych w Bazie Danych Obiektów Topograficznych ustalono, że powierzchnia zabudowy budynków o funkcji letniskowej stanowi ok. 4,3% powierzchni zabudowy budynków o funkcji mieszkalnej. Na potrzeby niniejszego bilansu szacuje się, że ta zależność wzrośnie. Szacuje się, że zapotrzebowanie na nową powierzchnię funkcji letniskowej (rekreacji indywidualnej) wyniesie 10% zapotrzebowania na funkcję mieszkaniową, a zatem 28 342,22 m².

9.7. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz całkowitej w skali gminy chłonności terenów, w podziale na funkcje zabudowy

9.7.1. Metodologia i główne założenia

Na podstawie przeprowadzonych analiz i prognoz otrzymano wszystkie informacje niezbędne w procesie bilansowania terenów pod nową zabudowę w gminie Mrągowo. Nie może jednak ująć uwadze fakt, że jest pewna grupa danych, których nie sposób pozyskać metodami prognostycznymi, w tym w szczególności udział powierzchni zabudowy do powierzchni działki oraz przelicznik powierzchni zabudowy na powierzchnię użytkową. Ich ustalenie wynika raczej z doświadczeń projektowania przestrzeni w odniesieniu do specyfiki różnych funkcji zabudowy. Są to jednocześnie wielkości, zwane dalej współczynnikami, które stanowić będą zarazem założenia dla przeprowadzonego bilansu terenów. Tabela poniżej przedstawia przyjęte uśrednione współczynniki:

Tabela 15 Przyjęte parametry przeliczeniowe dla zabudowy

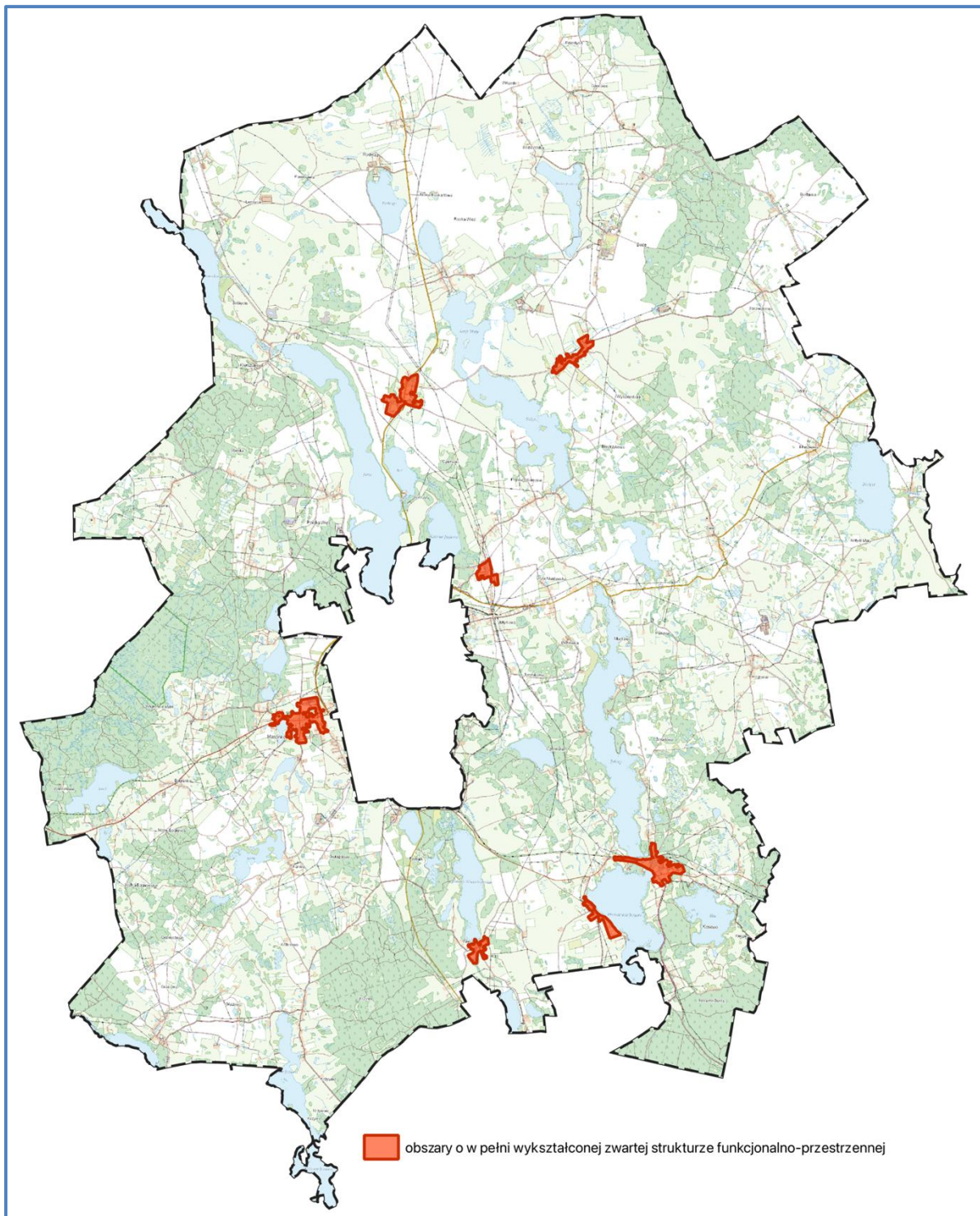
Funkcja zabudowy	Mieszka- niowa	Usługowa związana z mieszkańską	Produkcyjn o-usługowa	Usługi turystyczne	Rekrea- cyjna
Współczynnik przeliczeniowy terenów zajętych pod drogi	0,10	0,10	0,10	0,20	0,10
Średni wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni działki	0,20	0,30	0,40	0,40	0,10
Średni współczynnik przeliczeniowy powierzchni zabudowy na powierzchnię użytkową	1,10	1,30	1,30	1,20	1,10

Ustawodawca w procesie bilansowania terenów, oprócz szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę, ustalił konieczność analizy możliwości lokalizowania nowej zabudowy w tzw. obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Obecny w piśmiennictwie pogląd¹¹ warunkuje istnienie takich struktur m.in. od stanu uzbrojenia terenu w

¹¹ Pismo Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 29 kwietnia 2016 r. znak DPP.621.1.2016.RR; Program szkoleniowy dla pracowników administracji samorządowej z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego – skrypt, Instytut Rozwoju Miast pod red. A. Matuszko, 2016 r.

infrastrukturę techniczną, głównie wodociągi i kanalizację, drogi czy infrastrukturę społeczną. Zgodnie z powyższym na terenie gminy Mrągowo wyznaczono obszary, które spełniają wymienione warunki. Ich granice przedstawia rysunek poniżej.

Rysunek 4 Granice obszarów o zwartej, w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

W kolejnym rozdziale przedstawione zostało rozliczenie powierzchni wraz z bilansem terenów. Przed przejściem do analizy obliczeń należy jednak wyjaśnić podstawowe założenia i metodykę prac.

W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że zgodnie z art. 10 ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym szacowaniu podlegają obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej (dalej: obszary zwarte) a także tereny poza tymi obszarami, objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W ramach czynności analitycznych w tabeli 13 ustalono najpierw powierzchnię tych obszarów (część C). Przyjęto ponadto założenie, że działki już zabudowane traktowane są jako zagospodarowane. Otrzymane wyniki porównano z danymi satelitarnymi obrazującymi zagospodarowanie działek, dokonując jednocześnie niezbędnych pojedynczych korekt uwzględniających sytuacje, w których:

- niektóre działki (zwłaszcza te o większych powierzchniach) są zabudowane relatywnie niewielkimi obiektami budowlanymi, a ich większa powierzchnia jest tak naprawdę niezagospodarowana,
- istnieją niezabudowane działki, których powierzchnia jest na tyle mała, że nie będą mogły stanowić samodzielnych działek budowlanych.

Wyeliminowanie wymienionych pojedynczych przypadków zapobiega stworzeniu fałszywego obrazu chłonności terenów, natomiast chłonność ta liczona jest dla działek rzeczywiście pustych i możliwych do zagospodarowania – tzw. luk w zabudowie.

Na terenach o zwartej, w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno - przestrzennej nie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zatem w celu wyodrębnienia z terenów luk w zabudowie możliwych do zlokalizowania powierzchni zabudowy poszczególnych funkcji, posłużono się średnimi współczynnikami przyjętymi z analizy stanu zagospodarowania gminy (część D –). Finalnie oszacowano chłonność na obszarach zwartych (część H).

Na obszarach położonych poza obszarami o zwartej, w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, wyodrębniono metodami graficznymi tereny o przeznaczeniu takim, jak funkcje podlegające bilansowaniu, stanowiące niezagospodarowane działki – tzw. luki w zabudowie (część I). Następnie za pomocą właściwych współczynników określono możliwą do zlokalizowania w ich granicach powierzchnię użytkową (część J – L), określając chłonność tych obszarów (część M). Na koniec zsumowano obydwie otrzymane chłonności dla każdej z funkcji (część N) i porównano je z zapotrzebowaniem na powierzchnię użytkową poszczególnych funkcji zabudowy. (część O – P).

9.7.2. Bilans terenów

(na następnej stronie)

Tabela 16 Bilans terenów

Wiersz	Funkcja zabudowy		Mieszkaniowa	Usługowa związana z mieszkaniową	Produkcyjno-usługowa	Usługi turystyczne	Rekreacyjna
POWIERZCHNIE PODANE SĄ W HEKTARACH							
A	Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową (m.kw.) w trzydziestym roku prognozy	Szacowane	28,34	8,50	7,20	21,26	2,83
B		Zwiększone o 30%, zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt 2 ustawy	36,84	11,05	9,36	27,63	3,68
OBSZARY O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ							
NIEOBJĘTE MIEJSCOWYMI PLANAMI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO							
C	Powierzchnia obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej		168,90				
D	Powierzchnia luk w zabudowie w ramach poszczególnych funkcji		5,20	1,04	1,04	1,55	1,04
E	Średni wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni działki		0,20	0,30	0,40	0,40	0,10
F	Możliwa do zlokalizowania powierzchnia zabudowy [D * E]		1,04	0,31	0,42	0,62	0,10
G	Średni współczynnik przeliczeniowy powierzchni zabudowy na powierzchnię użytkową		1,1	1,3	1,3	1,2	1,1
H	Możliwa do zlokalizowania powierzchnia użytkowa zabudowy - CHŁONNOŚĆ [F * G]		1,14	0,41	0,54	0,74	0,11
OBSZARY OBJĘTE MIEJSCOWYMI PLANAMI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO POZA OBSZARAMI O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ							

I	Powierzchnia luk w zabudowie w ramach poszczególnych funkcji		81,27	7,82	0,00	11,82	23,90
J	Średni wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni działki		0,20	0,30	0,40	0,40	0,10
K	Możliwa do zlokalizowania powierzchnia zabudowy [I * J]		16,25	2,35	0,00	4,73	2,39
L	Średni współczynnik przeliczeniowy powierzchni zabudowy na powierzchnię użytkową		1,10	1,30	1,30	1,20	1,10
M	Możliwa do zlokalizowania powierzchnia użytkowa zabudowy - CHŁONNOŚĆ [K * L]		17,88	3,05	0,00	5,67	2,63
N	SUMA CHŁONNOŚCI [H + M]		19,02	3,46	0,54	6,42	2,74
O	Porównanie chłonności oraz szacowanego zapotrzebowania - BILANS	nadmiar powierzchni [I - B]					
P		niedobór powierzchni [B - I]	17,82	7,60	8,82	21,22	0,9411

Po dokonaniu bilansu terenów stwierdza się, że zapotrzebowanie na wszystkie funkcje zabudowy jest większe niż chłonność. Niedobór powierzchni użytkowych poszczególnych funkcji wskazany jest w części P tabeli nr 18.

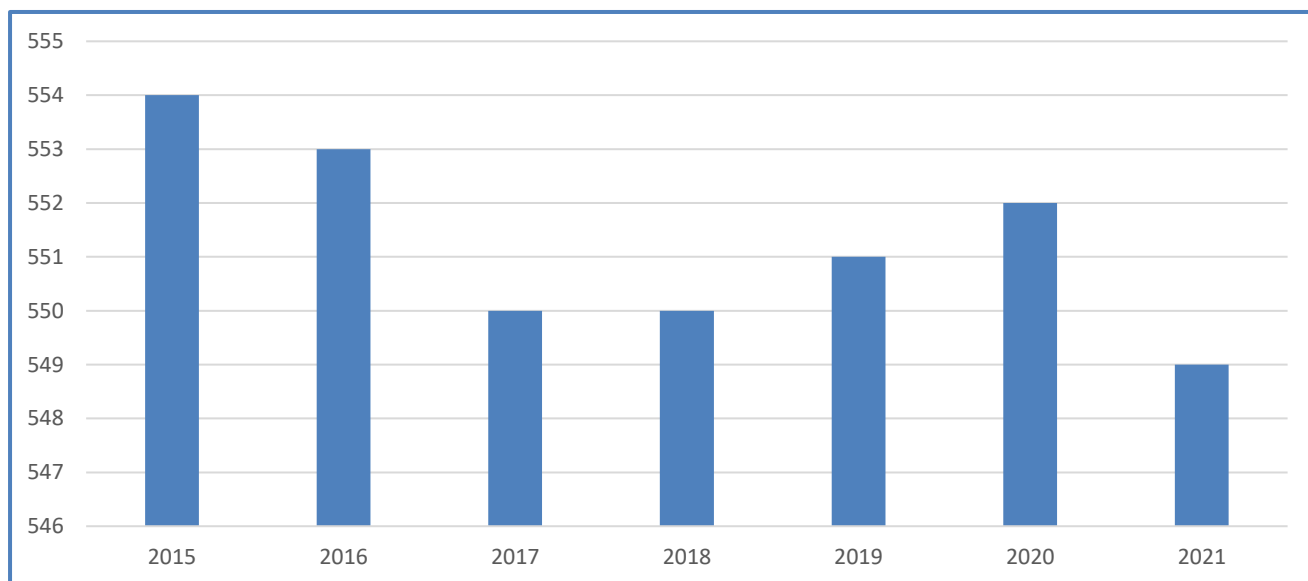
10. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Istotnym w procesie gospodarowania przestrzenią jest jej stan prawny. Choć przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wymieniając w art. 1 enumeratywnie wartości, jakie są istotne w planowaniu przestrzennym, stawiają prawo własności dopiero na siódmym miejscu, to jednak biorąc pod uwagę wypracowane przez lata obowiązującej ustawy orzecznictwo sądowe należy stwierdzić, że prawo własności jest obecnie najważniejszym wyznacznikiem określania optymalnych kierunków zagospodarowania terenu. Odpowiedź na pytanie „kto włada?” może stanowić jednocześnie dla gospodarza przestrzeni – gminy – odpowiedź na pytanie „co robimy?”. Im większy jest bowiem udział gruntów prywatnych, tym trudniej jest realizować choćby terenochłonne inwestycje celu publicznego. Z drugiej strony, im większy jest udział gruntów publicznych, tym dochody z podatków będą mniejsze.

Stan prawny gruntów to również formy ich użytkowania. Nie sposób planować przestrzeni gminy bez znajomości rodzajów użytków, jakie znajdują się na jej terenach.

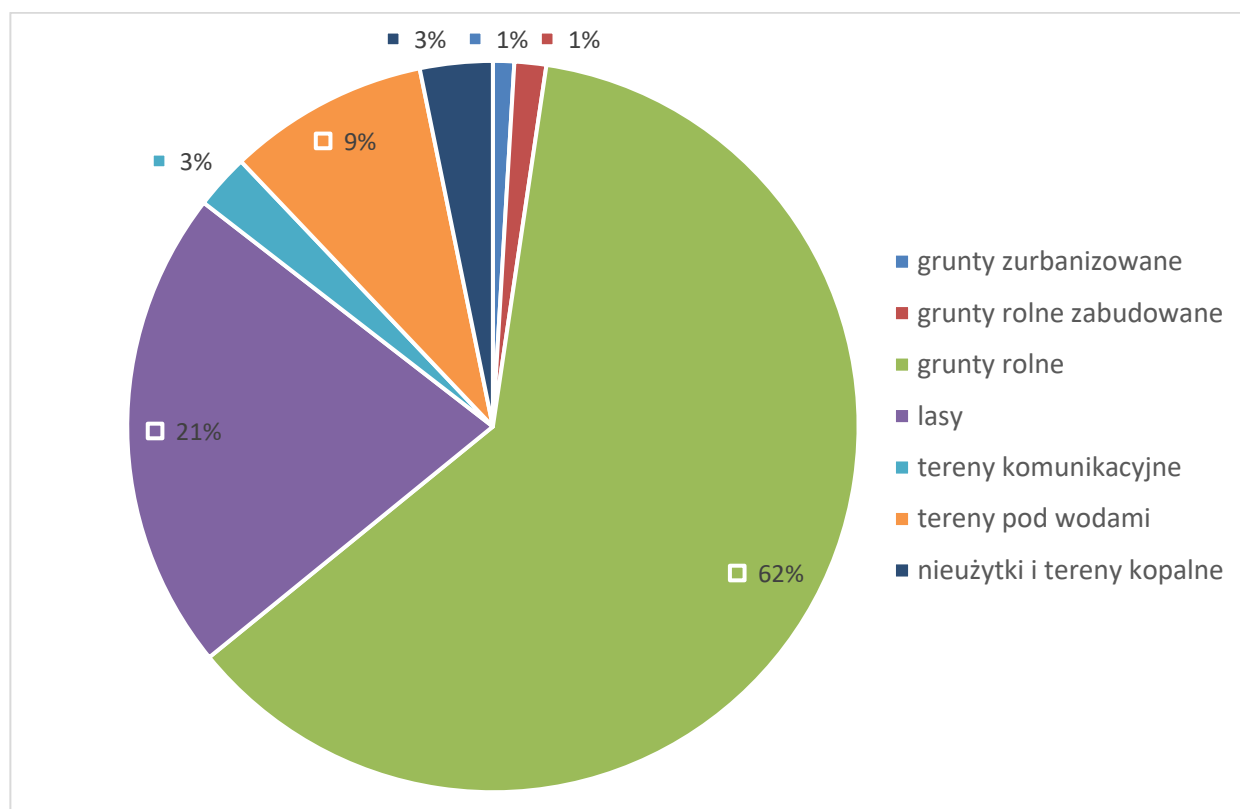
W gminie według stanu na 2022 r. było ok. 15,1 tys. działek ewidencyjnych. Średnia powierzchnia jednej działki ewidencyjnej to 1,9 ha.

Wykres 24 Powierzchnia w ha gruntów wchodzących w skład gminnego zasobu nieruchomości w latach 2015-2021

Gminny zasób nieruchomości w ciągu minionych lat podlegał dużym zmianom. Ogólną tendencją wśród jednostek samorządu terytorialnego jest zmniejszanie się powierzchni gruntów komunalnych. W przypadku gminy Mrągowo zaobserwować można wyraźny wzrost powierzchni tych gruntów w latach 2018 - 2020. W pozostałych latach powierzchnia gruntów komunalnych generalnie spada do poziomu 549 ha. Większość z tych gruntów stanowią grunty pod drogami.

Wykres 25 Struktura gruntów

Największą powierzchnię – niemal dwie trzecie wszystkich gruntów – stanowią grunty rolne. Tak duży ich udział świadczy z jednej strony o rolniczym profilu gminy, a z drugiej o dużym rezerwuarze potencjalnych terenów budowlanych. Na drugim miejscu znajdują się lasy, których udział w powierzchni gminy to 21%, na kolejnym z wysokim dziewięcioprocentowym udziałem są tereny pod wodami, a czwarte miejsce na leży do nieużytków i terenów kopalnych. Taki sam udział notują tereny zajęte pod komunikację. Pozostałe formy użytkowania przestrzeni mają już dużo mniejszy udział, nieprzekraczający jednego procenta. Niski udział terenów zurbanizowanych potwierdza rolniczy charakter gminy.

Grunty rolne, jako dominująca forma, są położone na obszarze całej gminy. Tereny wyłączone z produkcji rolnej (zurbanizowane) położone są w zdecydowanej większości wzdłuż dróg. Tereny wód stanowią głównie jeziora, ale także rzeki i inne ciek wodne, rozmieszczone są na terenie

całej gminy. Cechą szczególną terenów rolnych są różnej wielkości nieużytki w formie zabagnień, podmokłości lub małych oczek, występujące na obszarze całej gminy.

11. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

11.1. Formy ochrony przyrody

Na wymienionych niżej obszarach obowiązują zakazy i nakazy, w tym ograniczenia, wynikające z aktów prawnych powołujących te obszary.

11.1.1. Rezerwaty przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi¹². Studium wskazuje następujące rezerwaty przyrody w gminie Mrągowo:

Tabela 17 Rezerwaty przyrody

Nazwa rezerwatu	Akt prawny	Cel ochrony	Rodzaj rezerwatu / typ rezerwatu	Uwagi
Gązwa	Zarządzenie Nr 49 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 16 września 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Gązwa" Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w	zachowanie śródleśnego torfowiska wysokiego typu bałtyckiego oraz borów bagiennych z charakterystycznymi dla tych ekosystemó	torfowiskowy/fitocenotyczny	

¹² Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

	Olsztynie z dnia 9 czerwca 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody „Gązwa”	w roślinami naczyniowymi i mszakami		
--	---	-------------------------------------	--	--

11.1.2. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Na terenie gminy Mrągowo znajdują się cztery pomniki przyrody – głązy narzutowe – przedstawione na rysunku uwarunkowań.

11.1.3. Obszary Natura 2000

Na obszarze gminy Mrągowo znajdują się trzy obszary wchodzące w skład sieci Natura 2000.

Tabela 18 Obszary Natura 2000

Nazwa obszaru	Akt prawny
Puszcza Piska (kod PLB280008)	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. Nr 25 poz. 133)
Ostoja Piska (PLH280048)	Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 22 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Piska (PLH280048) (Dz.U. poz. 2182) Dla obszaru został przyjęty plan zadań ochronnych przyjęty przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w drodze

	zarządzenia z dnia 16 kwietnia 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 1813 z późn. zm.)
Mazurska Ostoja Żółwia Baranowo (PLH280055)	Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Mazurska Ostoja Żółwia Baranowo (Dz.U. z 2022 r. poz. 397) Dla obszaru został przyjęty plan zadań ochronnych przyjęty przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w drodze zarządzenia z dnia 20 marca 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 1038 z późn. zm.)
Gązwa (PLH280011)	Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Gązwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 2095)

11.1.4. Obszary chronionego krajobrazu

Obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych¹³. Na terenie gminy znajdują się następujące obszary chronionego krajobrazu:

Tabela 19 Obszary chronionego krajobrazu

Nazwa	Akt prawny
Krainy Wielkich Jezior Mazurskich	Uchwała Nr XX/327/25 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 grudnia 2025 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich (Dz. Urz. Woj. War.-Maz. poz. 5244)

¹³ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Jezior Legińsko-Mrągowskich	Uchwała NR XXXIII/727/17 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Legińsko-Mrągowskich (Dz. Urz. Woj. War.-Maz. z 2018 r. poz. 415)
Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Zachód	Uchwała nr XLIV/636/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego - Zachód (Dz. Urz. Woj. War.-Maz. poz. 5616)

11.1.5. Parki krajobrazowe

Obejmują obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju¹⁴. Na terenie gminy Mrągowo znajduje się część jednego parku - Mazurskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną. Park został wyznaczony uchwałą nr XLIV/635/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Mazurskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. War.-Maz. poz. 5615).

11.1.6. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne¹⁵. Na terenie gminy położona jest część Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego Jeziora Sorkwickie utworzony rozporządzeniem Nr 23 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 sierpnia 2007 r. w sprawie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Jeziora Sorkwickie” (Dz. Urz. Woj. War.-Maz. Nr 122, poz. 1697). Celem ochrony zespołu jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenów polodowcowych o zróżnicowanej rzeźbie i o szczególnych wartościach kulturowych.

¹⁴ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

¹⁵ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

11.1.7. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej¹⁶. Na obszarze gminy Mrągowo znajduje się jeden użytek ekologiczny - Rozlewisko Zawady, ustanowiony Rozporządzeniem Nr 254 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 21 grudnia 1993 w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 36 poz. 405 z 21.12.1993 r.). Aktualnie jego funkcjonowanie reguluje Rozporządzenie Nr 37 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rozlewisko Zawady" (Dz. Urz. Woj. War.-Maz. 2000 r. Nr 105, poz. 1670). Użytek stanowi rozlewisko śródpolne - ostoję żółwia błotnego i wielu rzadkich gatunków ptactwa wodno-błotnego.

11.2. Ujęcia wody

Innym rodzajem ochrony wynikającym z przepisów odrębnych jest ochrona ujęć wody i ich stref ochronnych. Na terenie gminy ujęcia wody występują w Czerwonkach, Gązwie, Grabowie, Gronowie, Kosewie, Lembruku, Mierzejewie, Probarku, Szestnie, Użrankach, Wierzbowie i Wyszemborku. Dla ujęć zostały ustalone strefy ochrony bezpośredniej, na których zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody.

11.3. Cmentarze

Ochronie podlegają również tereny wokół cmentarzy. Dopóki cmentarz nie został zamknięty i nie została wydana decyzja zezwalająca na zmianę formy jego użytkowania, wokół cmentarza (niezależnie od tego, czy obecnie sprawowane są na nim pochówki) funkcjonują tzw. strefy sanitarne:

- a) strefa wyznaczająca odległość 50 m od cmentarza, w której zakazana jest lokalizacja zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych,
- b) strefa wyznaczająca odległość 150 m od cmentarza, w której zezwala się na lokalizację wyżej wymienionej zabudowy pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone,

¹⁶ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

- c) strefa wyznaczająca odległość 500 m od cmentarza, w której zabronione jest lokalizowanie ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia i potrzeb gospodarczych.

Na terenie gminy znajduje się wiele cmentarzy, część z nich stanowi zabytki. Dla nich oraz dla wszystkich cmentarzy zabytkowych, które nie zostały zamknięte, obowiązują wymienione wyżej strefy ochronne.

11.4. Inne obszary i obiekty

Poza wymienionymi wyżej, ochronie na podstawie przepisów odrębnych podlegają obszary i obiekty objęte ochroną zabytków, grunty leśne, grunty rolne klas trzecich, obiekty objęte ochroną akustyczną (w zależności od ich funkcji). Należy nadmienić, że przepisy regulujące zasady ich ochrony dopuszczają udział w kształtowaniu tej ochrony organów i jednostek trzecich. Ochrona ta może przybierać również formy administracyjne (pozaplanistyczne): wykreślenia lub ujęcia w ewidencjach lub rejestrach czy zgody na zmianę przeznaczenia lub ustawowe zwolnienia z nałożonych zasad ochrony.

12. OBSZARY NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Mrągowo występują naturalne zagrożenia geologiczne w postaci obszarów osuwania się mas ziemnych lub obszarów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych. Zlokalizowane są głównie w pasie centralnym gminy, w sąsiedztwie zbiorników wodnych.

13. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN, ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Na obszarze gminy Mrągowo położone są następujące udokumentowane złoża surowców mineralnych:

Tabela 20 Udokumentowane złoża kopalin

L.p.	ID złoża	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny
1	9214	Kiersztanowo II	piaski i żwiry
2	3576	Polska Wieś	piaski i żwiry
3	14396	Szestno – pole N	piaski i żwiry

4	14396	Szestno – pole S	piaski i żwiry
5	18568	Polska Wieś II	piaski i żwiry
6	10389	Kiersztanowo II p.A	piaski i żwiry
7	3590	Kiersztanowo I	piaski i żwiry
8	8831	Marcinkowo	piaski i żwiry
9	12257	Marcinkowo 1	piaski i żwiry

Gmina położona jest w części w granicach udokumentowanego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 205 o nazwie Subzbiornik Warmia. Na obszarze gminy nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

14. TERENY GÓRNICZE WYZNACZONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Terenem górniczym jest przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego¹⁷. Granice terenu górniczego określa się w koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża, podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji, podziemne składowanie odpadów albo podziemne składowanie dwutlenku węgla. Na obszarze gminy występują cztery tereny górnicze:

- A) Szestno (numer w rejestrze - 10-14/5/421/a,b, ID terenu – 9945, decyzja koncesyjna - GW.7422.14.2014) dla złoża o nazwie Szestno;
- B) Kiersztanowo II (numer w rejestrze - 10-14/6/563, ID terenu – 135738, decyzja koncesyjna - GW.7422.14.2017) dla złoża o nazwie Kiersztanowo II;
- C) Polska Wieś II (numer w rejestrze - 10-14/6/562, ID terenu – 18568, decyzja koncesyjna - GW.7422.28.2017) dla złoża o nazwie Polska Wieś II;
- D) Kiersztanowo II, Pole A (numer w rejestrze - 10-14/2/87, ID terenu – 5966, decyzja koncesyjna - ROŚ 7510-3/05) dla złoża o nazwie Kiersztanowo II p.A.

Na terenie górniczym co do zasady zabrania się zabudowy innej niż związana z eksploatacją złoża.

¹⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze.

Podkreślić należy, że wszystkie roboty geologiczne muszą zgodnie z prawem być zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego lub w przypadku jego braku – ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Dopuszcza się wydobywanie kopalin jedynie ze złóż udokumentowanych oznaczonych w przyszłości w studium, chyba, że kierunek zagospodarowania ustalony w studium zawiera ustalenia przeciwnie. Warunkiem ewentualnej eksploatacji odkrywkowej złóż jest zgodność z obowiązującymi przepisami prawa ochrony środowiska, ochrony przyrody oraz geologicznego i górnictwa. W celu ochrony terenów i obiektów chronionych, w tym terenów obcych, należy stosować odpowiednie normy górnicze. W szczególności wydobywanie kopalin powinno być prowadzone przy zachowaniu odpowiednich filarów ochronnych od terenów i obiektów sąsiednich.

15. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

15.1. Komunikacja

Nadrzędny układ komunikacyjny stanowią drogi krajowe:

- 1) nr 16 Grudziądz – Olsztyn – Mrągowo – Augustów – granica państwa, która stanowi główną oś komunikacyjną w układzie równoleżnikowym województwa; docelowa klasa drogi to S, obecnie na odcinku Borki Wielkie – Mrągowo droga jest w trakcie budowy, natomiast odcinek Mrągowo – Orzysz – Elk jest w fazie prac przygotowawczych
- 2) nr 59 Giżycko – Mrągowo – Piecki – Rozogi, stanowiąca jedną z kluczowych dróg tej części regionu, łączącą miasta powiatowe Szczytno – Mrągowo i Giżycko, a także współkomunikującą Wielkie Jeziora Mazurskie z centrum kraju

Podstawowy układ komunikacyjny gminy stanowią drogi wojewódzkie nr 591 Mrągowo – Kętrzyn – granica państwa oraz nr 600 Mrągowo – Kałęczyn - Szczytno. Łączą one bezpośrednio lub pośrednio lokalny układ komunikacyjny z układem nadrzędnym. Do dróg układu podstawowego – z uwagi na znaczenie w układzie sieci drogowej – należy zaliczyć drogi powiatowe nr: 1509 N relacji Młynowo- Mrągowo – Gązwa – Zyndaki, 1616 N relacji dr. nr 1618N – Słabowo- Ryn, 1618 N odc. Szestno – Nakomiady, 1699 N Święta Lipka – Szestno, 1751 N Zalec - Użranki-Baranowo.

Układ dróg wojewódzkich wspomagany jest przez drogę sieć lokalnych dróg powiatowych i gminnych:

Tabela 21 Drogi publiczne powiatowe

Nr drogi	Przebieg drogi powiatowej
1509 N	Młynowo – Mrągowo – Gązwa – Zyndaki – Choszczewo – Borki Wlk. – Kobyły – Popowo – Kałęczyn
1616 N	dr. nr 1618 N - Słabowo – Ryn
1618 N	Szestno – Nakomiady
1620 N	Rydwągi – Gronowo
1622 N	Wyszembork – Słabowo
1630 N	dr. woj. nr 590 (Szymanowo) – Gązwa
1632 N	Młynik – Marcinkowo
1634 N	Sorkwity – Grabowo – Krzywe
1699 N	Święta Lipka - Szestno
1739 N	Budziska – Sądry
1741 N	dr. nr 1620 N – Boże
1743 N	Wyszembork – Zalec
1745 N	Wyszembork – Młynowo
1747 N	dr. kraj. nr 59 (Mrągowo) – Probark – Ostrów Pieckowski
1749 N	dr. kraj. nr 59 (Muntowo) – Kosewo – Kosowiec (dr. woj. nr 610)
1751 N	Zalec (dr. kraj. nr 59) – Uźranki – Jora Wlk. – Baranowo
1753 N	Mierzejewo – Uźranki
1757 N	Gązwa – Sorkwity
1763 N	Bagienice – Grabowo
1767 N	Nikutowo – Krzywe – Brejdyny
1914 N	Nikutowo – Wierzbowo
1916 N	Notyst Wlk. – Notyst Mały
1968 N	Św. Lipka – Wilkowo – Gronowo – dr. nr 1618 N

Tabela 22 Drogi publiczne gminne

Nr drogi	Przebieg drogi gminnej
169001 N	gr. gm. (Pilec) - Rydwągi
169002 N	dr. pow. nr 1699 N (Lembruk) – dr. wojew. nr. 591 (Ruska Wieś)
169003 N	Szestno kol. - Szestno
169004 N	dr. pow. nr 1699 N - Szestno
169005 N	Kiersztanowo – Polska Wieś
169006 N	dr. gm. nr 169005 N (Kiersztanowo) – dr. pow. nr 1509 N
169007 N	dr. pow. nr 1509 N – Polska Wieś kol. – dr. gm. nr 169008 N (zalicza się dz. nr 200/18,200/19,200/22)
169008 N	Polska Wieś – (oczyszczalnia ścieków)
169009 N	Gązwa - Mrągowo
169010 N	Lasowiec – Bagienice Małe
169011 N	Bagienice Małe – dr. kraj. nr 16 (Bagienice)
169012 N	Nowe Bagienice – (jez. Sarż)
169013 N	gr. gm. – Wólka Bagnowska

169014 N	(jez. Kociółek) - Marcinkowo
169015 N	Lasowiec - Marcinkowo
169016 N	dr. gm. nr 169017 N – Marcinkowo kol. – dr. wojew. nr 600 (Karwie)
169017 N	Marcinkowo – dr. wojew. nr 600 (Karwie)
169018 N	Marcinkowo – (cmentarz)
169019 N	Marcinkowo - Mrągowo
169020 N	dr. gm. nr 169019 N (Marcinkowo) – dr. wojew. nr 600
169021 N	Karwie – dr. pow. nr 1767 N
169022 N	dr. gm. nr. 169016 N – dr. wojew. nr 600
169023 N	Dobroszewo – dr. gm. nr. 169022 N
169024 N	dr. wojew. nr 600 (Karwie) – dr. pow. nr 1767 N (Krzywe)
169025 N	Grabowo kol. - Grabowo
169026 N	Grabowo – gr. gm.
169027 N	dr. pow. nr 1968 N - Palestyna
169028 N	dr. pow. nr 1968 N (Gronowo) – Gronowo kol.
169029 N	Gronowo - Boże
169030 N	dr. pow. nr 1741 N – dr. pow. nr 1618 N (Boże)
169031 N	Boża Wólka – dr. gm. nr 169032 N
169032 N	dr. wojew. nr 591 – Ruska Wieś - Boże
169033 N	Boża Wólka – dr. gm. nr 169032 N (Ruska Wieś)
169034 N	Wyszembork – (cmentarz)
169035 N	Szestno – Popowo Salęckie - Muntowo
169036 N	Mrągowo - Młynowo
169037 N	Młynowo kol. – dr. kraj. nr 59
169038 N	Wola Muntowska – dr. kraj. nr 59 - Czerwonki
169039 N	dr. kraj. nr 59 - Wierzbowo
169040 N	Wierzbowo – Wólka Baranowska
169041 N	Wierzbowo – gr. gm.
169042 N	gr. gm. – Nowy Probark
169043 N	Zalec – Zalec kol.
169044 N	Zalec kol. – dr. kraj. nr 59
169045 N	Sądry – gr. gm.
169046 N	Mierzejewo – (jez. Mierzejewskie)
169047 N	dr. pow. nr 1753 N – Zalec kol. – Notyst Mały
169048 N	Notyst Wielki – gr. gm.
169049 N	Zalec – Notyst Mały kol.
169050 N	dr. pow. nr 1749 N (Pełkowo) - Uźranki
169051 N	Śniadowo – dr. gm. nr 169050 N
169052 N	Kosewo - Uźranki
169053 N	dr. gm. nr 169052 N (Uźranki) – gr. gm.
169054 N	Kosewo – Kosewo kol. – dr. kraj. nr 16
169055 N	dr. kraj. nr 16 (Kosewo) - Kucze
169056 N	gr. gm. – Kosewo Górne
169057 N	Kosewo - droga prowadzona przez działki nr: 134, 143, 154, 170, 171/2, 171/4, 171/9, 171/12, 171/13, 171/15, 174/6, 179/5, 186/1
bez numeru	działka nr 183/2, obręb Bagienice Małe

Drogi publiczne rozłożone są po obszarze gminy równomiernie. Średnio na każdy kilometr kwadratowy gminy przypada 1,03 km dróg publicznych. Układ dróg publicznych uzupełniony jest siecią dróg wewnętrznych, stanowiących drogi o mniejszej wadze, pomocniczych względem dróg publicznych.

Przez gminę przebiegają 34 km dróg krajowych, 22 km dróg wojewódzkich, ok. 125 km dróg powiatowych i ponad ok. 124 km dróg gminnych.

Zauważalnym problemem jest natomiast stan techniczny dróg. Drogi krajowe i wojewódzkie posiadają nawierzchnię bitumiczną, natomiast drogi powiatowe i gminne posiadają taką nawierzchnię jedynie w części swojej długości.

Zły stan techniczny dróg lokalnych, stanowiących dojazdy do zabudowań, lasów i pól wymaga corocznych znacznych zwiększeń środków na ich remonty. Z drugiej strony ograniczoność środków oraz wielkość zapotrzebowania powodują, że przeprowadzane remonty są za każdym razem niewystarczające w stosunku do potrzeb, przy jednoczesnym pogarszaniu się stanu dróg nieremontowanych w danym roku. Problem ten można opisać terminem „wykluczenia strukturalnego”, który dobrze oddaje diagnozę sytuacji. Należy przy tym podkreślić, że rzeczywistym problemem nie jest brak chęci i pomysłów władz samorządowych, ale zbyt duże potrzeby inwestycyjno-remontowe w stosunku do możliwości budżetowych. Taka sytuacja musi zatem wymagać interwencji państwa.

Przez gminę przebiega drugorzędna niezelektryfikowana linia kolejowa nr 223 relacji Czerwonka – Ełk. Linia została całkowicie zamknięta dla ruchu pasażerskiego.

Przez teren gminy przebiegają międzyregionalne trasy rowerowe: trasa międzyregionalna Suwałki – Orzysz – Mrągowo – Biskupiec – Olsztyn (umożliwia powiązanie Suwałk i Olsztyna), trasa międzyregionalna Karwica - Ruciane Nida – Mrągowo - Święta Lipka – Drogosze (umożliwia połączenie tras międzynarodowych przebiegających przez województwo), oraz trasa międzyregionalna Mrągowo – Ryn (wiąże ze sobą pojezierze Mrągowskie z Wielkimi Jeziorami Mazurskimi), jak również trasy lokalne: szlak wokół jeziora Juno (Mrągowo - Popowo Sałęckie - Szestno - Kiersztanowo – Polska Wieś – Mrągowo), szlak Duża Pętla Mrągowska (Mrągowo - Wierzbowo - Żabieniec - Jakubowo – Probark oraz szlak Lasy Sorkwickie (Lasowiec – Gązwa – Stama – Młynik – Bałowo – Pustniki – Stary Gieląd – Sorkwity – Bagienice Małe – Lasowiec).

Z uwagi na dużą liczbę jezior przepływowych przez gminę przebiegają również szlaki turystyki wodnej: szlak kajakowy rzeki Krutyni o znaczeniu między narodowym oraz szlak kajakowy w ciągu rzeki Dajny, przebiegający przez jeziora: Wągiel, Wierzbowskie, Czos, Juno, Kiersztanowskie.

15.2. Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną i gospodarka odpadami

15.2.1. Sieć elektroenergetyczna i gazowa

Na sieć elektroenergetyczną gminy składają się linie wysokiego, średniego i niskiego napięcia.

Głównymi liniami elektroenergetycznymi są linia 110 kV relacji Olsztyn 1 – GPZ w Młynowie - Kętrzyn oraz linia 110 kV relacji Mrągowo - Mikołajki. Są one ważnym elementem zarówno gminnej, jak i regionalnej sieci przesyłowej i pełnią strategiczną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego regionu. Linia przecina gminę w jej centralnej części.

Na gminną sieć elektroenergetyczną składają się w głównej mierze linie średniego napięcia, które z głównego punktu zasilającego 110/15 kV w Młynowie rozprawdają energię na terenie gminy, a następnie przy pomocy stacji 15/0,4 kV zapewniają zasilenie końcowych odbiorców. Rozprawdzenie sieci średniego napięcia w gminie jest w miarę równomierne. Stan techniczny sieci jest dobry, jednak na wielu odcinkach, zwłaszcza w miejscach rozwiniętej urbanizacji, sieć wymaga rozbudowy.

Gmina Mrągowo jest w niewielkim stopniu zgazyfikowana. Jedynie wieś Marcinkowo jest przyłączona do sieci gazowej. Na terenie gminy zlokalizowane są dwie stacje redukcyjno – pomiarowe: w Marcinkowie i w Młynowie. Mimo, że liczba przyłączy gazowych rokrocznie się zwiększa, to jednak zaopatrzenie w gaz gospodarstw domowych odbywa się głównie za pomocą butli gazowych. Przez gminę przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Szczytno – Mrągowo (DN150 mm PN 6,3 MPa), relacji Mrągowo – Kętrzyn (DN10 mm PN 6,3 MPa) oraz Mrągowo – Giżycko (DN125 mm PN 6,3 MPa). Dla gazociągów obowiązuje stosowna strefa kontrolowana w odległościach zgodnych z przepisami odrębnymi.

15.2.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gminna sieć wodociągowa obejmuje miejscowości wszystkie miejscowości gminy. Zgodnie z danymi GUS 100% mieszkańców gminy korzysta z wody z sieci: mieszkańcy wsi Kiersztanowo, Marcinkowo, Polska Wieś, Bagienice, Bagienice Małe, Nowe Bagienice przyłączone są do sieci wodociągowej miasta Mrągowo, pozostałe wsie korzystają z sieci gminnych. Liczba przyłączy z roku na rok wzrasta i w 2021 r. wynosiła 832 sztuki. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 219,4 km. Woda do sieci dostarczana jest z ujęć wody w Gązwie, Grabowie, Gronowie, Kosewie, Mierzejewie, Probarku, Szestnie, Użrankach, Wierzbowie i Wyszemborku.

Skanalizowane wsie w gminie to Biegienice Małe, Kosewo, Lasowiec, Marcinkowo, Nowy Probark, Polska Wieś, Probark, Zawada, Boże, Lembruk, Ruska Wieś, Szestno, Wyszembork, Rydwągi. W zakresie zbiorczej kanalizacji sanitarnej gmina obsługiwana jest przez dwie oczyszczalnie ścieków w Polskiej Wsi i Bożem. Mimo sukcesywnej rozbudowy infrastruktury, pokrycie obszaru gminy siecią kanalizacyjną jest na tyle niewielkie (ok. 41% mieszkańców), że głównym sposobem odprowadzania ścieków są rozwiązania indywidualne w zakresie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina Mrągowo objęta jest aglomeracją Mrągowo wyznaczoną uchwałą Nr XXXI/1/2021 Rady Miejskiej w Mrągowie z dnia 28 stycznia 2021 r. (Dz. Urz. Woj. War.-Maz. poz. 632), w skład której wchodzi miasto Mrągowo oraz wsi z gminy Mrągowo: Bagienice Małe, Kosewo, Lasowiec, Marcinkowo, Nowy Probark, Polska Wieś, Probark, Zawada.

15.2.3. Sieć telekomunikacyjna

Gmina posiada dosyć dobrze rozwiniętą telekomunikację kablową. Sieć telekomunikacji przewodowej zrealizowana jest jako doziemna lub podwieszana na istniejących liniach elektroenergetycznych.

Na terenie gminy znajdują się także obiekty infrastruktury telekomunikacyjnej bezprzewodowej (BTS) – stacje bazowe telefonii komórkowej oraz sieci internetowej w okolicach miejscowości Rydwągi, Boże, Sądry, Zalec, Młynowo, Probark, Wierzbowo, Kosewo oraz Grabowo. Stacje należą do głównych operatorów telefonii komórkowej w Polsce.

15.2.4. Energetyka wiatrowa i słoneczna

W gminie Mrągowo nie ma zlokalizowanych elektrowni wiatrowych. Z uwagi na brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego rozwój energetyki słonecznej odbywa się w sposób bezplanowy, a więc tylko na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. O przyszłej lokalizacji farmy fotowoltaicznej decyduje więc kryterium ekonomiczne, zgodnie z którym elektrownia lokalizowana jest w jak najbliższej odległości od sieć elektroenergetycznych średniego napięcia. Jednocześnie biorąc pod uwagę stan możliwości przyłączeniowe sieci energetycznej należy zaznaczyć, że większość z wydanych decyzji nie doczekała się realizacji i budowy farm.

15.2.5. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest obecnie realizowana w oparciu o przepisy odrębne, w tym Plan Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2016-2022, przyjęty uchwałą Nr XXXIII/523/16 Sejmiku Województwa Warmińsko - Mazurskiego z dnia 30 sierpnia 2022 (z późn. zm.). Gmina Mrągowo pod względem regionalizacji położona jest w Regionie Centralnym. Obecnie odpady zwożone są do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych w Olsztynie, po wcześniejszym przeładunku na stacji przeładunkowej w Polskiej Wsi.

Gmina posiada własny Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Polskiej Wsi.

16. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

W studium określa się, zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, ustalonych w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa. Poniższa tabela przedstawia te zadania. Wszystkie znajdują się w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa oraz dodatkowo w dokumentach, o których mowa w kolumnie Program, dokument.

Tabela 23 Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

L.p.	Nazwa zadania	Program, dokument
1	Budowa stacji gazowej Mrągowo II	Plan rozwoju PSG na lata 2016 - 2020
2	Budowa, przebudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
3	Budowa drogi S16 Olsztyn – Ełk, odcinek Borki Wielkie - Mrągowo	Program budowy dróg krajowych na lata 2014 – 2023 (z perspektywą do 2025 r.)
4	Budowa GPZ Mrągowo Zachód wraz z zasilającymi liniami 110 kV	Plan Rozwoju na lata 2017-2022. ENERGA- OPERATOR S.A.
5	Modernizacja linii 110 kV Biskupiec - Mrągowo	Plan Rozwoju na lata 2017-2022. ENERGA- OPERATOR S.A.
6	Przysposobienie retencyjne rzeki Dajny, gm.: Piecki, Mrągowo, Reszel	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregoly

17. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Jak wspomniano we wcześniejszych rozdziałach z przeprowadzonej przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego (WORP) wynika, że na terenie gminy Mrągowo nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.